

REZOLUCJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (UE) 2024/2233

z dnia 11 kwietnia 2024 r.

zawierająca uwagi stanowiące integralną część decyzji w sprawie absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej za rok budżetowy 2022, sekcja III – Komisja i agencje wykonawcze

PARLAMENT EUROPEJSKI,

- uwzględniając swoją decyzję w sprawie absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii Europejskiej za rok budżetowy 2022, sekcja III – Komisja,
- uwzględniając swoje decyzje w sprawie absolutorium z wykonania budżetów agencji wykonawczych za rok budżetowy 2022,
- uwzględniając art. 99 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,
- uwzględniając opinie przedstawione przez Komisję Spraw Zagranicznych, Komisję Rozwoju, Komisję Zatrudnienia i Spraw Socjalnych, Komisję Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności, Komisję Transportu i Turystyki, Komisję Rozwoju Regionalnego, Komisję Kultury i Edukacji, Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Komisję Praw Kobiet i Równouprawnienia,
- uwzględniając pismo przesłane przez Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0139/2024),
- uwzględniając porozumienie międzyinstytucjonalne z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami, a także nowych zasobów własnych, w tym harmonogramu wprowadzania nowych zasobów własnych,

Priorytety polityczne

1. przypomina o swoim zdecydowanym zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad i wartości zapisanych w Traktacie o Unii Europejskiej (TUE) i Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w tym zasady należytego zarządzania finansami określonej w art. 317 TFUE oraz zasady zwalczania nadużyć finansowych i zasady ochrony interesów finansowych Unii, określonych w art. 325 TFUE;
2. podkreśla znaczenie budżetu Unii dla realizacji priorytetów politycznych Unii, a także jego rolę we wspieraniu państw członkowskich w nieprzewidywanych okolicznościach, takich jak pandemia COVID-19, międzynarodowe konflikty i kryzysy oraz ich skutki; zwraca uwagę w tym względzie, że ciągle bardzo ważne jest inwestowanie i zapewnianie wsparcia z budżetu Unii na rzecz zmniejszania różnic między państwami członkowskimi i regionami, wspierania wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a tym samym na rzecz poprawy codziennego życia obywateli Unii i zwiększania korzyści gospodarczych w Unii; wzywa Komisję, aby nie osłabiała tempa i ambicji niezbędnych do osiągnięcia celów związanych z klimatem określonych w Europejskim Zielonym Ładzie, i podkreśla, że trzeba zwiększyć niezbędne inwestycje w tym celu; podkreśla fakt, że w 2022 r. wiele brakowało Unii do osiągnięcia poziomu efektywności niezbędnego do realizacji celów związanych z klimatem wyznaczonych na lata 2030, 2040 i 2050;
3. podkreśla, że należyte i terminowe wykonanie budżetu przyczynia się do skuteczniejszego i wydajniejszego reagowania na potrzeby i wyzwania w różnych obszarach polityki; podkreśla, że jednoczesne wdrażanie wielu instrumentów o różnych zasadach pod presją czasu, oprócz presji związanej z ostatecznym zamknięciem WRF na lata 2014–2020, może prowadzić do opóźnień we wdrażaniu oraz do wzrostu liczby błędów, nieprawidłowości i nadużyć; przypomina, że Komisja, jako strażniczka traktatów, ma za zadanie ochronę interesów finansowych Unii;

4. podkreśla wkład Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) we wspieranie państw członkowskich w przezwyciężaniu gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz w tworzeniu odpornej Unii, która może sprostać wyzwaniom przyszłości; odnotowuje wkład RRF i RePowerEU w stawianie czoła wyzwaniom związanym z energią spowodowanym rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie; ubolewa, że nie określono lepiej kamieni milowych, i wzywa Komisję do monitorowania wdrażania przez państwa członkowskie powiązanych działań zgodnie z uzgodnionymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi;
5. podkreśla kluczową rolę, jaką budżet Unii odegrał w 2022 r. w przeciwdziałaniu skutkom rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, a mianowicie w celu zabezpieczenia łańcuchów dostaw żywności, sprostania wyzwaniom związanym z energią, wspierania państw członkowskich w przyjmowaniu ukraińskich uchodźców oraz udzielania Ukrainie pomocy w opiece nad jej obywatelami; zauważa, że wywarło to presję na budżet oraz że wykorzystano wszystkie dostępne środki elastyczności; odnotowuje w związku z tym przyjęcie śródkresowego przeglądu wieloletnich ram finansowych (WRF), który reorientuje fundusze i pozyskuje nowe fundusze; podkreśla, jak ważne jest przedstawienie przez Komisję jasnego i realistycznego planu spłaty długu UE;
6. przypomina o znaczeniu ścisłego stosowania przepisów finansowych Unii we wszystkich programach i w odniesieniu do wszystkich beneficjentów w celu uniknięcia wszelkich form nadużyć finansowych, konfliktów interesów, korupcji, podwójnego finansowania i prania pieniędzy; w tym kontekście przypomina o kluczowej roli odgrywanej przez całą unijną strukturę zwalczania nadużyć finansowych i wyraża pewne obawy dotyczące odmowy współpracy niektórych państw członkowskich z jednym z jej elementów, mianowicie Prokuraturą Europejską;
7. przypomina, jak ważne jest przeprowadzanie ocen *ex post* i ocen śródkresowych programów finansowych stworzonych w celu reagowania na kryzysy, aby sprawdzać ich adekwatność, spójność i europejską wartość dodaną, a także zgodność z przepisami i prawidłowość, wydajność, skuteczność, wyniki i długoterminowe skutki gospodarcze; zauważa, że decyzje dotyczące instrumentów reagowania na COVID-19 były podejmowane pod ogromną presją czasu, chociaż takie instrumenty będą wdrażane do 2026 r.; podkreśla, że szybka reakcja nie powinna być ze szkodą dla właściwej kontroli wydatków, i w związku z tym wzywa Komisję do wyciągnięcia wniosków z takich instrumentów;
8. przypomina o znaczeniu RRF w obliczu spowolnienia gospodarczego po pandemii COVID-19; przypomina, że model realizacji RRF nakłada na Komisję znacznie mniejsze wymogi i zmniejsza obciążenie kontrolne Komisji wobec państw członkowskich; wyraża zaniepokojenie faktem, że Trybunał w swojej ocenie RRF stwierdził niedociągnięcia we wstępnej ocenie Komisji i kontrolach *ex post*, oraz uważa, że w systemach sprawozdawczości i kontroli państw członkowskich nadal występują uchybienia; obawia się, że takie uchybienia doprowadziły do ustanowienia „kamieni milowych kontroli” wskazujących, że odpowiednie systemy państw członkowskich nie były w pełni funkcjonalne w momencie rozpoczęcia realizacji planów, co stworzyło zagrożenie dla prawidłowości wydatków w ramach RRF i ochrony interesów finansowych Unii;
9. podkreśla ryzyko konfliktów interesów, w przypadkach gdy podmioty zaangażowane w wykonywanie budżetu Unii na dowolnym szczeblu mogą być zagrożone z powodów wykraczających poza interes gospodarczy; zwraca uwagę na bardzo duże rozdrobnienie ram prawnych dotyczących konfliktów interesów w państwach członkowskich i regionach oraz wzywa Komisję do zapewnienia jasności prawa i promowania jednolitej interpretacji i jednolitego stosowania; popiera uwagę Trybunału zawartą w sprawozdaniu specjalnym nr 6/2023, że „[d]o wykrycia potencjalnych sytuacji konfliktu interesów może przyczynić się eksploracja danych, a dokładnie porównywanie informacji z różnych źródeł”;
10. podkreśla rolę, jaką w walce z korupcją odgrywają Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), Prokuratura Europejska (EPPO), Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) i Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol); wzywa do dalszego wzmacniania zdolności EPPO i OLAF-u, a także współpracy między nimi, oraz do lepszego określenia ich kompetencji; docenia wysiłki Prokuratury Europejskiej w zakresie ścigania nadużyć finansowych i innych przestępstw mających wpływ na interesy finansowe Unii oraz w zakresie prowadzenia dochodzeń dotyczących tych nadużyć i przestępstw, a także podkreśla znaczenie jej pełnej niezależności i bezstronności dla skutecznego wykonywania jej funkcji; przypomina, jak ważne jest zapewnienie EPPO i OLAF-owi wystarczających zasobów finansowych i kadrowych; wzywa do wprowadzenia wspólnych przepisów antykorupcyjnych mających zastosowanie do wszystkich pracowników organów Unii i apeluje o wprowadzenie obowiązku korzystania z międzyinstytucjonalnego rejestru służącego przejrzystości przez wszystkie instytucje i agencje UE, aby zagwarantować, że nie zostanie naruszona niezależność wymagana w przypadku niektórych instytucji UE; ponownie podkreśla potrzebę dołożenia większych starań w zwalczaniu nadużyć finansowych zarówno na szczeblu unijnym, jak i państw członkowskich, w ścisłej współpracy z EPPO i OLAF-em;

11. zwraca uwagę na pogorszenie stanu praworządności w niektórych państwach członkowskich i podkreśla zasadnicze znaczenie mechanizmu warunkowości w zakresie praworządności dla ochrony budżetu Unii; wzywa Komisję do pełnego wykorzystania dostępnych narzędzi w celu przeciwdziałania wyraźnemu ryzyku poważnego naruszenia wartości Unii i do szybkiego powoływania się na rozporządzenie w sprawie warunkowości, gdy naruszenia zasad praworządności mogą zaszkodzić interesom finansowym Unii; popiera blokowanie funduszy Unii, jeśli warunki nie są całkowicie spełnione, oraz nieuleganie szantażowi; wzywa Komisję do zagwarantowania jednolitego, kompleksowego i zintegrowanego podejścia do różnych funduszy i instrumentów ustawodawczych oraz do unikania technokratycznego i sprzecznego podejścia do różnych instrumentów finansowych;
12. podkreśla potrzebę zapewnienia jasnych standardów i skutecznego podziału władzy w kontekście praworządności; podkreśla, że wszystkie instytucje i organy Unii powinny w pełni przestrzegać zasady praworządności i niezawisłości sądownictwa oraz powstrzymać się od pełnienia funkcji izby dyscyplinarnej poza niezależnym systemem sądownictwa; podkreśla, że odpowiednie instytucje lub organy Unii lub organy krajowe powinny ponosić odpowiedzialność w przypadku naruszenia prawa; podkreśla, że należy unikać nieuczciwych procedur zgłaszania lub sygnalizowania nieprawidłowości oraz że takie procedury powinny opierać się na jasnych standardach praworządności;
13. odnotowuje środki podjęte przez Komisję w 2022 r. na podstawie rozporządzenia w sprawie warunkowości, ale uważa, że wprowadzono je ze znacznym opóźnieniem i po długich rozważaniach politycznych; zwraca się do Komisji o przeprowadzenie szczegółowych ocen i zapewnienie odpowiednich mechanizmów kontroli w celu zagwarantowania należytego zarządzania finansami i ochrony budżetu Unii w obecnych i przyszłych przypadkach, gdy brak poszanowania wartości Unii i praworządności wpływa lub może wpływać na interesy finansowe Unii;
14. z zadowoleniem przyjmuje porozumienie osiągnięte w grudniu 2023 r. podczas negocjacji w sprawie zmienionych przepisów finansowych Unii; z zadowoleniem przyjmuje w szczególności usprawnienia związane z monitorowaniem funduszy unijnych za pomocą narzędzi cyfrowych i interoperacyjności, co wzmocni ochronę interesów finansowych Unii, a także ukierunkowane rozszerzenie systemu wczesnego wykrywania i wykluczania na zarządzanie dzielone w WRF po 2027 r., odniesienie do mechanizmu warunkowości w zakresie praworządności i wartości Unii zapisanych w art. 2 TUE oraz możliwość usprawnienia wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw i indywidualnych wnioskodawców poprzez wprowadzenie dotacji o bardzo niskiej wartości;
15. przypomina Komisji, że wszystkim wnioskom ustawodawczym, które mają znaczące skutki gospodarcze, społeczne i środowiskowe, muszą towarzyszyć solidne i dogłębne oceny skutków, w tym ich wpływu na koszty utrzymania obywateli Unii, poziom biurokratyzacji dla beneficjentów i administracji, a także kwestie związane z płcią, aby zagwarantować sprawiedliwy podział budżetu Unii; podkreśla, że jest to część Programu lepszego stanowienia prawa Komisji; podkreśla, że Komisja powinna przeprowadzać oceny skutków w całkowicie neutralny i bezstronny sposób; ponadto oczekuje, że Komisja poprawi analizę kosztów i korzyści odnośnych wariantów przez zwiększenie udziału poszczególnych zainteresowanych stron o różnych poglądach w otwartych konsultacjach publicznych;
16. podkreśla, że równość płci jest jedną z podstawowych wartości Unii i jest zapisana w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej; przypomina o wieloletnim zobowiązaniu Unii do uwzględniania aspektu płci w kształtowaniu polityki w celu identyfikowania i niwelowania nierówności, a także jako warunku niezbędnego do osiągnięcia celów Unii w zakresie wzrostu, zatrudnienia i spójności społecznej; podkreśla, jak ważne jest kontynuowanie wysiłków podejmowanych w szczególności w zakresie sporządzania budżetu z uwzględnieniem aspektu płci, takich jak pilotażowa metodologia śledzenia wydatków na równouprawnienie płci w wieloletnich ramach finansowych, aby zapewnić powodzenie uwzględniania aspektu płci w budżecie Unii;
17. przypomina, że obszary wydatków podlegające bardziej złożonym zasadom i kryteriom kwalifikowalności są bardziej narażone na błędy i prowadzą do powstania nadmiernych obciążeń administracyjnych dla odbiorców wsparcia, zwłaszcza przedsiębiorstw wchodzących na rynek; przypomina o potrzebie wprowadzenia uproszczeń w programach wydatków Unii w możliwym zakresie, z zachowaniem równowagi z rzetelnymi kontrolami; podkreśla, że cyfryzacja zarządzania funduszami Unii, ich kontrolowania i odnośnej sprawozdawczości ma zasadnicze znaczenie dla poprawy dostępu potencjalnych odbiorców w sprawiedliwy sposób oraz dla zwiększenia skuteczności i przejrzystości zarządzania funduszami dla wszystkich obywateli;

18. jest zaniepokojony faktem, że późne przyjęcie kilku rozporządzeń sektorowych regulujących różne strategie polityczne Unii, jak polityka spójności, spowodowało znaczne opóźnienia w ich wdrażaniu w okresie programowania 2021–2027; ponownie wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby podjęły wszelkie niezbędne działania w celu dalszego przyspieszenia wdrażania polityki w terenie przy zachowaniu lepszej równowagi geograficznej i przy jednoczesnym utrzymaniu mocnego nacisku na zgodność z przepisami, jakością projektów, osiąganie wyników i ochronę interesów finansowych Unii; podkreśla w tym kontekście ryzyko, że zobowiązania pozostające do spłaty wpłyną na budżet Unii, powodując ewentualnie znaczne umorzenia, które z kolei zmniejszyłyby jego oddziaływanie; wzywa Komisję, by wskazała organowi udzielającemu absolutorium działania, jakie zamierza podjąć w celu zaradzenia tej sytuacji;
19. wzywa Komisję do podjęcia inicjatyw, takich jak pomoc techniczna, aby na stałe zwiększyć wskaźnik absorpcji w państwach członkowskich; wzywa Komisję do ścisłego monitorowania postępów we wdrażaniu w państwach członkowskich, w szczególności w przypadkach niepełnego wdrożenia środków i niskich wskaźników absorpcji, oraz do przedstawienia organowi udzielającemu absolutorium analizy poszczególnych krajów, w której wskazane zostaną powracające problemy, a także środki podjęte w celu poprawy sytuacji;
20. podkreśla znaczenie polityki spójności Unii dla konwergencji gospodarczej i terytorialnej oraz rozwoju w regionach Unii, a także dla wspierania wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych; podkreśla synergię funduszy spójności w koordynacji z innymi programami Unii, zwłaszcza RRF, w celu maksymalizacji wpływu i skuteczności wydatków publicznych;

ROZDZIAŁ I

Wieloletnie ramy finansowe (WRF)

Poświadczenie wiarygodności Europejskiego Trybunału Obrachunkowości oraz zarządzanie budżetem i finansami

Wiarygodność rozliczeń

21. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Trybunał stwierdził w swoim sprawozdaniu rocznym z wykonania budżetu za rok budżetowy 2022 ⁽¹⁾, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe Unii Europejskiej za rok 2022 jest wiarygodne; zauważa z zadowoleniem, że od 2007 r. Trybunał wydaje co roku opinię bez zastrzeżeń na temat wiarygodności rozliczeń;
22. odnotowuje, że 31 grudnia 2022 r. zobowiązania ogółem wyniosły 577,2 mld EUR, w porównaniu z 445,9 mld EUR aktywów ogółem; zauważa, że różnica w wysokości 131,3 mld EUR odpowiada (ujemnym) aktywom netto, obejmującym rezerwy i tę część wydatków już poniesionych przez Unię do 31 grudnia 2022 r., która będzie musiała zostać sfinansowana z przyszłych budżetów;
23. zauważa, że na koniec 2022 r. szacunkowa wartość poniesionych, ale jeszcze niezgłoszonych wydatków, których zwrot należy się beneficjentom, zaksięgowanych jako rozliczenia międzyokresowe, wyniosła 148,7 mld EUR (w 2021 r.: 129,9 mld EUR), z czego 22,6 mld EUR jest związane z rozliczeniami międzyokresowymi w ramach RRF;
24. zauważa, że po zakończeniu okresu przejściowego związanego z procesem wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Komisja oszacowała, że na dzień bilansowy w sprawozdaniu finansowym Unii wykazano należność netto od Zjednoczonego Królestwa w wysokości 23,9 mld EUR (w 2021 r.: 41,8 mld EUR), przy czym szacuje się, że 9,1 mld EUR z tej kwoty zostanie wypłacone w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego; uważa, że wszelkie kwoty przekraczające szacunkową kwotę 9,1 mld EUR, otrzymane od Zjednoczonego Królestwa należy wykorzystać do zmniejszenia zadłużenia generowanego w wyniku działalności Komisji w zakresie zaciągania i udzielania pożyczek;
25. zauważa, że Trybunał ocenił wpływ niesprokowanej i nieuzasadnionej rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie na rozliczenia Unii; z zadowoleniem przyjmuje wniosek Trybunału, że wpływ ten został odpowiednio uwzględniony i przedstawiony w skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu finansowym;

⁽¹⁾ Dz.U. C, C/2023/103, 4.10.2023

26. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Trybunału, że aktywa, zobowiązania, dochody i wydatki, w tym związane z Europejskim Instrumentem na rzecz Odbudowy „NextGenerationEU” („NGEU”), są rzetelnie przedstawione w skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu finansowym;

Legalność i prawidłowość dochodów i wydatków Unii

27. ubolewa nad negatywną opinią na temat legalności i prawidłowości wydatków budżetowych Unii wydaną przez Trybunał czwarty rok z rzędu; podkreśla, że ważne jest wzmocnienie mechanizmów kontroli Komisji i państw członkowskich, które to mechanizmy Trybunał uznał za niewiarygodne, co zagraża wiarygodności sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania; odnotowuje wniosek Trybunału, że dochody są wolne od istotnych błędów oraz że systemy zarządzania zbadane przez Trybunał były ogólnie skuteczne;
28. wyraża zaniepokojenie faktem, że Trybunał szacuje poziom błędu w wydatkach w 2022 r. na 4,2 %, czyli ponad dwukrotnie powyżej prognozy istotności; odnotowuje, że jest to dalsze pogorszenie w porównaniu z poprzednimi dwoma latami (3,0 % w 2021 r. i 2,7 % w 2020 r.); z zaniepokojeniem zauważa, że Trybunał wykrył istotne problemy w wydatkach dokonywanych na zasadzie zwrotu kosztów, stanowiących 66 % populacji objętej kontrolą Trybunału, w których szacowany poziom błędu wynosi 6 %; odnotowuje, że skutki błędów stwierdzonych przez Trybunał szacuje się jako mające istotny i rozległy wpływ na wydatki zatwierdzone za dany rok;
29. zauważa, że według szacunków Komisji ryzyko w momencie dokonywania płatności wyniosło w 2022 r. 1,9 % (podobnie jak w 2020 r. i 2021 r.), czyli poniżej poziomu istotności; zauważa, że Komisja oszacowała, że ryzyko w momencie zamknięcia, po przeprowadzeniu kontroli *ex post* i korekt, wynosi 0,9 %; odnotowuje rozbieżność między ogólnym poziomem błędu Trybunału a ryzykiem Komisji w momencie dokonywania płatności, zaobserwowaną w odniesieniu do ogólnych wydatków z budżetu Unii w 2022 r., choć nie we wszystkich obszarach wydatków; odnotowuje, że jest to szczególnie widoczne w działach 1 i 2, podobnie jak w przeszłości; zauważa również, że szacunki Komisji dotyczące ryzyka w momencie dokonywania płatności stale mieszczą się w dolnym zakresie lub poniżej szacunków statystycznych Trybunału; z zadowoleniem przyjmuje szacowanie przez Trybunał poziomu błędu jako ważny wskaźnik istniejącego ryzyka; apeluje o znalezienie wspólnego porozumienia w celu unikania takich rozbieżności między ogólnym poziomem błędu Trybunału a ryzykiem Komisji w momencie dokonywania płatności;
30. ponownie z zaniepokojeniem odnotowuje, że Trybunał zauważył, iż w ocenie ryzyka przeprowadzonej przez Komisję prawdopodobnie zaniżono poziom ryzyka w kilku obszarach; jest również zaniepokojony powtarzającymi się uchybieniami stwierdzonymi przez Trybunał w odniesieniu do kontroli *ex post* przeprowadzanych przez państwa członkowskie w dziale 2, co ogranicza stopień, w jakim można opierać się na ich pracy;
31. podkreśla, że ogólny szacowany poziom błędu w budżecie Unii, przedstawiony w poświadczeniu wiarygodności Trybunału, jest szacunkową kwotą środków, które nie powinny być zostać wypłacone, ponieważ nie zostały wykorzystane zgodnie z obowiązującymi przepisami i regulacjami, a nie wskaźnikiem nadużyć finansowych czy korupcji; wyraża ubolewanie, że ogólny szacowany poziom błędu w budżecie Unii może każdego roku wywierać na obywatelach złe wrażenie;
32. przypomina, że podejście kontrolne i metodyka kontroli Trybunału opierają się na międzynarodowych standardach kontroli, które wymagają badania losowej, reprezentatywnej próby transakcji, a wynikiem tego badania jest oszacowanie poziomu błędu; przypomina, że Trybunał rozróżnia wydatki obciążone niskim ryzykiem, tj. płatności oparte na uprawnieniach na podstawie uproszczonych zasad, i wydatki obciążone wysokim ryzykiem, tj. płatności oparte na zwrocie kosztów podlegające złożonym przepisom; zauważa, że w odniesieniu do wydatków w 2022 r. Trybunał wybrał 66 % populacji objętej kontrolą spośród wydatków obciążonych wysokim ryzykiem (63,2 % w 2021 r.), co wynosi 110,1 mld EUR, a 34 % z wydatków obciążonych niskim ryzykiem – 56,7 mld EUR; zauważa, że szacowany przez Trybunał poziom błędu w 2022 r. (4,2 %) dotyczy głównie działów „Spójność, odporność i wartości” (2,5 % ogólnego poziomu błędu), „Zasoby naturalne i środowisko” (0,8 %), „Sąsiedztwo i świat” (0,4 %) oraz „Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa” (0,3 %); działy te są uznawane w większości przez Trybunał za obszary wydatków obciążone wysokim ryzykiem; zauważa, że Komisja w swoim sprawozdaniu rocznym z zarządzania i wykonania dzieli wydatki na segmenty wyższego, średniego i niższego ryzyka; zauważa, że Trybunał stosuje kategorie ryzyka w dużej mierze do określenia wielkości próby w celu ostatecznego poparcia swojej opinii na temat legalności i prawidłowości wydatków, podczas gdy stosowanie przez Komisję kategorii ryzyka służy do identyfikacji obszarów, w których konieczna jest dodatkowa uwaga zarządcza w celu skorygowania błędów; podkreśla, że stosowanie przez Trybunał i Komisję różnych kategorii ryzyka utrudnia organowi udzielającemu absolutorium przeprowadzenie analizy porównawczej między błędami redakcyjnymi a istotnymi błędami administracyjnymi;

33. przypomina, że kontrola Trybunału koncentruje się na roku objętym przeglądem; uważa jednak, że Trybunał uwzględniła w swoim sprawozdaniu rocznym ustalenia z kilku lat i w większym stopniu koncentruje się na konkretnych tematach w swoich sprawozdaniach specjalnych; zauważa, że w przeciwieństwie do tej metody Komisja uwzględnia cały cykl życia programów i funduszy unijnych obejmujący wiele lat, a także korekty i odzyskane środki po zakończeniu roku objętego przeglądem; jest jednak zdania, że te różne podejścia nie wyjaśniają w pełni dużej różnicy w szacowaniu poziomu błęd;
34. przypomina, że unijne programy wydatków mają z założenia charakter wieloletni, a zatem związane z nimi systemy kontroli i cykle zarządzania również obejmują wiele lat; przypomina, że szacunki Komisji dotyczące ryzyka w momencie zamknięcia mają perspektywę wieloletnią, która uwzględnia korekty i odzyskiwanie środków na przestrzeni kilku lat; zauważa, że podejście Komisji opiera się na testach określonych w strategiach kontroli i przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z przepisami Unii, aby ostatecznie ustalić, czy należy odzyskać środki od beneficjentów; zauważa, że zakres ryzyka w momencie płatności, określony w ramach tego podejścia, jest podobny do większości szacowanego przez Trybunał poziomu błęd i jest uznawany przez Komisję za najlepszy szacunek pozwalający wyrazić ekspozycję budżetu Unii;
35. uważa, że te dwa podejścia służą różnym celom i mają swoje zalety, wady, mocne i słabe strony oraz że powinny być stosowane w celu wzajemnego uzupełniania się, przy czym należy zrozumieć ich różnice i specyfikę, takie jak różnice w koncepcji błęd i w kategoryzacji ryzyka między tymi instytucjami; uważa, że poziom błęd oszacowany przez Trybunał jest ważnym wskaźnikiem legalności i prawidłowości wykonania budżetu Unii; wyraża zaniepokojenie znacznymi rozbieżnościami w poziomach podanych przez Trybunał i Komisję w odniesieniu do uchybień stwierdzonych po stronie Komisji; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje ustalenia, spostrzeżenia i zalecenia Trybunału jako bardzo użyteczny wkład w dalszą poprawę zarządzania budżetem i jego wykonania w różnych trybach zarządzania oraz przez wszystkie zainteresowane strony; ubolewa, że w analizie samego ryzyka pomija się rzeczywiste wyniki, jakość, zrównoważoność i europejską wartość dodaną realizowanych projektów; ponownie wyraża poparcie dla podejścia kontrolnego i metodyki kontroli Trybunału, które powinny umożliwiać ocenę wpływu działań naprawczych na ogólny poziom błęd, i zachęca Komisję, aby współpracowała z Trybunałem w celu zwiększenia harmonizacji i zapewnienia bardziej porównywalnych danych liczbowych;
36. zauważa, że w kilku kwestiach ustalenia Trybunału i Komisji są zbieżne, w szczególności w odniesieniu do głównych źródeł nieprawidłowości w dziale „Spójność” oraz wyższego ryzyka dla środków rynkowych i rozwoju obszarów wiejskich w dziale „Zasoby naturalne i środowisko”; zauważa, że w szczególności w dziale „Spójność” niektóre przypadki błędów dotyczących kwalifikowalności zidentyfikowanych i skwantyfikowanych przez Trybunał niekoniecznie są uznawane przez Komisję za podstawę niekwalifikowalności; Komisja nie widzi podstawy prawnej do zakwalifikowania błęd jako nieprawidłowości, którą należy skorygować zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 36 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1060/2021 („rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów”) ⁽²⁾, a zatem Komisja nie może przeprowadzić procedur korekty finansowej, a takie błędy nie zostaną uwzględnione w oszacowanym przez Komisję ryzyku w momencie dokonywania płatności;
37. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja poprawiła sprawozdawczość w zakresie środków zapobiegawczych i naprawczych, aby chronić budżet Unii przed nielegalnymi i nieprawidłowymi wydatkami; zauważa, że Komisja wyjaśniła, iż całkowita kwota zgłoszona w sprawozdaniu rocznym z zarządzania i wykonania jako korekty finansowe i odzyskane środki (4,95 mld EUR) obejmuje środki zapobiegawcze i naprawcze podjęte przez Komisję i państwa członkowskie; zauważa, że Komisja zgłosiła kwotę 734 mln EUR z tytułu korekt netto i 195 mln EUR z tytułu odzyskanych od ostatecznych odbiorców nienależnych płatności;
38. zauważa, że Trybunał, wykonując swój mandat, nie prowadzi dochodzeń w sprawie nadużyć finansowych, lecz bierze pod uwagę ryzyko nadużyć finansowych; zauważa, że podczas przeprowadzania kontroli Trybunał przekazuje Prokuraturze Europejskiej podejrzenia o przestępstwa wchodzące w zakres jej kompetencji oraz OLAF-owi podejrzenia o nadużycia finansowe, korupcję lub inną nielegalną działalność naruszającą interesy finansowe Unii; zauważa, że w 2022 r. Trybunał zgłosił OLAF-owi 14 przypadków podejrzeń o nadużycia finansowe, a jednocześnie zgłosił EPPO 6 z tych przypadków, co jak dotąd doprowadziło do sześciu dochodzeń OLAF-u i trzech dochodzeń EPPO;

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wspierania Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159).

Zarządzanie budżetem i finansami

39. podkreśla, że w 2022 r. wykorzystano 98,5 % dostępnych środków na zobowiązania (179,4 mld EUR z 182,2 mld EUR); zauważa, że dostępne środki były wyższe niż pułap WRF wynoszący 179,9 mld EUR ze względu na wykorzystanie instrumentów specjalnych, co było uzasadnione nieprzewidzianymi wydarzeniami; wykorzystano w pełni elastyczność dostępną w ramach WRF; zauważa, że wykorzystano 98,1 % środków na płatności (167,3 mld EUR z dostępnej kwoty 170,6 mld EUR); pochwała Komisję i władzę budżetową za ich zdecydowaną i elastyczną reakcję budżetową na wyzwania, jakie pojawiły się w 2022 r.;
40. zauważa z zaniepokojeniem, że łączna kwota zobowiązań pozostających do spłaty, które stanowią przyszłe długi, jeżeli nie zostaną umorzone, osiągnęła w 2022 r. rekordowo wysoki poziom 450 mld EUR, co wynika zarówno ze zwiększonych zobowiązań związanych z NGEU (w 2022 r. przyjęto wszystkie krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności), jak i z powolnego rozpoczęcia wdrażania okresu programowania 2021–2027; odnotowuje, że Komisja spodziewa się dalszego wzrostu tej kwoty w 2023 r. do 460 mld EUR i przewiduje jej zmniejszenie między 2024 r. a 2027 r., kiedy będzie trzeba wypłacić kwoty zaangażowane zarówno na NGEU, jak i na okres programowania 2021–2027; zauważa, że około 90 mld EUR pożyczek nie zostanie wykorzystane, i przypomina, że Komisja i państwa członkowskie mają obecnie opóźnienia w stosunku do harmonogramu płatności określonego w decyzji wykonawczej zatwierdzającej krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności; odnotowuje, że zobowiązania w ramach WRF wciąż rosną i będą nadal rosły w nadchodzących latach ze względu na powolne rozpoczęcie okresu programowania i jeszcze późniejsze płatności;
41. podkreśla, że w WRF na lata 2021–2027 jest mniej czasu niż w poprzednich WRF na wdrożenie funduszy objętych zarządzaniem dzielonym ze względu na zasadę n+2 obowiązującą w ostatnim roku okresu; jest świadomy wyzwań związanych z zarządzaniem łączonymi funduszami w ramach WRF i NGEU oraz ich kontrolowaniem ze względu na ich wielkość oraz różne mechanizmy zarządzania, programowania, wdrażania i kontroli; z zaniepokojeniem odnotowuje znaczne różnice we wskaźnikach absorpcji w poszczególnych państwach członkowskich; ubolewa nad niewystarczającymi inicjatywami podejmowanymi przez Komisję we współpracy z państwami członkowskimi w celu zwiększenia zdolności absorpcyjnej programów, a tym samym doprowadzenia do znacznego i trwałego zmniejszenia zobowiązań pozostających do spłaty; domaga się od Komisji podjęcia wszelkich niezbędnych środków i zapewnienia wsparcia administracyjnego państwom członkowskim, zwłaszcza w celu poprawy ich zdolności absorpcyjnej;
42. podkreśla, że prognozy Komisji dotyczące zmniejszenia zobowiązań pozostających do spłaty opierają się na założeniu, że państwa członkowskie faktycznie podejmują większe wysiłki na rzecz przyspieszenia absorpcji funduszy objętych zarządzaniem dzielonym na lata 2021–2027 oraz że automatyczne dostosowania techniczne pułapów płatności wystarczą do zaspokojenia potrzeb w zakresie płatności; obawia się, że te dwa założenia mogą się nie zrealizować, co spowoduje bardzo niebezpieczną sytuację dla budżetu Unii;
43. odnotowuje ostrzeżenie Trybunału, że ryzyko umorzenia zobowiązań w przypadku funduszy na lata 2021–2027 objętych zarządzaniem dzielonym na podstawie rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów znacznie wzrosło ze względu na szereg czynników, a mianowicie z powodu powolnego uruchomienia wynikającego z późnego przyjęcia rozporządzeń sektorowych, z powodu priorytetowego traktowania niewykorzystanych środków z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz z NGEU, z powodu faktu, że okres, w którym mogą być dokonywane płatności, jest o jeden rok krótszy niż w poprzednim okresie WRF, oraz z powodu pokrywania się z płatnościami w ramach NGEU do 2026 r.; podkreśla w związku z tym, że w 2021 r. Trybunał zalecił Komisji zapewnienie dodatkowego wsparcia doradczego organom krajowym, tak aby wszystkie organy odpowiedzialne za zarządzanie tymi funduszami i ich kontrolę mogły zapewnić należyte zarządzanie finansami;
44. z zadowoleniem przyjmuje kluczową rolę, jaką odgrywają organizacje pozarządowe w reprezentowaniu społeczeństwa obywatelskiego oraz w promowaniu i obronie wartości zapisanych w traktatach i Kartie praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) przy wdrażaniu programów i projektów finansowanych z budżetu Unii, z pełnym poszanowaniem przepisów finansowych Unii oraz ochrony interesów finansowych Unii; wzywa do zadbania o to, by wszyscy beneficjenci finansowania unijnego, w tym organizacje pozarządowe, którzy nadużywali lub przywłaszczali sobie fundusze unijne lub angażowali się w działania sprzeczne z wartościami Unii, w tym podżeganie do terroryzmu, nawoływanie do nienawiści, wspieranie lub gloryfikowanie przemocy oraz ekstremizmu politycznego i religijnego, byli wymienieni w systemie wczesnego wykrywania i wykluczania (EDES) i by odmawiano im dostępu do instytucji i programów finansowania Unii; uważa, że należy zapobiegać nadużyciom finansowym, konfliktom interesów, podwójnemu finansowaniu, korupcji i praniu pieniędzy lub ich sprzeniewierzaniu oraz zwalczać je we wszystkich sytuacjach i w odniesieniu do wszystkich beneficjentów, niezależnie od ich charakteru i statusu prawnego (jak zauważono w rezolucji Parlamentu z 17 stycznia 2024 r. w sprawie przejrzystości i odpowiedzialności organizacji pozarządowych finansowanych z budżetu Unii); wzywa Komisję, by zastosowała się do zaleceń przedstawionych w tej rezolucji;

45. odnotowuje z zaniepokojeniem, że dług Unii wzrósł z 236,7 mld EUR w 2021 r. do 344,3 mld EUR w 2022 r.; zauważa, że w całym długu jedynie udział bezwrotnego wsparcia w ramach NGEU (185,6 mld EUR, 53,9 %) stwarza ryzyko stopy procentowej dla budżetu Unii; zauważa, że ze względu na rosnące rynkowe stopy procentowe koszt nowego finansowania w ramach NGEU wzrósł z 0,14 % w drugiej połowie 2021 r. do 1,24 % w pierwszej połowie 2022 r., a w drugiej połowie 2022 r. nastąpił dalszy wzrost do 2,60 %, co przekłada się na 0,5 mld EUR płatności z tytułu odsetek w ramach NGEU w 2022 r.; przewiduje się również znaczny wzrost w 2023 r.; jest zaniepokojony znacznym wzrostem stóp procentowych od 2020 r., co skutkuje wyższym obciążeniem finansowym dla budżetu rocznego; przypomina ponadto, że spłaty pożyczek w ramach NGEU powinny rozpocząć się w 2028 r. i muszą zostać zakończone do 2058 r., co będzie wymagało wystarczających zasobów finansowych; zauważa, że maksymalne wykorzystanie budżetu Unii w 2022 r. – przy zastosowaniu całej dostępnej elastyczności – nie pozwala na spłatę długów, chyba że przeprowadzone zostaną cięcia w innych obszarach wydatków Unii; wzywa państwa członkowskie do opracowania i uzgodnienia planu spłaty z nowych zasobów własnych bez szkody dla nowych WRF;
46. zauważa, że w grudniu 2022 r. Komisja wprowadziła nową strategię zarządzania długiem, a mianowicie „zróżnicowaną strategię finansowania”, która obejmuje techniki i instrumenty finansowania stosowane przez emitentów długu państwowego; przypomina sprawozdanie specjalne Trybunału nr 16/2023 w sprawie zarządzania długiem zaciągniętym na potrzeby NGEU; stwierdzono w nim, że Komisja szybko ustanowiła swój system zarządzania długiem, umożliwiający terminowe rozpoczęcie operacji zaciągania pożyczek; system ten spełnia wszystkie wymogi regulacyjne dotyczące portfela dłużnego i zarządzania ryzykiem;
47. popiera zalecenie Trybunału, aby Komisja działała bardziej proaktywnie w celu zapewnienia dostępności narzędzi o wystarczającej zdolności ograniczania ryzyka ekspozycji;
48. zauważa, że łączna ekspozycja budżetu Unii z powodu gwarancji i zobowiązań warunkowych z tytułu pożyczek wzrosła do 248,3 mld EUR, z czego 57,8 mld EUR na dodatkowe zabezpieczenie utworzone za pośrednictwem wspólnego funduszu rezerw; zauważa, że wyższe stopy procentowe wymagają również w przyszłości wyższego wskaźnika zasilenia rezerw;
49. zauważa, że w 2022 r. Komisja zmieniła sposób ujawniania zobowiązań warunkowych w swoich skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, przez co porównanie rok do roku jest niezwykle złożone i czasochłonne; zwraca się do Komisji o przedstawianie jaśniejszych informacji na temat jej rocznego sprawozdania finansowego w celu ułatwienia wyciągania wniosków i analizy również w świetle procedury udzielania absolutorium;
50. odnotowuje, że ekspozycja budżetu Unii w związku z Ukrainą wzrosła w 2022 r. do 15,6 mld EUR i obejmuje powiązane rezerwy; zauważa z zaniepokojeniem, że w przypadku pomocy makrofinansowej+ dla Ukrainy o wartości 18 mld EUR, uzgodnionej pod koniec 2022 r. i wypłacanej przez cały 2023 r., nie wymagano żadnych środków ze wspólnego funduszu rezerw na pokrycie ryzyka niewykonania zobowiązania, co stanowi poważne zagrożenie dla budżetu Unii, jak wyrażono w opinii 07/2022; zwraca uwagę, że ewentualne straty związane z instrumentem pomocy makrofinansowej + będą musiały zostać pokryte z przyszłych budżetów UE lub z marginesu elastyczności (różnicy między pułapem określonym w WRF a pułapem zasobów własnych); zwraca się do Komisji o zapewnienie dodatkowych środków w celu ochrony budżetu Unii przed przyszłymi stratami związanymi z pomocą makrofinansową+;
51. zauważa, że w 2022 r. inflacja cen konsumpcyjnych znacznie wzrosła, co wpłynęło na budżet Unii na kilka sposobów i zmniejszyło względną wielkość budżetu Unii i skuteczność funduszy UE, które nie są w stanie zapewnić osiągnięcia celów w takim samym stopniu, jak pierwotnie planowano; uważa, że wysoka inflacja wpływa na proporcje dochodów z różnych źródeł i zmniejsza netto udział zasobów własnych opartych na DNB; zdecydowanie popiera zalecenie Trybunału skierowane do Komisji, aby oceniła wpływ rosnącej inflacji na budżet Unii w celu proaktywnego stosowania środków łagodzących;
52. z zadowoleniem przyjmuje internetowe platformy na rzecz przejrzystości opracowane i obsługiwane przez Komisję, które dostarczają danych na temat wdrażania programów wydatków Unii oraz umożliwiają wyszukiwanie odbiorców finansowania i projektów Unii, takie jak system przejrzystości finansowej, zapewniający informacje na temat finansowania Unii w ramach zarządzania bezpośredniego i pośredniego, tabela wyników RRF, platforma otwartych danych na temat spójności i platforma Kohesio;

53. odnotowuje stosowaną przez Komisję metodykę monitorowania aspektów wydatków związanych z płcią od 2023 r.; przypomina, że według oceny jedynie w 2 % budżetu Unii głównym celem jest poprawa równouprawnienia płci; wzywa Komisję do poprawy tego wyniku poprzez uwzględnianie aspektu płci od początku opracowywania programu; przypomina, że potrzebne są dalsze szczegółowe informacje, aby można było w pełni zrozumieć, dlaczego dla większości wydatków (73 %) potencjał przyczynienia się do równouprawnienia płci oceniono jako 0*; zauważa z zaniepokojeniem, że w sprawozdaniu specjalnym nr 10/2021 opublikowanym przez Europejski Trybunał Obrachunkowy potwierdzono, że w cyklu budżetowym Unii nie uwzględniono jeszcze odpowiednio równouprawnienia płci, ponieważ w dużej mierze brakuje kluczowych elementów, takich jak analiza dotycząca płci, cele związane z płcią, wskaźniki i rozliczalność w ramach sprawozdawczości,
54. w świetle kryzysu związanego z przemocą ze względu na płeć, w obliczu którego stoi Unia, ponawia apele o specjalną linię budżetową na rzecz równouprawnienia płci, w szczególności w ramach programu Dafne; podkreśla, że istotne jest wzmocnienie specjalnej inicjatywy Daphne przez zwiększenie jej zasobów, w szczególności środków mających na celu zwalczanie wszelkich form przemocy ze względu na płeć wobec kobiet i dziewcząt na wszystkich szczeblach oraz przemocy domowej zgodnie z art. 7 ust. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692⁽³⁾, a także zapewnienie odpowiedniego wsparcia ofiarom; ponadto podkreśla znaczenie wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, takich jak Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+), do promowania równouprawnienia płci, zatrudnienia kobiet, wzmocnienia pozycji kobiet, przedsiębiorczości, przywództwa i funkcji kierowniczych kobiet, a także placówek opieki długoterminowej; zauważa, że z badania zleconego przez komisję FEMM⁽⁴⁾ wynika, że mężczyźni są często faworyzowani w stosunku do kobiet i grup zmarginalizowanych, jeśli chodzi o strukturę dotacji i wsparcia w ramach pakietu „Gotowi na 55”, a także w innych strategiach politycznych, programach i finansowaniu na rzecz zielonej transformacji;

Zalecenia

55. zdecydowanie popiera zalecenia Trybunału zawarte w jego sprawozdaniu rocznym dotyczącym wykonania budżetu za rok budżetowy 2022 („sprawozdanie roczne za rok budżetowy 2022”)⁽⁵⁾ oraz w powiązanych sprawozdaniach specjalnych; wzywa Komisję do ich bezzwłocznego wdrożenia oraz do informowania organu udzielającego absolutorium o postębach w ich wdrażaniu;
56. wzywa Trybunał Obrachunkowy do:
- (i) rozróżnienia rodzajów błędów i zwiększenia przejrzystości wskaźnika błędów spowodowanych poważnymi nadużyciami, oszustwami lub innymi działaniami przestępczymi oraz błędów spowodowanych przez niedopatrzenie administracyjne lub niedokładne stosowanie przepisów;
 - (ii) szerzej zakrojonej oceny jakości, europejskiej wartości dodanej, zrównoważoności, wyników i wykonalności realizowanych projektów;
57. wzywa Komisję w szczególności do:
- (i) współpracy z Trybunałem, aby zapewnić lepsze zrozumienie i uspołnienie oraz lepszą porównywalność obydwu podejść do rozwiązywania problemu nieprawidłowości;
 - (ii) przeprowadzenia oceny *ex post* wiarygodności własnych szacunków dotyczących ryzyka w momencie zamknięcia w roku budżetowym, w którym programy zostały zamknięte, i przedstawienia wyników takiej oceny organowi udzielającemu absolutorium;
 - (iii) dalszego upraszczania zasad i procedur bez obniżania jakości kontroli oraz do dalszej cyfryzacji procedur kontroli;
 - (iv) zintensyfikowania wysiłków na rzecz zwiększenia przejrzystości wykorzystania funduszy, w tym w odniesieniu do informacji o beneficjentach końcowych;

⁽³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Obywatele, równość, prawa i wartości” oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 i rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014 (Dz.U. L 156 z 5.5.2021, s. 1).

⁽⁴⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU\(2022\)736899_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf).

⁽⁵⁾ Dz.U. C, C/2023/103, 4.10.2023.

- (v) dalszego wspierania zdolności administracyjnych organów państw członkowskich; określenia sposobów pomocy państwom członkowskim w przyspieszeniu wykorzystania funduszy Unii i zmniejszeniu poziomu zobowiązań pozostających do spłaty, zwłaszcza w ramach funduszy objętych zarządzaniem dzielonym na podstawie rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów;
- (vi) przekazania, w ramach ujawniania, informacji na temat zobowiązań warunkowych oraz rocznej ekspozycji budżetu Unii wynikającej z gwarancji budżetowych i pomocy finansowej na rzecz państw trzecich oraz podania do wiadomości publicznej szacunków dotyczących całkowitej rocznej ekspozycji;
- (vii) zapewnienia wystarczających środków służących ochronie budżetu Unii przed różnymi zidentyfikowanymi zagrożeniami, w szczególności przed zobowiązaniami pozostającymi do spłaty, rosnącym zadłużeniem, zwiększoną ekspozycją budżetu, w tym w związku z Ukrainą, rosnącą inflacją itp.;
- (viii) dalszego monitorowania ewentualnego ryzyka korupcji i nadużyć finansowych we wszystkich funduszach, z wykorzystaniem informacji zwrotnych z dochodzeń prowadzonych przez EPPO i OLAF; zachęcania do systematycznego korzystania z systemów baz danych Arachne i EDES;
- (ix) zapewnienia i finansuje infrastrukturę informatyczną dla Prokuratury Europejskiej tak długo, jak będzie to konieczne do wprowadzenia przez Prokuraturę Europejską niezależnego i odpowiedniego systemu informatycznego, aby zapewnić sprawne przejście i uniknąć utraty danych;
- (x) zapewnienia ochrony budżetu Unii przez powszechne i systematyczne korzystanie z cyfrowych i zautomatyzowanych systemów sprawozdawczości, monitorowania i prowadzenia audytów oraz do pilnego ustanowienia obowiązkowego, zintegrowanego i interoperacyjnego systemu opartego m.in. na istniejących narzędziach i bazach danych w kontekście przeprowadzonego przekształcenia rozporządzenia finansowego;
- (xi) zmodyfikowania i poprawy tabeli wyników w zakresie odbudowy i zwiększania odporności, a także odpowiedniej strony internetowej Komisji poświęconej RRF, aby zapewnić regularną aktualizację, dokładność, jasną strukturę i przejrzystość wdrażania, wyników i osiągnięcia wskaźników;
- (xii) zapewnienia przejrzystości wyników audytów;
- (xiii) dopilnowania, by wszystkie państwa członkowskie wykorzystywały systemy i centralne rejestry do składania sprawozdań na temat beneficjentów rzeczywistych i beneficjentów końcowych;
- (xiv) oceny, jaki wpływ na budżet Unii wywrze utrzymująca się przez kilka lat wysoka inflacja, i wskazania narzędzi, przy pomocy których można ograniczyć najważniejsze zagrożenia, jakie się z nią wiążą;

Wyniki wykonania budżetu Unii

- 58. odnotowuje ponowne włączenie prac Trybunału dotyczących wyników wykonania budżetu Unii do jego sprawozdania rocznego; z żalem zauważa, że treść odnośnego rozdziału jest znacznie mniej dokładna niż w sprawozdaniu rocznym z wyników wykonania z poprzedniego roku; ubolewa w szczególności, że powiązanie z celami zrównoważonego rozwoju stało się znacznie mniej widoczne w obecnej strukturze; zauważa, że prace Trybunału dotyczące wyników zawarte w jego sprawozdaniu rocznym za 2022 r. polegają przede wszystkim na podsumowaniu ustaleń ze sprawozdań specjalnych;
- 59. zauważa, że Trybunał monitorował wdrażanie 213 zaleceń wydanych w 2019 r.; 179 zaleceń dotyczyło Komisji; zauważa, że w przypadku czterech ze 179 zaleceń zweryfikowanych przez Trybunał w momencie przeprowadzania monitorowania nie minął jeszcze termin przewidziany na ich zrealizowanie oraz że z pozostałych 175 zaleceń Komisja w pełni wdrożyła 101 (58 %), 26 w przeważającej mierze (15 %), 24 pod pewnymi względami (13 %) i nie wdrożyła w ogóle 17 (10 %) z nich, a Trybunał nie był w stanie wyciągnąć wniosków w 7 przypadkach (4 %), w których jednostka kontrolowana nie zaakceptowała zaleceń lub było zbyt wcześnie na ocenę wdrożenia;
- 60. uważa, że przegląd sprawozdań specjalnych, który obejmuje największą część rozdziału trzeciego sprawozdania rocznego Trybunału, daje dobry ogólny obraz sprawozdań przedstawionych przez Trybunał, które odnoszą się do obszarów strategicznych z 2022 r.; jest zdania, że dogłębna analiza wyników wykonania budżetu Unii mogłaby stanowić wartość dodaną dla działań następczych w związku z zaleceniami audytora; odnotowuje kwestię harmonogramu publikacji sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania;
- 61. zauważa, że Komisja publikuje „zestawienia wyników programów”, które stanowią przegląd informacji na temat wyników programów w ramach budżetu Unii na lata 2021–2027, a także „priorytety horyzontalne” – część poświęconą temu, jak Komisja śledzi wydatki na ekologiczne planowanie budżetu, uwzględnianie aspektu płci, monitorowanie cyfrowe i cele zrównoważonego rozwoju, a także przedstawia sprawozdania na ten temat;

62. odnotowuje przeprowadzony przez Trybunał przegląd (06/2023) sprawozdania rocznego Komisji z zarządzania i wykonania dotyczącego budżetu Unii za 2022 r. oraz wniosek Trybunału, zgodnie z którym tom I tego sprawozdania został sporządzony zgodnie ze strategicznymi wytycznymi Rady Zarządzania Korporacyjnego Komisji, jeśli chodzi o przedstawienie faktów i osiągnięć odnoszących się do zarządzania budżetem w 2022 r., a także zauważa, że można było poprawić jakość danych dotyczących wyników; odnotowuje odpowiedzi Komisji na pytania wymagające odpowiedzi na piśmie dotyczące kontroli w sprawie systemu kontroli Komisji w odniesieniu do wiarygodności informacji o wynikach, przeprowadzonej przez Służbę Audytu Wewnętrznego, a także zapewnienie, że podejmowane są działania w związku ze zidentyfikowanym problemem;
63. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja uwzględniła w swoim sprawozdaniu rocznym z zarządzania i wykonania informacje na temat ekologicznego planowania budżetu, monitorowania cyfrowego i wymiaru równości płci w budżecie Unii; zauważa, że liczba programów, w przypadku których wkład w równouprawnienie płci jest nieznaną, spadła do 72 %; popiera stanowisko Komisji, zgodnie z którym należy jeszcze bardziej zmniejszyć tę liczbę;
64. przypomina ustalenia zawarte w sprawozdaniu specjalnym Trybunału nr 09/2022 pt. „Wydatki na rzecz klimatu w budżecie UE na lata 2014–2020”; odnotowuje ponadto sprawozdanie specjalne Trybunału nr 26/2023 w sprawie ram monitorowania RRF; stwierdza, że w obu sprawozdaniach specjalnych Trybunał zidentyfikował problemy związane ze sposobem przedstawiania przez Komisję informacji na temat wyników, zarówno w WRF, jak i w RRF; zauważa w szczególności, że ujawnienie niedociągnięć w metodyce monitorowania wyników wykazuje uchybienia, w szczególności z powodu wymieszania danych szacunkowych z rzeczywistymi danymi liczbowymi dotyczącymi osiągniętych wyników i zrealizowanych projektów czy wymieszania kwot zapisanych w budżecie z kwotami faktycznie wypłaconymi; uważa, że dane dotyczące wyników przedstawione przez Komisję nie powinny obejmować danych szacunkowych, a jedynie dane liczbowe dotyczące zrealizowanych działań; nadal jest zaniepokojony ustaleniem Trybunału, że oczekiwana jest ograniczona poprawa w zakresie sprawozdawczości dotyczącej klimatu w latach 2021–2027; ubolewa, że Komisja nie zajęła się jeszcze niedociągnięciami w danych liczbowych przedstawionych zgodnie ze swoją nową metodyką;

Dochody

65. zauważa, że na dochody budżetu Unii składają się zasoby własne, zewnętrzne dochody przeznaczone na określony cel i inne dochody; zauważa, że w 2022 r. zasoby własne oparte na dochodzie narodowym brutto (DNB) wyniosły 103,9 mld EUR (42,3 %), zewnętrzne dochody przeznaczone na określony cel wyniosły 62,2 mld EUR (25,4 %), tradycyjne zasoby własne (TZW) – 25,9 mld EUR (10,6 %), wkłady i zwroty związane z umowami i programami Unii wyniosły 20,9 mld EUR (8,5 %), zasoby własne oparte na podatku od wartości dodanej (VAT) – 19,7 mld EUR (8,0 %), zasoby własne oparte na odpadach opakowaniowych z tworzyw sztucznych niepoddawanych recyklingowi – 6,3 mld EUR (2,6 %), a inne dochody wyniosły 6,4 mld EUR (2,6 %);
66. odnotowuje sprawozdanie specjalne Trybunału nr 25/2022 w sprawie weryfikacji dochodu narodowego brutto (DNB) na potrzeby finansowania budżetu Unii; przypomina, że dane DNB przekazywane przez państwa członkowskie stanowią podstawę do obliczania wkładów państw członkowskich, i w związku z tym uważa, że Komisja musi poprawić efektywność cyklu weryfikacji zgodnie z zaleceniami Trybunału; z zadowoleniem przyjmuje wnioski Trybunału, że proces weryfikacji danych DNB przeprowadzony przez Urząd Statystyczny Unii Europejskiej (Eurostat) był skuteczny; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Eurostat przygotował plan działania w celu realizacji zaleceń z myślą o ich wdrożeniu po cyklu 2020–2024;
67. zauważa, że budżet Unii musi reagować na liczne wyzwania za pomocą dodatkowych programów finansowych, takich jak instrument na rzecz odbudowy NGEU; odnotowuje, że w 2022 r. dochody z tradycyjnych zasobów własnych utrzymały się na stosunkowo stabilnym poziomie, podczas gdy gwarancje budżetowe na operacje zaciągania i udzielania pożyczek stanowiły znaczną część dochodów; przypomina w związku z tym swoją rezolucję z 10 maja 2023 r. w sprawie zasobów własnych: nowy początek dla finansów unijnych – nowy początek dla Europy;
68. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Trybunału zawarty w sprawozdaniu rocznym za 2022 r., że poziom błędów w transakcjach po stronie dochodów nie był istotny, a systemy zarządzania dochodami są zasadniczo skuteczne; jest zaniepokojony uchybieniami stwierdzonymi przez Trybunał w zarządzaniu TZW i ich księgowaniu przez niektóre państwa członkowskie oraz w działaniach Unii podjętych w celu zmniejszenia luki w należnościach celnych i zapewnienia kompletności TZW; z zadowoleniem przyjmuje działania podjęte w tym zakresie przez Komisję i państwa członkowskie;

69. na podstawie sprawozdania rocznego o ochronie interesów finansowych Unii ⁽⁶⁾ zauważa, że w 2022 r. liczba nieprawidłowości związanych z nadużyciem finansowym w odniesieniu do TZW (454) spadła o 6,8 %, a liczba nieprawidłowości niezwiązanych z nadużyciem finansowym (4 207) wzrosła o 9,4 % w porównaniu ze średnią z 5 lat w latach 2018–2022; zauważa, że większość przypadków nadużyć finansowych zgłoszonych w 2022 r. dotyczy nieprawidłowej wartości i nieprawidłowej klasyfikacji lub błędnego opisu towarów, natomiast przemyt pozostaje jednym z głównych sposobów działania; zauważa, że większość przypadków nadużyć finansowych wykrywana jest w ramach inspekcji przeprowadzanych przez krajowe służby ds. zwalczania nadużyć finansowych i w ramach kontroli podczas zwolnienia towarów; zauważa, że stopa odzysku wynosi obecnie 48 %, chociaż można się spodziewać, że wzrośnie w przyszłości ze względu na czas trwania tego procesu;
70. odnotowuje podsumowanie odstępień od odzyskiwania ustalonych wierzytelności w załączniku 9 do sprawozdania rocznego z zarządzania i wykonania za 2022 r.; zauważa, że całkowita ogólna wartość nieodzyskanych kwot wyniosła 40,4 mln EUR, co stanowi wzrost o 28 % w porównaniu z 2021 r. (31,4 mln EUR), i uważa, że stanowi to utratę dochodów dla budżetu Unii;
71. wzywa Komisję do przeprowadzenia dogłębnej analizy wszystkich kwot odzyskanych na podstawie powiadomień EPPO oraz do poinformowania organu udzielającego absolutorium o wynikach; przypomina, że państwa członkowskie odgrywają główną rolę w monitorowaniu szkód dla budżetu UE i ich naprawianiu w ramach zarządzania dzielonego, w tym w odzyskiwaniu środków w następstwie powiadomień EPPO, a Komisja może nałożyć korekty finansowe; ubolewa, że EPPO do tej pory nie jest świadoma mechanizmów ustanowionych w tym celu przez Komisję; zauważa, że kwestia powiadomień EPPO została poruszona w międzyinstytucjonalnej wymianie poglądów na temat rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2223 ⁽⁷⁾; z zadowoleniem przyjmuje porozumienie robocze EPPO i utworzenie grupy roboczej w celu dopilnowania, aby powiadomienia EPPO umożliwiły Komisji maksymalne odzyskanie środków do budżetu UE;
72. z zadowoleniem przyjmuje wydarzenia, które doprowadziły do zniesienia zarówno ilościowego, jak i nieokreślonego ilościowo zastrzeżenia w dziedzinie wyrobów włókienniczych i obuwia importowanych z Chin; zauważa z zadowoleniem, że Zjednoczone Królestwo zapłaciło już całkowitą należną kwotę (ostateczna płatność w wysokości 1,57 mld EUR w styczniu 2023 r.) wraz z odsetkami (1,4 mld EUR w lutym 2023 r.); zauważa, że do końca 2023 r. 27 państw członkowskich dokonało znacznych płatności tymczasowych z tytułu spodziewanych kwot należnych budżetowi Unii oraz że zgodnie z wyrokiem TSUE w sprawie C-213/19 Komisja zastosuje tę samą metodę kwantyfikacji w odniesieniu do tych państw członkowskich co w przypadku Zjednoczonego Królestwa, co doprowadzi do ponownego obliczenia kwot i umożliwi Komisji całkowite zakończenie tego procesu;

Zalecenia

73. wzywa Komisję do:
- (i) uwzględnienia sugestii Parlamentu Europejskiego zawartych w jego rezolucjach w sprawie zasobów własnych, aby zapewnić wystarczające zasoby na spłatę inwestycji dokonanych w ramach NGEU;
 - (ii) wykorzystania wszelkich dostępnych środków, aby promować współpracę między służbami ds. zwalczania nadużyć finansowych a agencjami celnymi w celu wykrywania nadużyć finansowych mających wpływ na dochody Unii, zapobiegania im i ich korygowania;
 - (iii) poinformowania organu udzielającego absolutorium o wynikach przeglądu pobranych zasobów własnych;
 - (iv) starannego przeanalizowania różnic w stopach odzysku w poszczególnych państwach członkowskich, aby określić ewentualne konkretne niedociągnięcia;
 - (v) przedstawienia organowi udzielającemu absolutorium szczegółowych wyjaśnień dotyczących powodów, dla których Komisja tylko częściowo wdrożyła 13 % zaleceń Trybunału z 2019 r. i nie wdrożyła kolejnych 10 % jego zaleceń;

⁽⁶⁾ COM(2023)0464.

⁽⁷⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2223 z dnia 23 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 883/2013 w odniesieniu do współpracy z Prokuraturą Europejską i skuteczności dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (Dz.U. L 437 z 28.12.2020, s. 49).

Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa

74. zauważa, że budżet na programy w dziale 1 WRF „Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa” wyniósł 25,2 mld EUR (12,9 % budżetu Unii) i jest podzielony w następujący sposób: 15,8 mld EUR (62,8 %) na badania naukowe, 3,5 mld EUR (14,0 %) na transport, energię i technologie cyfrowe, 2,7 mld EUR (10,6 %) na Program InvestEU, 2 mld EUR (8,0 %) na przestrzeń kosmiczną i 1,2 mld EUR (4,6 %) na inne obszary; zauważa, że na dzień 31 grudnia 2022 r. ostatecznie przyjęte w budżecie środki na zobowiązania wyniosły 21 845,08 mln EUR i że wykorzystano 99,99 % tych środków (21 842,58 mln EUR); zauważa ponadto, że ostatecznie przyjęte w budżecie środki na płatności wyniosły 20 605,64 mln EUR i że wykorzystano 99,35 % tych środków (20 471,31 mln EUR);

Innowacje i badania

75. podkreśla, że unijne programy finansowania badań naukowych i innowacji są bardzo ważne dla rozwoju naukowego, społecznego i technologicznego/gospodarczego Unii, ponieważ umożliwiają zmniejszanie nierówności, a także dla odbudowy, transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz dla zmniejszenia zależności energetycznej Unii od Rosji; przypomina, że program „Horyzont Europa” jest najważniejszym programem w zakresie badań naukowych i innowacji w Europie, a jego całkowity budżet wynosi 95,5 mld EUR, w tym 5,4 mld EUR z instrumentu NGEU; zauważa, że w ramach RRF przeznaczono około 48 mld EUR na inwestycje w badania naukowe i innowacje;
76. odnotowuje późne przyjęcie podstaw prawnych programu „Horyzont Europa” w 2021 r. i z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w 2021 r. i 2022 r. Komisji udało się osiągnąć wykonanie budżetu na poziomie blisko 100 %; zauważa, że do końca 2022 r. podpisano 5 509 umów o udzielenie dotacji; odnotowuje, że choć średni wskaźnik zatwierdzania wniosków wzrósł z 11,9 % w programie „Horyzont 2020” do 15,9 % w programie „Horyzont Europa”, nadal nie można sfinansować 7 z 10 bardzo wartościowych wniosków; aby można było je sfinansować, potrzebne byłoby dodatkowe 34,3 mld EUR;
77. zauważa, że Trybunał zbadał 127 transakcji obejmujących pełen zakres wydatków w ramach tego działu WRF, w szczególności program „Horyzont 2020”, instrument „Łącząc Europę”, instrumenty finansowe i program kosmiczny, w tym informacje na temat prawidłowości przedstawione w rocznych sprawozdaniach z działalności Dyrekcji Generalnej ds. Badań Naukowych i Innowacji (DG RTD) i Dyrekcji Generalnej ds. Przemysłu Obronnego i Przestrzeni Kosmicznej (DG DEFIS);
78. zauważa, że Trybunał szacuje, iż poziom błędów w wydatkach w dziale „Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa” w 2022 r. był istotny i wyniósł 2,7 %; zauważa z zadowoleniem, że jest to znaczny spadek w porównaniu z 4,4 % w 2021 r.; odnotowuje uwagę Trybunału, że najwięcej błędów wystąpiło w obszarze wydatków na badania naukowe i innowacje, przede wszystkim w związku z kosztami personelu; jest zaniepokojony, że poziom błędów obliczony przez Komisję dla tego działu wyniósł 1,5 %, co mieści się w dolnej połowie zakresu szacowanego przez Trybunał; wyraża zaniepokojenie faktem, że zauważone przez Trybunał niedoszacowanie wskaźnika przez Komisję utrzymuje się od wielu lat, a w kontrolach *ex post* Komisji stwierdzono konkretne uchybienie;
79. zauważa, że błędy kwantyfikowalne związane z kosztami niekwalifikowalnymi stanowią 98 % szacowanego przez Trybunał poziomu błędów wynoszącego 2,7 % w 2022 r.; zauważa z zaniepokojeniem w szczególności, że zasady deklarowania kosztów personelu w ramach programu „Horyzont 2020” pozostają skomplikowane i że ich obliczanie pozostaje istotnym źródłem błędów (67 % szacowanego poziomu błędów w 2022 r.); zwraca uwagę, że Komisja opracowała i promuje korzystanie z narzędzia Personnel Costs Wizard, aby pomóc beneficjentom w prawidłowym deklarowaniu kosztów personelu;
80. zauważa, że zdecydowana większość projektów w próbie Trybunału nadal pochodzi z programu „Horyzont 2020”, przy czym w próbie z 2022 r. uwzględniono tylko jeden projekt w ramach programu „Horyzont Europa”; podkreśla, że według Trybunału pewne uproszczenia w programie „Horyzont 2020”, w szczególności wprowadzenie stawki zryczałtowanej w przypadku kosztów pośrednich, zmniejszyły obciążenie administracyjne beneficjentów i mogą ograniczyć ryzyko wystąpienia błędów;
81. odnotowuje uwagi przedstawione przez dyrektora generalnego ds. badań naukowych i innowacji podczas wysłuchania w sprawie udzielenia absolutorium, zgodnie z którymi Komisja zamierza zwiększyć wypłatę środków z programu „Horyzont Europa” w formie kwot ryczałtowych z 2 % w 2022 r. do 50 % w 2027 r.; odnotowuje w tym kontekście przeprowadzony przez Trybunał szczegółowy przegląd procedur i wytycznych Komisji dotyczących ryczałtowych dotacji na badania naukowe; odnotowuje stwierdzenie Komisji, że poziom kontroli pod względem oszczędności, wydajności i skuteczności jest wyższy w ocenie propozycji ryczałtowych; podkreśla potrzebę sprawdzenia faktycznej realizacji projektów z wykorzystaniem kwot ryczałtowych;

82. podkreśla kluczową rolę sektora prywatnego w niwelowaniu luki innowacyjnej w Unii oraz we wspieraniu konkurencyjności i wzrostu gospodarczego Unii; uważa w szczególności, że konieczne jest dalsze promowanie i ułatwianie w jak największym stopniu udziału małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w unijnych programach finansowania badań naukowych i innowacji; odnotowuje wniosek Trybunału, zgodnie z którym MŚP i przedsiębiorstwa wchodzące na rynek są bardziej narażone na popełnianie błędów niż inni beneficjenci, ponieważ brakuje im doświadczenia i zasobów do administrowania funduszami, i z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Komisji na rzecz zapewnienia im szczególnego wsparcia, na przykład poprzez kampanie informacyjne oraz kontakty z systemem krajowych punktów kontaktowych i specjalnym punktem informacyjnym serwisu informacji o badaniach; uważa, że uproszczenie zasad i procedur jest najważniejszym czynnikiem zwiększającym udział MŚP;
83. podkreśla, że ważne jest stosowanie przejrzystych i jasnych zasad w procedurze selekcji i procedurach zamówień publicznych we wszystkich agencjach wykonawczych; wyraża ubolewanie z powodu rosnącej liczby składanych przez badaczy skarg dotyczących braku przejrzystości, zwłaszcza w przypadku Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych; przypomina, że w ramach budżetu długoterminowego Unii na lata 2021–2027 REA zarządza kilkoma programami Unii i usługami wsparcia; wzywa Komisję do przeprowadzenia oceny wszystkich procedur i oceny *ex post* wartości dodanej wszystkich agencji wykonawczych zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003⁽⁸⁾;
84. zauważa, że ocena ryzyka nadużyć finansowych w sektorze badań naukowych i innowacji została zaktualizowana w 2022 r. w ramach prac poprzedzających aktualizację wspólnej strategii zwalczania nadużyć finansowych w 2023 r.; odnotowuje opracowanie i przyjęcie w 2022 r. wytycznych dotyczących kontroli *ex ante* w zakresie zwalczania nadużyć finansowych w ramach programu „Horyzont Europa”, które stanowią część strategii kontroli *ex ante* programu „Horyzont Europa”; zauważa, że głównym organem kompetentnym w dziedzinie badań naukowych i innowacji w zakresie zwalczania nadużyć finansowych jest Komitet ds. Nadużyć i Nieprawidłowości w dziedzinie Badań Naukowych (komitet FAIR), który spotkał się dwukrotnie w 2022 r.; zauważa, że w 2022 r. DG RTD zaktualizowała również swoją strategię zwalczania nadużyć finansowych; uważa, że polityka zerowej tolerancji dla nadużyć finansowych jest konieczna także w dziedzinie badań naukowych; zwraca uwagę, że w świetle podejmowanych wysiłków na rzecz uproszczenia ważne jest zagwarantowanie, aby wszystkie europejskie dotacje i subwencje przynosiły korzyści z punktu widzenia przewidywanych celów, oraz opracowanie skutecznych narzędzi identyfikacji nadużyć i schematów nadużyć w kontekście kwot ryczałtowych; zauważa, że jednym z ważnych elementów unikania nadużyć finansowych jest kierowanie odpowiednich spraw do panelu systemu wczesnego wykrywania i wykluczania;
85. przypomina, że wspieranie, przyciąganie i zatrzymywanie talentów jest jedną z pięciu inicjatyw przewodnich Nowego europejskiego planu na rzecz innowacji, przyjętego 5 lipca 2022 r.; przyjmuje do wiadomości oświadczenia komisarz Ivanovej, ogłoszone podczas wysłuchania w sprawie udzielenia absolutorium, na temat wysiłków, jakie Komisja podejmuje, aby zwiększyć inkluzywność w programach „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa”; odnotowuje uznanie przez komisarz, że konieczne są dalsze wysiłki na rzecz zwiększenia udziału kobiet i młodzieży w unijnych programach w zakresie badań naukowych i innowacji; w związku z tym odnotowuje wysiłki Komisji na rzecz wdrożenia przepisów związanych z planami dotyczącymi równouprawnienia płci w ramach programu „Horyzont Europa” oraz wspólne wysiłki BRT-EAC mające na celu zainteresowanie utalentowanych kobiet dziedziną STEM; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że oprócz innych inicjatyw Unii mających na celu wspieranie i wzmocnienie pozycji kobiet w dziedzinie technologii i innowacji Komisja ogłosiła w 2022 r. drugą edycję inicjatywy Women TechEU o zwiększonym budżecie wynoszącym 10 mln EUR; spotkało się to z ogromnym zainteresowaniem i złożono rekordową liczbę wniosków (467) z 35 państw członkowskich i państw stowarzyszonych w ramach programu „Horyzont Europa”;
86. z zadowoleniem przyjmuje rolę ERBN we wspieraniu czołowych naukowców w Europie; ich osiągnięcia podkreślają liczne nagrody, w tym 14 Nagród Nobla, 6 Medali Fieldsa i 11 Nagród Wolfa; z zadowoleniem przyjmuje 2 300 zgłoszeń patentowych i 400 firm typu spin-off utworzonych dzięki projektom ERBN;
87. podkreśla niezależność i autonomię ERBN w wypełnianiu jej roli polegającej na wspieraniu wybitnych badań naukowych w Unii; przypomina, że ERBN wymaga wyjątkowej struktury, aby przyjąć pracowników ERCEA, radę naukową ERBN i ekspertów odpowiedzialnych za oceny zespołów, oraz że taki układ jest niezbędny do jej pracy; jest zdumiony planem Komisji dotyczącym przeniesienia kilku agencji wykonawczych i ERCEA do nowych budynków bez odpowiednich konsultacji i zgody tych agencji, przy jednoczesnym pominięciu ich rzeczywistych potrzeb biurowych, a tym samym zagrożeniu ciągłości działania; podkreśla, że nawet niektóre służby Komisji nie zostały odpowiednio poinformowane o tych planach; podkreśla, że ERCEA ma prawo podpisywać umowy najmu samodzielnie i bez zgody Komisji, aby utrzymać swój nadzwyczajny model biznesowy; podkreśla, że Komisja musi przygotować plany i współpracować z ERCEA z odpowiednim wyprzedzeniem, aby znaleźć odpowiednią powierzchnię biurową, która spełnia wymagania ERCEA i nie zagraża jej działalności;

⁽⁸⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 58/2003 z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiające statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi (Dz.U. L 11 z 16.1.2003, s. 1).

88. odnotowuje różnice w rozwoju badań naukowych i innowacji w Unii i z zadowoleniem przyjmuje różne środki podjęte przez Komisję w celu zwiększenia inwestycji państw członkowskich w badania naukowe i innowacje, zwłaszcza państw osiągających gorsze wyniki w zakresie badań naukowych i innowacji; poświęcono na ten cel około 48 mld EUR z RRF, w połączeniu z 43 mld EUR z polityki spójności i 3 mld EUR z komponentu „Rozszerzanie uczestnictwa i rozpowszechnianie doskonałości” programu „Horyzont Europa”; zauważa, że pomimo wysiłków Komisji na rzecz zwiększenia środków finansowych przydzielanych naukowcom w krajach objętych inicjatywą szerszego uczestnictwa kilka „krajów nadrabiających zaległości” nie wykazuje jeszcze postępów;
89. zauważa, że w następstwie rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie Komisja wstrzymała udział rosyjskich podmiotów publicznych w realizowanych projektach w ramach programu „Horyzont 2020” i przyszłych projektach programu „Horyzont Europa”; odnotowuje, że ostatnia zmiana „głównego” programu prac „Horyzont Europa” na lata 2021–2022, przyjęta 10 maja 2022 r., obejmowała działania mające na celu wsparcie naukowców, którzy wcześniej prowadzili działalność w Ukrainie; zauważa, że Komisja udzieliła wsparcia finansowego w formie dotacji w wysokości 1,5 mln EUR Ukraińskiej Narodowej Fundacji Badawczej na utworzenie biura programu „Horyzont Europa” w Ukrainie (Kijów), które będzie promować możliwości finansowania i oferować wsparcie przy opracowywaniu wniosków i poszukiwaniu partnerów w Europie;
90. odnotowuje, że w 2022 r. instrument „Łącząc Europę” wszedł w fazę pełnego wdrożenia, i uważa, że jest to osiągnięcie; ubolewa, że w porównaniu z 2021 r. finansowanie zaproszeń do składania wniosków w ramach instrumentu „Łącząc Europę” – Transport 2022 zmniejszyło się w przypadku projektów ukierunkowanych na nową, zmodernizowaną i ulepszoną europejską infrastrukturę transportową; zauważa, że w trzecim kwartale 2022 r. otwarto dodatkowe możliwości finansowania w ramach zaproszeń do składania wniosków w ramach instrumentu „Łącząc Europę” – Transport 2022, na które przeznaczono dodatkowe 6 mld EUR współfinansowania ze środków Unii; podkreśla, że odpowiednia wielkość linii budżetowej „Łącząc Europę” – Transport ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia wdrożenia transeuropejskiej sieci transportowej (TEN-T), w tym dla jej rozbudowy w regionie wschodnim, aby zapewnić połączenia z partnerami na Wschodzie, takimi jak Ukraina, ekologizację europejskiego transportu, większą mobilność wojskową i skompensowanie niespodziewanie wysokiej stopy inflacji;
91. pochwała inicjatywę „Europejski Fundusz Solidarności na rzecz Zarządzania Ruchem Lotniczym dla Ukrainy i Mołdawii”, za którą odpowiada Eurocontrol i która ma na celu pokrycie kosztów personelu i szkoleń oraz wszelkich innych kosztów, aby zapewnić gotowość operacyjną w momencie przywrócenia ruchu lotniczego; ponadto z zadowoleniem przyjmuje inny mechanizm solidarności Eurocontrol pomagający państwom pierwszej linii zmagającym się ze skutkami gwałtownego spadku ruchu lotniczego; zwraca uwagę, że państwa członkowskie Eurocontrol postanowiły utworzyć dwa specjalne fundusze: jeden w formie darowizny dla Ukrainy i Mołdawii w wysokości 46,5 mln EUR, a drugi w formie pożyczki w wysokości 46,1 mln EUR dla Estonii, Litwy, Łotwy i Polski;

Energia

92. zwraca uwagę na złożoność ram polityki energetycznej w Unii i podkreśla, że zapewnienie lepszych wzajemnych połączeń jest centralnym elementem unijnego rynku energii; z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie nowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869 w sprawie transeuropejskiej infrastruktury energetycznej (*) („rozporządzenie TEN-E”); uważa, że za pośrednictwem TEN-E, instrumentu „Łącząc Europę” i RRF / planu RePowerEU Unia zapewniła solidne ramy prawne inwestycjom w infrastrukturę energetyczną, umożliwiającym stawienie czoła wyzwaniom związanym z dekarbonizacją i zmniejszenie zależności od importu paliw kopalnych; odnotowuje wysiłki podejmowane w celu koordynacji budowy infrastruktury elektroenergetycznej o wysokim priorytecie we wszystkich państwach członkowskich, cyfryzacji systemu energetycznego Unii oraz stymulowania inwestycji w sieci w odpowiednim otoczeniu regulacyjnym, w szczególności w ramach instrumentu „Łącząc Europę” – Energia;
93. zauważa, że w ramach instrumentu „Łącząc Europę” – Energia 1 i 2 (2014–2022) zapewniono łącznie wsparcie o wartości 6,24 mld EUR na rzecz projektów energetycznych (5,74 mld EUR na prace, 0,5 mld EUR na badania) dla 118 projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, a do końca 2022 r. ukończono 123 działania, które otrzymały wsparcie w ramach „Łącząc Europę” – Energia 1;
94. zauważa, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i wykorzystywanie energii jako broni zakłóciły funkcjonowanie rynków energii w 2022 r. i wywołały niestabilność cen oraz brak bezpieczeństwa energetycznego w całym systemie energetycznym Unii; podkreśla reakcję Komisji na kryzys, w ramach której opracowano plan REPowerEU mający na celu zmniejszenie zależności od rosyjskich paliw kopalnych i stopniowe wyeliminowanie importu energii

(*) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, zmiany rozporządzeń (WE) nr 715/2009, (UE) 2019/942 i (UE) 2019/943 oraz dyrektyw 2009/73/WE i (UE) 2019/944 oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 347/2013 (Dz.U. L 152 z 3.6.2022, s. 45).

z Rosji przed 2030 r.; zauważa, że plan REPowerEU udostępnia blisko 300 mld EUR: około 72 mld EUR w formie dotacji i 225 mld EUR w formie pożyczek; zauważa, że plan REPowerEU dodatkowo zapewnił podstawę prawną zarówno państwom członkowskim, jak i Komisji do modyfikowania krajowych RRP i sprawdzania, czy kamienie milowe i wartości docelowe są właściwie zdefiniowane, aby w razie potrzeby je doprecyzować;

Zalecenia

95. wzywa Komisję do:

- (i) uwzględnienia dodatkowych funduszy potrzebnych na programy „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa” w projekcie budżetu na 2025 r. w celu poprawy obecnej sytuacji, w której nadal niemożliwe jest sfinansowanie 7 na 10 wysokiej jakości wniosków;
- (ii) dalszego stosowania uproszczonych zasad i procedur, środków cyfryzacji i uproszczonych metod rozliczania kosztów, przy jednoczesnym uwzględnieniu w szczególności ryzyka nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz kosztów kontroli;
- (iii) dalszego upraszczania zasad i procedur zgodnie z nowym rozporządzeniem finansowym, a także wspierania sesji szkoleniowych i praktycznych informacji dla wnioskodawców w państwach członkowskich, w szczególności dla MŚP, firm typu spin-off, przedsiębiorstw typu start-up, regionalnych organizacji pozarządowych lub lokalnych grup działania;
- (iv) dalszego propagowania wśród beneficjentów korzystania z narzędzia Personnel Costs Wizard, w szczególności wśród przedsiębiorstw wchodzących na rynek i MŚP, w celu obniżenia poziomu błędów związanego z kosztami personelu;
- (v) kontynuowania wysiłków na rzecz realizacji unijnego programu badawczego bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez udzielanie wsparcia, wyznaczanie jasnych celów i organizowanie specjalnych programów badawczych dla niedostatecznie reprezentowanych grup docelowych, takich jak kobiety i młodzież, a także poprzez dążenie do zrównoważonej reprezentacji geograficznej w całej Unii;
- (vi) wspierania państw członkowskich, zwłaszcza „państw nadrabiających zaległości”, i zachęcania ich do pełnego wykorzystania synergii między dostępnymi funduszami unijnymi, w tym RRF i funduszami spójności, aby zwiększyć liczbę działań w zakresie badań naukowych i innowacji w tych państwach; and
- (vii) dalszego finansowania w celu stworzenia zintegrowanej, innowacyjnej i odpornej unii energetycznej promującej bezpieczną, zrównoważoną, konkurencyjną i przystępną cenowo energię dla wszystkich, w szczególności MŚP oraz konsumentów znajdujących się w trudnej sytuacji i dotkniętych ubóstwem energetycznym, przy jednoczesnym przyspieszeniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej Europy, tak aby do 2050 r. stała się ona pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu;
- (viii) podwyższenia poziomu spójności i trwałości wsparcia na rzecz umiędzynarodowienia MŚP oraz wiedzy na ten temat;
- (ix) sprawdzenia faktycznej realizacji projektów z wykorzystaniem kwot ryczałtowych;
- (x) zgłaszania organowi udzielającemu absolutorium:
 - a) ile przypadków podejrzeń o nadużycia finansowe skierowały właściwe departamenty Komisji do panelu systemu wczesnego wykrywania i wykluczania, jakie były powody wykluczenia oraz ile z tych przypadków zakończyło się decyzją panelu o 1. wczesnym wykryciu, 2. wykluczeniu;
 - b) na jak długo wykluczono podmioty z udziału w funduszach Unii;
 - c) czy którykolwiek z wykluczonych podmiotów otrzymał fundusze Unii po wygaśnięciu decyzji o wykluczeniu;

Spójność, odporność i wartości

96. zauważa, że budżet na programy w dziale 2 WRF „Spójność, odporność i wartości” wyniósł 79,1 mld EUR (40,4 % budżetu Unii) i jest podzielony w następujący sposób: 53,6 % na Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i inne operacje regionalne, 23,6 % na Europejski Fundusz Społeczny (EFS), 12,6 % na Fundusz Spójności (FS), 4,4 % na program Erasmus+, 2,3 % na instrument „Łącząc Europę” – Transport, 0,6 % na europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne i 2,9 % na inne obszary; zauważa, że na dzień 31 grudnia 2022 r. ostatecznie przyjęte w budżecie środki na zobowiązania wyniosły 67 805,19 mln EUR i że wykorzystano 98,29 % tych środków (66 644,24 mln EUR); zauważa ponadto, że ostatecznie przyjęte w budżecie środki na płatności wyniosły 63 054,31 mln EUR i że wykorzystano 99,86 % tych środków (63 054,76 mln EUR);

97. zwraca uwagę, że w 2022 r. kontynuowano wdrażanie polityki spójności w ramach okresu programowania 2014–2020 oraz że w odniesieniu do okresu 2021–2027 Komisja zakończyła negocjacje w sprawie wszystkich programów i dokonała jedynie płatności zaliczkowych na kwotę 6,5 mld EUR;
98. przypomina, że wydatki w ramach poddziału 2a „Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna” koncentrują się na zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych między poszczególnymi państwami członkowskimi i regionami Unii; podkreśla znaczenie polityki spójności Unii we wspieraniu wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych i osiągnięciu jego głównych celów oraz wspomaganiu państw członkowskich i regionów w wykorzystywaniu nowych możliwości i stawianiu czoła takim wyzwaniom jak globalizacja, bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne, przemiany w przemyśle, cyfryzacja, a także wspieraniu podnoszenia kwalifikacji, przekwalifikowania i uczenia się przez całe życie;
99. przypomina sprawozdanie specjalne Trybunału nr 27/2021 pt. „Wsparcie UE na rzecz turystyki – potrzeba nowej orientacji strategicznej i lepszego podejścia do finansowania”; przypomina zalecenie Trybunału dla Komisji, aby we współpracy z państwami członkowskimi przedstawiła skonsolidowaną nową strategię na rzecz ekosystemu turystycznego Unii w celu opracowania skutecznej agendy turystycznej 2030 oraz aby stosowała procedury wyboru w odniesieniu do inwestycji w turystykę finansowanych ze środków EFRR, by wesprzeć ten nowy kierunek strategiczny; podkreśla odpowiedzialność Komisji za wspieranie państw członkowskich w promowaniu inwestycji w turystykę zgodnie z programem strategicznym;
100. zauważa, że wskaźnik absorpcji funduszy polityki spójności w okresie programowania 2014–2020 wyniósł 79,2 % pod koniec 2022 r. (86 % na koniec 2023 r., z uwzględnieniem nowo dodanego Wsparcia na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (REACT-EU) w latach 2021–2022); jest to podobny poziom do poziomu w tym samym momencie w latach 2007–2013; wyraża zaniepokojenie faktem, że ten poziom absorpcji osiągnięto jedynie dzięki tymczasowej stopie współfinansowania Unii w wysokości 100 %, która oznacza uchYLENIE wszelkich wymogów dotyczących krajowego współfinansowania projektów od dawna stanowiących zasadę finansów unijnych; odnotowuje, że programy na lata 2014–2020 obejmują ponad 1 mln projektów i że jak dotąd wsparły one 2,4 mln przedsiębiorstw, a także umożliwiły utworzenie 370 000 nowych miejsc pracy, poprawienie charakterystyki energetycznej ponad 540 000 gospodarstw domowych, wygenerowanie 6 000 megawatów nowych odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie 6,3 mln gospodarstw domowych dostępu do sieci szerokopasmowej; zauważa, że absorpcja w 2022 r. poprawiła się w dużej mierze dzięki CRII, CRII+, CARE i FAST-CARE do celów reagowania kryzysowego, przez zmniejszenie liczby projektów wspierających cele spójności strukturalnej polegające na tworzeniu konwergencji i spójności w Unii;
101. z zadowoleniem przyjmuje elastyczność finansową dostępną w wykorzystywaniu funduszy spójności i podkreśla, że dzięki tej elastyczności polityka spójności odgrywała wiodącą rolę w reagowaniu na kryzys związany z COVID-19, sytuacje nadzwyczajne związane z wojną, a także kryzys energetyczny; przypomina jednak, że celem tej polityki jest zapewnienie długoterminowego planowania środków, które powinny wzmocnić spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną między regionami europejskimi; uważa, że polityka spójności po 2027 r. musi zapewniać elastyczność niezbędną do wykorzystania funduszy, aby umożliwić państwom członkowskim oraz władzom regionalnym i lokalnym odpowiednie i wiarygodne kierowanie zasobami, zawsze zgodnie z długoterminowymi celami polityki spójności;
102. zauważa ponadto, że w 2022 r. w ramach działań polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) oraz w ramach elastycznej pomocy dla terytoriów (FAST-CARE) uruchomiono ponad 1,3 mld EUR, aby pomóc państwom członkowskim i regionom we wspieraniu milionów uchodźców ukraińskich poszukujących schronienia na terytorium Unii, w tym jeśli chodzi o główne programy integracji społecznej, opiekę zdrowotną, żywność lub niezbędną pomoc oraz poradnictwo zawodowe; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że proponowane środki podlegają tym samym obowiązkom dotyczącym odpowiednich systemów zarządzania i kontroli oraz należytego zarządzania finansami, które mają zastosowanie do funduszy polityki spójności;
103. zauważa, że Trybunał zbadał próbę 260 transakcji obejmujących pełny zakres wydatków w ramach działu 2 WRF; zauważa z zaniepokojeniem, że szacowany przez Trybunał ogólny poziom błędów w dziale „Spójność, odporność i wartości” w 2022 r. wzrósł do 6,4 %, czyli znacznie powyżej progu istotności, już po uwzględnieniu korekt o łącznej wartości 618 mln EUR zastosowanych przez państwa członkowskie w 2022 r.; zwraca uwagę na wyraźny wzrost ogólnego poziomu błędów oszacowanego przez Trybunał w 2022 r. w porównaniu z poprzednimi latami (3,6 % w 2021 r., 3,5 % w 2020 r.), podczas gdy Komisja szacuje, że ryzyko płatności w 2022 r. wynosi od 1,9 % do 2,7 %, czyli jest na podobnym poziomie jak w poprzednich latach (1,9–2,5 % w 2021 r., 2,1 %–2,6 % w 2020 r.); zwraca uwagę na sprawozdanie Trybunału, zgodnie z którym znaczną część błędów (3 % z 6,4 %) popełniono w wydatkach pochodzących z CRII i CRII+;

104. jest zaniepokojony uwagą Trybunału, że zbliżający się koniec okresu kwalifikowalności dla programów na lata 2014–2020 (31 grudnia 2023 r.) zwiększył presję na absorpcję środków oraz że podczas pandemii COVID-19 skuteczność kontroli i weryfikacji przeprowadzanych przez instytucje zarządzające i audytowe mogła zostać ograniczona, co mogło zwiększyć ryzyko niewykrytych błędów i nieprawidłowości; zauważa, że Komisja przyznaje, iż szczególna sytuacja i elastyczność zapewniona w czasie pandemii COVID-19 mogły mieć wpływ na ryzyko nieprawidłowości ze względu na potrzebę znalezienia alternatywnych (zdalnych) sposobów kontroli wydatków; podkreśla jednak, że według Komisji zidentyfikowane zagrożenia i nieprawidłowości są raczej powiązane z rodzajem działań realizowanych podczas pandemii COVID-19 lub z wdrażaniem czy rozumieniem elastyczności wprowadzonej w przepisach dotyczących zamówień publicznych;
105. odnotowuje wyjaśnienia Trybunału, zgodnie z którymi jego poziom błędu odnosi się do części zadeklarowanych wydatków, w przypadku której uznaje, że nie spełniono w pełni warunków płatności określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 ⁽¹⁰⁾ („rozporządzenie finansowe”), rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów oraz w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 ⁽¹¹⁾ w sprawie ochrony interesów finansowych Unii („dyrektywa PIF”), co prowadzi do bezpośredniego i wymiernego wpływu finansowego na kwotę płatności zatwierdzoną w tym czasie z budżetu Unii; odnotowuje wyjaśnienie Trybunału, że poziom błędu nie powinien być interpretowany jako równoważny potencjalnej kwocie korekt finansowych, które Komisja może nałożyć zgodnie z obowiązującymi przepisami; uważa, że wysoki poziom błędu wskazuje na marnowanie zasobów, w szczególności w ramach polityki spójności, gdzie wiele instytucji zarządzających mierzy się z równoległym wdrażaniem RRF;
106. zauważa, że w rocznych sprawozdaniach z działalności Komisja podaje, w odniesieniu do każdego programu i ogólnie w odniesieniu do funduszy, ryzyko w momencie dokonywania płatności, które odnosi się do nieprawidłowości prowadzących do korekt finansowych; zauważa, że aby nałożyć korekty finansowe, Komisja musi stwierdzić, że wystąpiła nieprawidłowość w rozumieniu art. 2 pkt 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, podczas gdy nie wszystkie formalne naruszenia i błędy uwzględnione przez Trybunał jako błędy kwantyfikowalne w szacowanym poziomie błędu prowadzą do wydatków niekwalifikowalnych, ponieważ nie stanowią nieprawidłowości w rozumieniu art. 2 pkt 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów; zauważa, że dla organu udzielającego absolutorium pomocna jest perspektywa zarządcza w odniesieniu do zidentyfikowanych błędów;
107. zauważa, że Komisja przyjmuje wszystkie zalecenia Trybunału w dziale 2 WRF „Spójność, odporność i wartości”, chociaż nadal istnieją rozbieżności w klasyfikacji błędów stwierdzonych przez obie instytucje; wzywa Komisję do ściślejszej współpracy z Trybunałem i wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami w celu dalszego wyjaśnienia obowiązujących przepisów i zmniejszenia rozbieżności, przy jednoczesnym dopilnowaniu, aby audyty nie prowadziły do nadmiernego obciążenia administracyjnego beneficjentów;
108. zauważa z zaniepokojeniem, że Trybunał stwierdził wzrost liczby konkretnych rodzajów błędów, takich jak niekwalifikowalne koszty i projekty oraz naruszenia zasad rynku wewnętrznego, w tym przepisów dotyczących zamówień publicznych i pomocy państwa, a także podkreśla, że tego rodzaju błędy mogą być związane z niewłaściwym zarządzaniem; zauważa, że 3 % szacowanego przez Trybunał poziomu błędu wynoszącego 6,4 % w dziale 2 jest związane ze współfinansowanymi w 100 % priorytetami w ramach inicjatywy inwestycyjnej w odpowiedzi na koronawirusa (CRII+), która umożliwiła bardziej elastyczne wydatkowanie środków; przypomina, że większa elastyczność nigdy nie powinna prowadzić do pogorszenia jakości i kontroli; zwraca się do Komisji o przeprowadzenie przeglądu obecnej sytuacji w celu uniknięcia podobnych sytuacji w przyszłości; zauważa, że Komisja nie znalazła dowodów kontroli świadczących o ogólnym znaczącym wpływie nowych rodzajów środków i elastyczności wprowadzonych w odniesieniu do poziomów błędu w programie, oraz odnotowuje fakt, że Komisja podjęła środki w celu zapobieżenia takiemu ryzyku;
109. zauważa, że Trybunał zidentyfikował przykłady projektów, w przypadku których zaakceptowano wydatki niekwalifikowalne, a także uwzględnił ich udział w ogólnym szacowanym poziomie błędu; podkreśla, że ważne jest usunięcie systemowych przyczyn źródłowych oraz niezbędna jest skuteczna ocena kryteriów kwalifikowalności przez instytucje audytowe;

⁽¹⁰⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 (Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1)

⁽¹¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz.U. L 198 z 28.7.2017, s. 29–41).

110. odnotowuje, że Komisja uważa, iż oświadczenia własne są użytecznym narzędziem uzyskiwania pewności, gdy znalezienie alternatywnych dowodów potwierdzających byłoby trudne lub wiązało się ze zbyt wysokimi kosztami administracyjnymi dla beneficjentów; popiera zalecenie Trybunału, aby instytucje audytowe usprawniły kontrole oświadczeń własnych składanych przez beneficjentów funduszy w celu zapewnienia ich ważności i wiarygodności;
111. zauważa, że w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności Komisja dokonała korekt finansowych i wycofała płatności na kwotę 11 mld EUR w okresie programowania, w tym 2,4 mld EUR w roku obrachunkowym 2021–2022; zauważa, że jak na razie te korekty finansowe nie spowodowały żadnej utraty finansowania przez państwa członkowskie, ponieważ Komisja nie wdrożyła jeszcze żadnej korekty finansowej netto w okresie 2014–2020; zauważa ponadto, że Komisja kontynuuje wdrażanie ukierunkowanego „planu działania w zakresie zamówień publicznych i pomocy państwa” we współpracy z państwami członkowskimi; przyznaje, że za dokonywanie korekt finansowych, o których zadecydowała Komisja, są przede wszystkim odpowiedzialne organy krajowe, jednak uważa, że należy wdrożyć dodatkowe kontrole w celu potwierdzenia prawidłowego wykonania wszystkich korekt;
112. odnotowuje uwagę Trybunału, że nakładanie się okresów programowania w połączeniu z dostępnością dodatkowych instrumentów finansowania w ramach NGEU (REACT-EU i RRF) o bardziej ograniczonym okresie trwania mogło stanowić obciążenie dla zdolności administracyjnych państw członkowskich w okresie programowania i na początku wdrażania ich programów spójności na lata 2021–2027; zauważa, że w 2022 r. władze krajowe i regionalne musiały skupić się na przeprogramowaniu programów polityki spójności na lata 2014–2020, w tym na wprowadzeniu środków finansowanych w ramach CRII(+), REACT-EU, elastycznej pomocy dla terytoriów (FAST-CARE) i wspierania przystępnej cenowo energii (SAFE), a także na wdrażaniu planów krajowych w ramach RRF, aby stawić czoła różnym kryzysom oraz podjąć działania naprawcze i ratownicze; zauważa, że Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej (DG REGIO) wspiera władze krajowe i regionalne, aby zapewnić pełną realizację programów na lata 2014–2020;
113. wyraża głębokie zaniepokojenie niedawnym przypadkiem domniemanego niewłaściwego wykorzystania funduszy unijnych w umowach dotyczących zakupu masek twarzowych, tzw. „sprawą Koldo”; wyraża zaniepokojenie, że to niewłaściwe wykorzystanie funduszy unijnych i pieniędzy unijnych podatników obejmowało 14,6 mln EUR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i 3,1 mln EUR z Funduszu Solidarności UE; ubolewa, że Prokuratura Europejska otrzymała odpowiednie informacje od osoby prywatnej, a nie od właściwego organu krajowego; wzywa państwa członkowskie do niezwłocznego zgłaszania Prokuraturze Europejskiej wszelkich podejrzeń dotyczących niewłaściwego wykorzystania funduszy unijnych zgodnie z art. 24 rozporządzenia w sprawie EPP0; zachęca Komisję do korzystania z usług ekspertów zewnętrznych do celów audytu w przypadku stwierdzenia poważnego braku zdolności w danym państwie członkowskim; zauważa, że domniemane niewłaściwe wykorzystanie funduszy w tej sprawie nie zostało wykryte przez Komisję pomimo przeprowadzenia kontroli; zachęca do stosowania zasady „czterech oczu” i wieloetapowej weryfikacji przy udzielaniu zamówień w sytuacjach kryzysowych, jeżeli przeprowadzenie procedury udzielania zamówień nie jest możliwe ze względu na kryzys, aby uniknąć ewentualnego niewłaściwego wykorzystania finansowania unijnego; podkreśla, że Komisja powinna przeprowadzić dogłębną kontrolę *ex post* zamówień udzielanych bez procedur udzielania zamówień podczas kryzysów we wszystkich zainteresowanych państwach członkowskich; zauważa ponadto, że podobne sytuacje miały miejsce w innych państwach członkowskich, w tym w niedawno ujawnionym przypadku domniemanych nadużyć finansowych w Portugalii z wykorzystaniem środków EFRR oraz w kilku przypadkach w Czechach w związku z domniemanym niewłaściwym wykorzystaniem środków REACT-EU do zakupu sprzętu medycznego;
114. zauważa, że komplementarność charakteryzuje związek między funduszami polityki spójności a innymi unijnymi instrumentami finansowania; przypomina, że chociaż fundusze polityki spójności i RRF różnią się pod względem celów ogólnych, harmonogramu, trybu zarządzania i finansowania, obecne doświadczenie pokazuje, że w szeregu RRP przewidziano inwestycje, które kwalifikowałyby się do finansowania w ramach polityki spójności; podkreśla, że komplementarność między funduszami polityki spójności a RRF jest możliwa i spodziewana, pod warunkiem że RRF wnosi rzeczywistą wartość dodaną, a te same koszty nie będą pokrywane dwukrotnie; podkreśla, że ryzyko powielania działań wzrośnie pod koniec okresu obowiązywania RRF, i zwraca się do Komisji o dołożenie wszelkich starań w celu ograniczenia tych zagrożeń;
115. wzywa Komisję, aby monitorowała sytuację, w szczególności gdy krajowe organy koordynujące RRF są takie same jak w przypadku funduszy polityki spójności, i nalega na przeznaczenie wystarczających dodatkowych zdolności administracyjnych i zasobów ludzkich na poszczególne komponenty finansowania unijnego; niemniej wskazuje, że ta równoległość może prowadzić do niezidentyfikowanych przypadków podwójnego finansowania; wzywa Komisję do wyciągnięcia wniosków z doświadczeń związanych z dwoma różnymi modelami finansowania;

116. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że na razie ani Trybunał, ani Komisja nie zidentyfikowały żadnych przypadków, w których obowiązkowe współfinansowanie krajowe projektu spójności zostało wypłacone ze środków z RRF w ramach wypłat z RRF w 2022 r.; wzywa Komisję do dalszego monitorowania sytuacji i zapobiegania takiemu finansowaniu;
117. jest zaniepokojony stałymi uwagami Trybunału na temat niedociągnięć stwierdzonych w sposobie pracy instytucji audytowych i zarządzających, w szczególności uchybień w kontrolach *ex post* przeprowadzanych przez instytucje audytowe oraz w kontrolach przeprowadzanych przez instytucje zarządzające, które nie zawsze skutecznie zapobiegają nieprawidłowościom w wydatkach zadeklarowanych przez beneficjentów lub je wykrywają, oraz na temat nadmiernego polegania przez Komisję na jakości pracy organów odpowiedzialnych za realizację programów, w związku z nieodłącznymi ograniczeniami kontroli dokumentacji przeprowadzanych przez Komisję;
118. odnotowuje odpowiedź Komisji, że jej ocena, oparta na połączeniu kontroli dokumentacji i kontroli na miejscu obejmujących poszczególne programy i pakiety dokumentów dotyczących poświadczenia wiarygodności, umożliwiła jej dokonanie racjonalnego i rzetelnego oszacowania poziomów błędów dla każdego programu, każdego roku i łącznie w odniesieniu do funduszy polityki spójności; zgadza się z Trybunałem, że przeprowadzane przez Komisję przeglądy dokumentacji cechują pewne nieodłączne ograniczenia, jeśli chodzi o potwierdzanie wiarygodności całkowitych poziomów błędów rezydualnych zgłaszanych przez instytucje audytowe; odnotowuje, że te same uchybienia mogą mieć także wpływ na oszacowywany przez Komisję poziom ryzyka w momencie zamknięcia, gdyż możliwe, że nie we wszystkich przypadkach zastosuje ona korekty konieczne, by poziom błędów rezydualnego znalazł się poniżej progu istotności;
119. podkreśla z zaniepokojeniem ustalenie Trybunału, zgodnie z którym odsetek pakietów dokumentów dotyczących poświadczenia wiarygodności, w których poziom błędów rezydualnego przekracza 2 %, osiągnął w 2022 r. najwyższy poziom 61 % wydatków w próbie Trybunału w porównaniu z 39 % w poprzednim roku, co odzwierciedla utrzymujące się niedociągnięcia w pracach instytucji audytowych; z niepokojem podkreśla, że wyniki kontroli Trybunału z ostatnich sześciu lat pokazują, że obecnie stosowane kontrole nie równoważą jeszcze w wystarczającym stopniu wysokiego nieodłącznego ryzyka błędów w obszarze spójności, oraz że instytucje zarządzające nie zawsze skutecznie zapobiegają nieprawidłowościom w wydatkach deklarowanych przez beneficjentów lub wykrywają takie nieprawidłowości; zauważa z zaniepokojeniem, że błędy wykryte przez Trybunał świadczą o istotnych niedociągnięciach w pracach instytucji audytowych nad weryfikacją kwalifikowalności wydatków i projektów oraz zgodności z zasadami rynku wewnętrznego; zauważa, że część poziomów błędów rezydualnego oszacowanych ponownie przez Trybunał na powyżej 2 % w skontrolowanych pakietach dokumentów dotyczących poświadczenia wiarygodności wynika z wyżej wymienionych rozbieżności;
120. jest zaniepokojony utrzymującymi się niedociągnięciami zaobserwowanymi przez Trybunał w kontrolach krajowych; mogą one wynikać z nieodpowiedniego zakresu, niejasnej dokumentacji kontroli i filtrowania prób przez krajowe instytucje audytowe, a także z problemów z zasobami, na przykład z niewystarczającego finansowania i braku wykwalifikowanych ekspertów; podkreśla zaniepokojenie faktem, że Trybunał zaobserwował niedociągnięcia podczas wielu kontroli, na przykład przypadki niewystarczających kontroli informacji dostarczonych przez beneficjentów na temat kwalifikowalności projektów, zgodności z zasadami rynku wewnętrznego oraz ryzyka nadużyć finansowych i konfliktu interesów; odnotowuje, że Komisja uważa natomiast, że prace większości instytucji audytowych są wiarygodne i że tylko 10 z 116 instytucji audytowych wymaga poważnych usprawnień; przypomina o swoich zaleceniach zawartych w rezolucji Parlamentu z 21 listopada 2023 r. w sprawie możliwości zwiększenia wiarygodności audytów i kontroli przeprowadzanych przez organy krajowe w ramach zarządzania dzielonego;
121. odnotowuje zobowiązanie Komisji do kontynuowania ścisłej współpracy z instytucjami audytowymi, aby wzmocnić ich zdolności do zapobiegania błędom i ich korygowania, usprawnić dokumentowanie ich prac audytowych, a tym samym przyczynić się do procesu uzyskiwania pewności;
122. odnotowuje ustalenie Trybunału, zgodnie z którym w celu uproszczenia wydatków beneficjenci finansowania w ramach polityki spójności stosowali uproszczone metody rozliczania kosztów w 77 transakcjach (30 % jego próby), stosując stawki ryczałtowe, standardową sprzedaż kosztów jednostkowych lub połączenie obu tych form; podkreśla, że uproszczone metody rozliczania kosztów są jednym z najważniejszych środków mających na celu zmniejszenie kosztów i obciążeń administracyjnych dla beneficjentów, a tym samym ułatwienie małym beneficjentom dostępu do finansowania i skupienia się w większym stopniu na osiągnięciu celów, przy jednoczesnym obniżeniu poziomu błędów; podkreśla, że Trybunał uważa, iż uproszczone metody rozliczania kosztów nie zawsze są odpowiednio wdrażane, i zgadza się z wnioskiem Trybunału z kontroli, zgodnie z którym uproszczone metody rozliczania kosztów nie powinny skutkować nadmiernymi korzyściami finansowymi dla państwa członkowskiego; z drugiej strony uproszczone metody rozliczania kosztów powinny w praktyce prowadzić do rzeczywistego zmniejszenia obciążeń biurokratycznych, a nie do wyczerpującej kontroli *ex ante* i *ex post*; zauważa, że dopuszczalne powinny być niewielkie różnice cen w szacunkach dotyczących uproszczonych metod rozliczania kosztów w porównaniu z cenami określonymi podczas kontroli *ex post*;

123. zauważa, że w odniesieniu do programów na lata 2021–2027 Komisja zachęcała instytucje odpowiedzialne za programy do korzystania ze środków upraszczających przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów, w szczególności do stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów i finansowania niepowiązanego z kosztami odnośnych operacji, aby rozwiązać problemy związane z kwalifikowalnością, ułatwić weryfikacje zarządcze i kontrolować obciążenie beneficjentów; zauważa, że dzięki tym wysiłkom, na przykład w przypadku EFRR i Funduszu Spójności, przyjęto dotychczas 120 systemów uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie programu w 11 państwach członkowskich i w przypadku programów Interreg (5,7 mld EUR łącznego wkładu), a także 4 programy finansowania niepowiązanego z kosztami odnośnych operacji w 4 państwach członkowskich (na łączną kwotę 1,2 mld EUR); podkreśla, że pilnie potrzebne są dalsze uproszczenia i elastyczność; wzywa Komisję do znalezienia właściwej równowagi między niezbędną elastycznością w przypadku niewielkich wahań cen a niewłaściwym celowym zawyżaniem kosztów i cen;
124. wyraża zaniepokojenie ustaleniami Trybunału dotyczącymi programu EFRR na Słowacji mającego na celu renowację pomieszczeń budynku publicznego, pomimo faktu, że w tym programie kwalifikowalne były jedynie środki w zakresie efektywności energetycznej; odnotowuje uwagę Trybunału, że projekt ten nie powinien przejść etapu oceny, ponieważ we wniosku nie wykazano spełnienia progu co najmniej 25 % wydatków na projekt związany z efektywnością energetyczną; zwraca uwagę na podobne sprawy wskazane przez Trybunał, w odniesieniu do których brakuje odpowiedzi Komisji;
125. przypomina, że w latach 2021–2027 państwa członkowskie muszą spełnić niektóre horyzontalne lub tematyczne warunki podstawowe określone w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów, które są warunkami wstępnymi skutecznej i wydajnej realizacji celów szczegółowych funduszy; przypomina, że jeżeli warunki podstawowe nie są spełnione w momencie składania Komisji wniosku o płatność w odniesieniu do danego celu szczegółowego, związane z nimi wydatki nie zostaną zwrócone z budżetu Unii, dopóki Komisja nie uzna, że warunek podstawowy został spełniony;
126. przypomina, że 15 grudnia 2022 r. na podstawie wniosku Komisji Rada przyjęła decyzję wykonawczą (UE) 2022/2506 ⁽¹²⁾ w sprawie środków ochrony budżetu Unii przed naruszeniami zasad praworządności na Węgrzech; podkreśla, że decyzję tę podjęto w oparciu o obawy Komisji dotyczące poważnych problemów związanych z systemem zamówień publicznych na Węgrzech; z zadowoleniem przyjmuje tymczasowe zawieszenie 55 % zobowiązań w odniesieniu do niektórych programów polityki spójności na lata 2021–2027; zauważa, że Komisja monitoruje wdrażanie środków zaradczych zaproponowanych przez Węgry w ramach rozporządzenia w sprawie warunkowości; odnotowuje, że w grudniu 2023 r. Komisja z własnej inicjatywy ponownie oceniła sytuację na Węgrzech i stwierdziła, że budżet Unii utrzymuje się tym samym poziomie ryzyka, ponieważ nadal istnieją zobowiązania, które nie zostały wypełnione prawidłowo ani terminowo;
127. zauważa, że w grudniu 2022 r. Komisja stwierdziła, że Węgry nie spełniają przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów horyzontalnych warunków podstawowych dotyczących Karty w odniesieniu do niezależności sądów, a przepisy szeregu ustaw stwarzają poważne zagrożenie dla praw osób LGBTIQ+, wolności akademickiej i prawa do azylu; wyraża głębokie ubolewanie z powodu decyzji Komisji z dnia 13 grudnia 2023 r. ⁽¹³⁾, w której uznała, że Węgry spełniły horyzontalny warunek podstawowy dotyczący niezależności sądownictwa, co umożliwiło władzom węgierskim składanie wniosków o zwrot kosztów w wysokości do 10,2 mld EUR bez odpowiednich mechanizmów kontroli czy postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, które gwarantowałyby należyte zarządzanie finansami i ochronę budżetu Unii; uważa, że decyzja ta jest politycznie sprzeczna z przedłużeniem obowiązywania środków przyjętych na mocy rozporządzenia w sprawie praworządności, i wyraża rozczarowanie, że Parlament nie był odpowiednio informowany w trakcie tego procesu; ponownie wyraża zaniepokojenie niezależnością sądownictwa, nawet po niedawnych reformach, wyrażone w rezolucji z 18 stycznia 2024 r. w sprawie sytuacji na Węgrzech i zamrożonych funduszy unijnych;
128. ponownie podkreśla potrzebę traktowania jako jednego, integralnego pakietu wszystkich środków wymaganych do uwolnienia finansowania Unii na podstawie rozporządzenia w sprawie praworządności, rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i rozporządzenia w sprawie RRF; podkreśla znaczenie ochrony interesów finansowych Unii również w odniesieniu do wypłaty płatności zaliczkowych;

⁽¹²⁾ Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/2506 z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie środków ochrony budżetu Unii przed naruszeniami zasad państwa prawnego na Węgrzech (Dz.U. L 325 z 20.12.2022, s. 94).

⁽¹³⁾ Decyzja Komisji z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie ponownej oceny, z inicjatywy Komisji, spełnienia warunków określonych w art. 4 rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 w następstwie decyzji wykonawczej Rady (UE) 2022/2506 z dnia 15 grudnia 2022 r. dotyczącej Węgier, C(2023)8999.

129. na podstawie sprawozdania rocznego dotyczącego ochrony interesów finansowych UE za 2022 r. zauważa, że w latach 2021–2022 liczba nieprawidłowości związanych z nadużyciami finansowymi w obszarze spójności zmalała o 11,6 % (233 zgłoszonych w 2021 w porównaniu do 206 zgłoszonych w 2022), podczas gdy liczba nieprawidłowości niezwiązanych z nadużyciami finansowymi wzrosła o 9,3 %; zauważa, że Komisja zwróciła się do instytucji audytowych o zwrócenie szczególnej uwagi na nowe zagrożenia związane z mnożeniem funduszy i dodatkowym finansowaniem w ramach NGEU, w szczególności na „podwójne finansowanie”, konflikty interesów, nadużycia finansowe lub korupcję; odnotowuje wysiłki Komisji na rzecz promowania stosowania narzędzia punktowej oceny ryzyka ARACHNE wśród niechętnych państw członkowskich oraz na rzecz wprowadzania ulepszeń w tym narzędziu; zauważa, że instytucje audytowe wyraźnie przeciwdziałały ryzyku wystąpienia nadużycia finansowego w 65 % operacji objętych kontrolą w okresie 2014–2020; stanowi to poprawę w odniesieniu do 38 % stwierdzonych przez Trybunał w 2021 r.;
130. podkreśla, że Trybunał, OLAF i EPPO powinny mieć dostęp do zapewnianego przez Komisję jednego zintegrowanego systemu informatycznego do eksploracji danych i oceny ryzyka, w sposób proporcjonalny, w ramach wykonywania ich odpowiednich kompetencji, jak przewidziano w wersji przekształconej rozporządzenia finansowego;
131. zwraca uwagę na znaczenie legalności i prawidłowości wydatków w obszarze spójności, a także na kluczową rolę, jaką w tym względzie odgrywają instytucje zarządzające i audytowe; przypomina o potrzebie uproszczenia i racjonalizacji kontroli, przy czym należy się skoncentrować na tym, co jest konieczne do zwalczania nadużyć finansowych; przypomina ponadto, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów na lata 2021–2027 organy państw członkowskich powinny zgłaszać wszystkie wykryte przez siebie przypadki podejrzewanych lub stwierdzonych nadużyć finansowych związanych z projektami finansowanymi przez Unię oraz że powinny zgłaszać te przypadki, nawet jeśli wykryją je przed zadeklarowaniem wydatków Komisji;
132. podkreśla istotną rolę Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych i Prokuratury Europejskiej (EPPO) w ochronie budżetu Unii; wzywa wszystkie państwa członkowskie do przystąpienia do EPPO; przypomina, że w swoim wystąpieniu przed Komisją Rozwoju Regionalnego 25 maja 2023 r. prokurator europejska zauważyła, że obowiązujący obecnie system zarządzania i kontroli w odniesieniu do wydatków Unii nie został zaprojektowany, by wykrywać nadużycia finansowe, oraz że kontrole lub dochodzenia administracyjne rzadko wykrywają przestępstwa finansowe, które często mają wymiar transgraniczny; podkreśla potrzebę zapewnienia EPPO środków niezbędnych do wykonywania jej obowiązków; jest zdania, że wzmocniona EPPO umożliwiłaby prawodawcy dalsze uproszczenie ram regulacyjnych na rzecz spójności w celu poprawy wdrażania funduszy;
133. zwraca się do OLAF-u o przeprowadzenie szczegółowego dochodzenia w sprawie możliwego niewłaściwego wykorzystania funduszy Unii za pośrednictwem programu Erasmus+ i Europejskiego Korpusu Solidarności przez sieci stowarzyszeń składających fałszywe projekty, w celu zweryfikowania najnowszych sprawozdań w tej sprawie przez niektóre agencje krajowe, pomiaru skali i znaczenia takich przypadków nadużyć finansowych oraz analizy ich rozpatrywania przez właściwe organy w państwach członkowskich;

Zalecenia

134. wzywa Komisję do:
- (i) aktywnego angażowania się w konstruktywny dialog z Trybunałem w celu rozwiązania problemu rosnącej liczby sytuacji, w których oficjalną reakcją Komisji na ustalenia Trybunału jest podejście na zasadzie akceptacji różnicy zdań przy utrzymaniu własnego stanowiska (ang. agree to disagree), oraz kontynuowania współpracy z Trybunałem w celu dostosowania wyników ich szacowanych poziomów błędu i interpretacji tekstów prawnych;
 - (ii) zestawienia ustaleń Trybunału dotyczących oświadczeń państw członkowskich z informacjami pochodzącymi z przeprowadzonego przez Komisję badania ryzyka w momencie dokonywania płatności i ryzyka w momencie zamknięcia, dotyczącego instytucji zarządzających, w celu zidentyfikowania przyczyn błędów, które należy pilnie wyeliminować;
 - (iii) kontynuowania ścisłej współpracy z instytucjami audytowymi, aby wzmocnić ich zdolności do zapobiegania powtarzającym się błędom i ich korygowania, usprawnić dokumentowanie ich prac audytowych, a tym samym przyczynić się do procesu uzyskiwania pewności;
 - (iv) poprawy i wzmocnienia systemu zarządzania i kontroli w państwach członkowskich w celu zagwarantowania, że państwa członkowskie będą deklarować Komisji wyłącznie wydatki kwalifikowalne;
 - (v) zadbania o to, by instytucje audytowe dysponowały odpowiednimi metodami kontroli oświadczeń własnych poprzez określenie dobrych praktyk i wydanie wytycznych dla państw członkowskich;

- (vi) przeprowadzania konkretnych ukierunkowanych kontroli w ramach kontroli końcowych w celu zagwarantowania, że państwa członkowskie zastosują niezbędne korekty finansowe w odniesieniu do wykrytych błędów;
- (vii) zwracania szczególnej uwagi w swoich audytach na ryzyko związane z elastycznością wprowadzoną wraz ze zmianami w ramach CRII/CRII+; rozpoczęcia natychmiastowego przeglądu wydatków w ramach tych programów w celu zidentyfikowania i skorygowania kwestii systemowych, które doprowadziły do nagłego wzrostu poziomu błędów;
- (viii) kontynuowania wsparcia dla państw członkowskich i jednocześnie przygotowania planu działania dotyczącego najlepszego sposobu, w jaki można uniknąć nadmiernego obciążenia administracyjnego na koniec WRF, które pojawi się poza planowanym okresem kwalifikowalności RRF, biorąc pod uwagę zakończenie okresu programowania 2014–2020 i wdrożenie obecnego, w szczególności poprzez wspieranie budowania zdolności administracyjnych;
- (ix) kontynuowania wdrażania 4. przeglądu „planu działania w zakresie zamówień publicznych” we współpracy z państwami członkowskimi, aby pomóc organom odpowiedzialnym za realizację programów i instytucjom zamawiającym w usprawnieniu ich praktyk w dziedzinie zamówień publicznych, w tym sposobów unikania najczęstszych błędów w zamówieniach publicznych związanych z zarządzaniem europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, a także ukierunkowanych sesji szkoleniowych dla urzędników państw członkowskich;
- (x) wywiązania się z obietnicy dostarczenia zarówno organowi udzielającemu absolutorium, jak i ogółowi społeczeństwa wykazu największych beneficjentów końcowych funduszy Unii, przy czym za beneficjenta końcowego w takim wykazie uznaje się osoby fizyczne lub podmioty, które jako ostatni w łańcuchu odbiorców otrzymują środki finansowe Unii;
- (xi) dalszego upraszczania wdrażania programów spójności; ponadto zachęca Komisję do wdrożenia narzędzi do cyfryzacji sektora zamówień publicznych w oparciu o model elektronicznych zamówień publicznych oraz do pomocy państwom członkowskim w tej transformacji;
- (xii) podjęcia prac nad harmonizacją metodologiczną i atestacyjną, aby osiągnąć skuteczne wykorzystanie uproszczonych metod rozliczania kosztów, równoległe ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, tak aby beneficjenci mieli wystarczającą przewidywalność co do tego, w jaki sposób opcje te mają zostać wdrożone; oraz zadbania o to, by audyty nie prowadziły do dalszej biurokratyzacji wdrażania i do niepotrzebnych obciążeń związanych z audytem dla beneficjentów; zadbania o to, by uproszczone metody rozliczania kosztów nie były wdrażane w sposób, który przynosi państwom członkowskim nadmierne korzyści finansowe, przy jednoczesnym zagwarantowaniu odpowiedniej elastyczności w szacowaniu kosztów i cen;
- (xiii) współpracy z instytucjami audytowymi państw członkowskich, aby odpowiednie kontrole i audyty krajowe zmniejszyły specyficzne ryzyko podwójnego finansowania, zwłaszcza w przypadku finansowania z RRF; domaga się, aby Komisja przeprowadzała kontrole tematyczne lub kontrole zgodności z przepisami, dostosowane do obszarów wysokiego ryzyka i do państw członkowskich; oraz
- (xiv) ustanowienia kompleksowego mechanizmu wykorzystania funduszy spójności w przypadku wystąpienia wyjątkowych lub nieprzewidzianych okoliczności, z uwzględnieniem wytycznych dotyczących jego zakresu, dostępności finansowania, zarządzania, audytu i kontroli oraz stosowania; podkreśla, że takie wykorzystanie w wyjątkowych okolicznościach powinno dotyczyć konkretnych i dobrze zdefiniowanych sytuacji, być ograniczone w czasie i mieć ograniczony zakres oraz zwiększony stopień kontroli w celu zmniejszenia ryzyka;
- (xv) ponownej oceny decyzji o udostępnieniu zamrożonych 10,2 mld EUR funduszy spójności dla Węgier oraz do powstrzymania się od wypłacania jakichkolwiek funduszy do czasu wdrożenia odpowiednich przepisów i wykazania, że przyjęte środki są skuteczne w praktyce;
- (xvi) wprowadzenia obowiązkowego i systematycznego korzystania z narzędzi informatycznych, takich jak EDES i Arachne, w odniesieniu do wszystkich funduszy unijnych, w tym zarządzania dzielonego, oraz zapewnienia lepszego wykorzystania nowych technologii w celu zwiększenia kontroli i ochrony budżetu Unii przed nadużyciami finansowymi i niewłaściwym wykorzystaniem środków w kontekście zakończonej rewizji rozporządzenia finansowego;
- (xvii) udzielenia Trybunałowi, OLAF-owi i EPPO dostępu do zapewnianego przez Komisję jednego zintegrowanego systemu informatycznego do eksploracji danych i oceny ryzyka, na warunkach uzgodnionych w wersji przekształconej rozporządzenia finansowego;

- (xviii) sporządzania sprawozdań z wczesnych prewencyjnych audytów systemów przeprowadzonych na początku okresu programowania w celu potwierdzenia skuteczności systemów kontroli w państwach członkowskich, w tym systemu wprowadzonego w celu zapobiegania nieprawidłowościom;
- (xix) przedstawienia organowi udzielającemu absolutorium sprawozdania na temat sposobu, w jaki stosowanie środków elastyczności w polityce spójności, które poprawiły absorpcję, wpłynęło na strukturalne cele konwergencji i spójności;

Kultura i edukacja

- 135. z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Komisji i Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA) na rzecz dostosowania programów Erasmus+, Europejskiego Korpusu Solidarności i Kreatywna Europa do zmieniającej się rzeczywistości, na przykład poprzez zwiększenie indywidualnych stawek wsparcia dla dotacji w celu ochrony ich inkluzywnego charakteru, wydłużenie terminów składania wniosków i czasu trwania projektu oraz dobrowolne przekierowanie działań na Ukrainę; oczekuje większych wysiłków w celu dalszego wzmocnienia środków włączenia społecznego i wsparcia w celu ułatwienia uczestnictwa grup szczególnie wrażliwych;
- 136. docenia, że Komisja i EACEA doprowadziły do niemal pełnego wykonania budżetu programu Erasmus+ i do pełnego wykonania budżetu Europejskiego Korpusu Solidarności w 2022 r., co wiązało się nawet z koniecznością przesunięcia środków z innych programów w celu pokrycia potrzeb w zakresie płatności; odnotowuje wyzwania związane z realizacją płatności w ramach programu Kreatywna Europa w 2022 r., przy czym około 50 mln EUR przesunięto na 2023 r. ze względu na problemy operacyjne i opóźnienia w procedurach przyznawania dotacji; dostrzega wysiłki DG ds. Edukacji, Młodzieży, Sportu i Kultury (DG EAC) oraz EACEA na rzecz ograniczenia wpływu tych opóźnień i powrotu do znormalizowanego tempa w 2023 r.;
- 137. potwierdza potrzebę dalszego zwiększania puli środków budżetowych przeznaczonych na unijne programy młodzieżowe, kulturalne i edukacyjne, w szczególności w celu zwiększenia ich zasięgu i zaangażowania młodych ludzi, artystów i specjalistów o mniejszych szansach oraz wspierania edukacji obywatelskiej; w związku z tym zwraca się do Komisji o dalszą ścisłą współpracę z państwami członkowskimi;
- 138. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że dzięki zasileniu Europejskiego Roku Młodzieży 2022 kwotą 3 mln EUR pod naciskiem Parlamentu można było wzmocnić szereg działań w ramach tego wydarzenia, takich jak projekty solidarnościowe, wolontariat i działania służące tworzeniu sieci kontaktów; podkreśla, że pozytywne wyniki Europejskiego Roku Młodzieży należy teraz w sposób zrównoważony wdrożyć, aby zapewnić jego trwałą spuściznę;
- 139. odnotowuje dalszą koncentrację wydatków na wstępie w ramach budżetu programu Kreatywna Europa w 2022 r. w celu złagodzenia utrzymującego się wpływu pandemii COVID-19 na sektor kultury i sektor kreatywny; zauważa, że dzięki tej koncentracji wydatków na wstępie w 2022 r. można było wybrać większą liczbę projektów europejskiej współpracy kulturalnej niż kiedykolwiek wcześniej; jest jednak zaniepokojony, że koncentracja wydatków na wstępie w latach 2021 i 2022 może prowadzić do niedoboru środków finansowych od 2023 r., i ubolewa, że cały program pozostaje niedofinansowany w odniesieniu do celów, które mają zostać osiągnięte, zwłaszcza ze względu na wysoki wskaźnik subskrypcji;
- 140. z zaniepokojeniem odnotowuje utrzymujące się w 2022 r. wyzwania związane z narzędziami e-dotacji dla beneficjentów zaproszeń do składania wniosków, którymi zarządza EACEA; zdecydowanie wzywa Komisję i EACEA, by ostatecznie rozwiązały te problemy informatyczne, aby uniknąć konsekwencji dla realizacji celów, ograniczyć ryzyko błędów oraz uprościć procedury; uważa, że bardziej efektywna i dostępna infrastruktura informatyczna ułatwiłaby również małym beneficjentom dostęp do zasobów programu;
- 141. odnotowuje pozytywny rozwój sytuacji kadrowej EACEA, w której liczba pracowników znacznie wzrosła do końca 2022 r.;

Zasoby naturalne

- 142. zauważa, że budżet na programy w dziale 3 WRF „Zasoby naturalne” wyniósł 58,3 mld EUR (29,7 % budżetu Unii) i jest podzielony w następujący sposób: 65,9 % na płatności bezpośrednie w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG), 26,2 % na Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), 4,7 % na wydatki związane z rynkiem w ramach EFRG, 1,8 % na gospodarkę morską i rybołówstwo, 0,9 % na środowisko i klimat (LIFE) oraz 0,5 % na inne obszary; zauważa, że na dzień 31 grudnia 2022 r. w dziale 3 WRF „Zasoby naturalne i środowisko” ostatecznie przyjęte środki na zobowiązania wyniosły 56 681,11 mln EUR, i że wykorzystano 98,92 % tych środków (56 069,86 mln EUR); zauważa ponadto, że ostatecznie przyjęte środki na płatności wyniosły 55 826,77 mln EUR, i że wykorzystano 98,89 % tych środków (55 205,48 mln EUR);

143. zauważa, że rok 2022 był drugim i ostatnim rokiem okresu przejściowego, w którym państwa członkowskie mogły zaangażować środki z budżetu wspólnej polityki rolnej (WPR) na lata 2021–2027 oraz dodatkowe 8 mld EUR zewnętrznych dochodów przeznaczonych na określony cel ze środków NextGenerationEU dla Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w oczekiwaniu na wejście w życie nowej WPR 1 stycznia 2023 r. oraz że powiązane płatności państw członkowskich na rzecz rolników i innych beneficjentów WPR mogą być dokonywane do 31 grudnia 2025 r.;
144. zauważa, że w roku budżetowym 2022 było ponad 5,9 mln beneficjentów systemów wsparcia bezpośredniego, około 3,5 mln beneficjentów środków rozwoju obszarów wiejskich i około 0,11 mln beneficjentów środków rynkowych; podkreśla, że odporność unijnych rolników i systemu żywnościowego nadal zapewnia bezpieczeństwo żywnościowe w Unii i poza nią, pomimo wyzwań, z którymi musieli się zmierzyć w 2022 r.;
145. zauważa, że niesprowokowana wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie doprowadziła m.in. do uruchomienia rezerwy kryzysowej w formie pakietu wsparcia w wysokości 500 mln EUR, z czego 350 mln EUR udostępniono z rezerwy poszkodowanym producentom, a kolejne 150 mln EUR z EFRG; z zadowoleniem przyjmuje wysoki wskaźnik wykonania (ponad 492 mln EUR) i szybkie wdrożenie; zauważa, że państwom członkowskim zapewniono elastyczność w podejmowaniu decyzji w sprawie sektorów, które uważają za najbardziej dotknięte zakłóceniami na rynku, a także rodzajów programów pomocy, które determinowały zastosowany system kontroli;
146. zauważa, że Trybunał zbadał próbę 218 transakcji obejmujących pełny zakres wydatków w ramach tego działu WRF; zauważa, że Trybunał zbadał również informacje na temat prawidłowości wydatków przedstawione w rocznych sprawozdaniach z działalności Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (DG AGRI) i Dyrekcji Generalnej ds. Działań w dziedzinie Klimatu (DG CLIMA), a także wybrane systemy w 17 państwach członkowskich i Zjednoczonym Królestwie; zauważa, że Trybunał szacuje poziom błędów w dziale „Zasoby naturalne” na 2,2 % (1,8 % w 2021 r.) oraz że większość wykrytych błędów dotyczyła transakcji dotyczących rozwoju obszarów wiejskich; zauważa, że DG AGRI szacuje ryzyko przy dokonywaniu płatności na 1,76 %;
147. zauważa, że Trybunał wykrył 21 błędów kwantyfikowalnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, 7 błędów w płatnościach bezpośrednich, 2 w wydatkach związanych ze środkami rynkowymi i 2 w wydatkach niezwiązanych z WPR; jest uspokojony faktem, że Komisja stwierdziła, iż 8 błędów kwantyfikowalnych ma wpływ finansowy poniżej 100 EUR (zawyżenie deklarowanych obszarów), a w przypadku większości z nich kwota nieprawidłowo wykorzystana wynosi mniej niż 1 000 EUR;
148. zauważa, że większość błędów wykrytych przez Trybunał dotyczyła przekazywania niedokładnych informacji na temat obszarów lub zwierząt (42 %) oraz niekwalifikujących się beneficjentów, działań, projektów i wydatków; z niepokojem zauważa, że – podobnie jak w 2021 r. – w kilku przypadkach Trybunał stwierdził, iż władze państw członkowskich i Komisja dysponowały wystarczającymi informacjami, aby zapobiec błędom lub wykryć i skorygować je przed zatwierdzeniem wydatków, oraz że, gdyby organy państw członkowskich i Komisja odpowiednio wykorzystali wszystkie dostępne informacje, szacowany poziom błędów w tym rozdziale byłby o 1,3 % niższy;
149. przypomina, że zarówno Komisja, jak i państwa członkowskie są odpowiedzialne za zwalczanie nadużyć finansowych w wydatkowaniu środków w ramach wspólnej polityki rolnej; zwraca uwagę, że środki zwalczania nadużyć finansowych powinny pozostać jednym z ważnych priorytetów Unii i państw członkowskich, ponieważ nadużycia te uniemożliwiają wykorzystanie zasobów Unii do osiągnięcia celów polityki;
150. odnotowuje oświadczenie Komisji, że model realizacji WPR na lata 2023–2027 ma na celu uproszczenie przepisów i podkreślenie wykorzystania nowych technologii, takich jak system monitorowania obszarów, które pomogą zmniejszyć liczbę błędów; zauważa, że wraz z błędami popełnianymi przez rolników system identyfikacji działek rolnych (LPIS) stanowi podstawę geoprzestrzennego wniosku o pomoc i przypomina o znaczących potencjalnych korzyściach płynących z technologii monitorowania pomocy obszarowej dla rolników, administracji i środowiska;

151. zwraca uwagę na przykład nieprawidłowej deklaracji o działalności rolniczej, którą Trybunał poruszył w sprawozdaniu rocznym, przedstawionej w szeregu mediów jako „sprawa dotycząca drzew cytrynowych”, gdzie rolnik zadeklarował utrzymywanie upraw trwałych, podczas gdy w rzeczywistości działka nie była uprawiana od kilku lat; zauważa, że według informacji przekazanych przez Komisję wpływ finansowy tego błędu wyniósł 8 349,06 EUR, wraz z działaniami naprawczymi podjętymi przez właściwe organy krajowe, w tym odzyskaniem wnioskowanej kwoty; wyraża uznanie dla dokładnych prac kontrolnych Trybunału i Komisji oraz szybkich działań następczych podjętych przez odnośną agencję płatniczą; podkreśla jednak, że przypadku tego nie należy rozumieć jako rzadkiego i jednostkowego zbiegu okoliczności, ale raczej jako ryzyko wystąpienia systemowej metody pozwalającej na wyłudzenie środków unijnych, a zatem nie należy go lekceważyć;
152. zauważa, że uproszczone metody rozliczania kosztów są stosowane w odniesieniu do całej WPR, w tym rozwoju obszarów wiejskich, gdzie warunki kwalifikowalności są bardziej złożone, a ryzyko błędu jest wyższe, oraz że nadal istnieje potencjał uproszczenia środków, które nie opierają się na deklaracjach obszarowych lub dotyczących zwierząt, w przypadku których państwa członkowskie mogą zdecydować, czy zwrócić rzeczywiste koszty, czy też zapłacić zgodnie z wcześniejszą określoną produkcją; zauważa, że według Komisji prawie 92 % programów rozwoju obszarów wiejskich korzysta z uproszczonych metod rozliczania kosztów; wzywa Komisję do ujawnienia kwoty wypłaconej za pośrednictwem uproszczonych metod rozliczania kosztów;
153. przypomina, że model pewności WPR obejmuje kontrole pierwszego szczebla przeprowadzane przez agencje płatnicze, działania audytowe prowadzone przez niezależne jednostki certyfikujące, które wydają roczne opinie na temat legalności i prawidłowości wydatków agencji płatniczych, oraz działania Komisji polegające na rozliczaniu rachunków; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że pomimo pewnych niespójności wynikających z różnych harmonogramów aktualizacji zbiorów danych dotyczących kontroli i płatności Trybunał stwierdził, że systemy wybranych agencji płatniczych w wiarygodny sposób obliczały płatności w ramach pomocy, co świadczy o ogólnej jakości i spójności statystyk kontroli i danych dotyczących płatności przekazywanych Komisji przez państwa członkowskie;
154. z zadowoleniem przyjmuje wzrost zainteresowania zintegrowanym narzędziem informatycznym do eksploracji danych Arachne i korzystania z niego przez państwa członkowskie, przy czym 13 państw członkowskich korzysta z tego narzędzia w odniesieniu do co najmniej niektórych środków, a pięć państw członkowskich uczestniczyło w ogólnych warsztatach wprowadzających do Arachne; ubolewa nad faktem, że korzystanie ze zintegrowanego narzędzia informatycznego do eksploracji danych Arachne nie jest obowiązkowe w państwach członkowskich; odnotowuje przeszkody zgłoszone przez państwa członkowskie oraz stałe wysiłki Komisji na rzecz ulepszenia Arachne; ubolewa nad faktem, że państwa członkowskie przyjęły Arachne w sposób wybiórczy;
155. zauważa, że w 2022 r. Komisja zgłosiła wskaźnik wykonania w wysokości 99,69 % w odniesieniu do zobowiązań w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA), co stanowi wyraźną poprawę w porównaniu ze wskaźnikiem wykonania na poziomie 15,98 % EFMRA w 2021 r.; zauważa jednak, że 94,76 % z kwoty 1 135,74 mln EUR środków na zobowiązania w 2022 r. i 97,06 % z 148,12 mln EUR w 2021 r. pozostało niewypłacone na koniec danego roku; zauważa ponadto, że wskaźnik wykonania zatwierdzonych środków na płatności w ramach EFMRA w 2022 r. wyniósł 99,99 %, a w przypadku EFMR w 2021 r. – 86,55 %;
156. odnotowuje sprawozdanie specjalne Trybunału 09/2023 w sprawie zabezpieczenia łańcuchów dostaw produktów rolnych podczas pandemii COVID-19 oraz jego wnioski, że reakcja Komisji na zagrożenie, jakie pandemia COVID-19 stwarza dla łańcuchów dostaw produktów rolnych, była pod większością względów właściwa, ale niewystarczająco ukierunkowana; przypomina, że wsparcie bezpośrednie, którego budżet wynosi 712 mln EUR, zostało szybko zrealizowane poprzez realokację niewykorzystanych środków z EFRROW, co spowodowało, że środek ten został w większości wykorzystany przez państwa członkowskie, podczas gdy znaczna część budżetu EFRROW pozostała niewykorzystana na koniec 2019 r.; przypomina ponadto, że 5 z 14 państw członkowskich, które wdrożyły to działanie, udostępniło unijne środki finansowe wszystkim tym rolnikom, którzy ponieśli straty, natomiast pozostałe dziewięć państw ukierunkowało je na wybrane sektory, w których wspierało beneficjentów niezależnie od poniesionych przez nich strat;
157. zauważa, że wstępne szacunki (na podstawie środków na zobowiązania) dotyczące wkładu w działania w dziedzinie klimatu głównych programów wskazują, że 34,8 % budżetu Unii w 2022 r. przeznaczono na działania w dziedzinie klimatu, zgodnie z planami porozumienia międzyinstytucjonalnego dotyczącymi wykorzystania na ten cel co najmniej 30 % WRF na lata 2021–2027;

158. odnotowuje zmiany wprowadzone w 2022 r. do stosowanej przez Komisję metodyki monitorowania wydatków na rzecz klimatu w odpowiedzi na obawy wyrażone w ustaleniach Trybunału w sprawozdaniu specjalnym nr 09/2022 ⁽¹⁴⁾, iż zgłoszone wydatki nie zawsze miały związek z działaniami na rzecz klimatu, a kwota zgłoszona jako wydatkowana na ten cel została zawyżona o co najmniej 72 mld EUR, co oznacza, że jedynie około 13 % budżetu na lata 2014–2020 wydano na cele związane z klimatem; jest zdania, że fakt ten stanowi ostrzeżenie; wzywa Komisję do rozróżnienia między łagodzeniem zmiany klimatu a przystosowaniem się do niej w metodyce monitorowania poprzez podział kategorii monitorowania i sprawozdawczości na przystosowanie się do zmiany klimatu i łagodzenie zmiany klimatu;
159. podkreśla konieczność właściwej kontroli nad wydatkami klimatycznymi i dotyczącymi różnorodności biologicznej z budżetu Unii i zamierza rozliczyć Komisję z wdrożenia rzetelnej i wiarygodnej metodyki zgodnie z zobowiązaniami podjętymi w ramach porozumienia WRF i z pkt 16 lit. d) porozumienia międzyinstytucjonalnego z 16 grudnia 2020 r.; wzywa Komisję, aby unikała wprowadzającego w błąd zbliżenia wydatków na cele w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej, braku wyraźnych celów, a także jedynie częściowego uwzględnienia potencjalnych negatywnych lub niejasnych skutków dla klimatu i różnorodności biologicznej; przyznaje, że istnieją interwencje przynoszące wspólne korzyści, ale podkreśla potrzebę unikania podwójnego liczenia;
160. wzywa Komisję, aby przedstawiała Parlamentowi sprawozdanie roczne wyszczególniające wkład każdej pozycji budżetowej w realizację celu dotyczącego uwzględniania kwestii klimatu i celów dotyczących różnorodności biologicznej, co ułatwi ich monitorowanie; ponadto wzywa Komisję, aby poinformowała, czy któraś z pozycji budżetowych nie spełnia kryterium „nie czyni poważnych szkód”, o którym mowa w rozporządzeniu w sprawie systematyki;
161. zauważa, że Urząd ds. Gotowości i Reagowania na Stany Zagrożenia Zdrowia (HERA), po jego utworzeniu 1 października 2021 r. jako wewnętrzna służba Komisji, rozszerzył swoją działalność w 2022 r., a jego misją jest wspieranie priorytetów Komisji w zakresie zdrowia publicznego, gotowości i zarządzania kryzysowego w sektorach zdrowia, badań naukowych i innowacji oraz przemysłu; z zaniepokojeniem odnotowuje nakładanie się obowiązków i powielanie działań w ramach uprawnień DG HERA, DG SANTE i ECDC; wzywa Komisję do zapewnienia wartości dodanej HERA jako integralnej części Komisji oraz do zapobiegania powielaniu prac i zasobów;
162. ubolewa, że decyzja Komisji w sprawie finansowania HERA opiera się w dużym stopniu na Programie UE dla zdrowia, obniżając jego budżet o ponad połowę, przy czym wkład z tego programu na działalność HERA w latach 2021–2027 wynosi 2,795 mld EUR; stwierdza z zaniepokojeniem, że takie obniżenie wpłynęło na zdolność Programu UE dla zdrowia do ambitnego finansowania innych działań przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/522 ⁽¹⁵⁾, w tym zagroziło realizacji działań w ramach europejskiego planu walki z rakiem oraz udzieleniu niezbędnego wsparcia na rzecz utworzenia europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia; ubolewa, że, przyznając HERA tak znaczne kwoty, Komisja naruszyła uzgodnione pułapy finansowania w odniesieniu do minimalnych i maksymalnych wydatków określonych w rozporządzeniu w sprawie Programu UE dla zdrowia;

Zalecenia

163. wzywa Komisję do:
- (i) zwrócenia wyraźnej uwagi w ocenie *ex post* WPR 2014–2020 na okres przejściowy 2021–2022 i dodatkowe wymogi zawarte w przepisach przejściowych rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 ⁽¹⁶⁾;

⁽¹⁴⁾ „Wydatki na rzecz klimatu w budżecie UE na lata 2014–2020 nie są tak wysokie, jak podaje Komisja”, 30 maja 2022 r.

⁽¹⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/522 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia Programu działań Unii w dziedzinie zdrowia („Program UE dla zdrowia”) na lata 2021–2027 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 282/2014 (Dz.U. L 107 z 26.3.2021, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 z dnia 23 grudnia 2020 r. ustanawiające niektóre przepisy przejściowe dotyczące wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) w latach 2021 i 2022 oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, (UE) nr 1306/2013 i (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do zasobów i stosowania w latach 2021 i 2022 oraz rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do zasobów i rozdziału takiego wsparcia na lata 2021 i 2022 (Dz.U. L 437 z 28.12.2020, s. 1).

- (ii) informowania organu udzielającego absolutorium o wykorzystaniu uproszczonych metod rozliczania kosztów w obecnej i nowej WPR oraz oceny ich wykorzystania przez organy państw członkowskich i (potencjalnych) beneficjentów w celu zrozumienia stosunkowo powolnego wdrażania tych opcji;
- (iii) dalszego upowszechniania stosowania systemu Arachne w celu zwiększenia liczby państw członkowskich korzystających z tego systemu oraz zwiększenia zakresu jego stosowania w celu uwzględnienia wszystkich programów w kontekście zakończonego przeglądu rozporządzenia finansowego;
- (iv) uważnego przeanalizowania wskaźników ryzyka w Arachne w celu zmniejszenia liczby fałszywych wskaźników i zwiększenia skuteczności pozostałych wskaźników w wykrywaniu sytuacji o wysokim ryzyku w celu ochrony interesów finansowych Unii; oraz
- (v) promowania, zapewniania zachęt i wspierania agencji płatniczych państw członkowskich w odniesieniu do korzystania z narzędzi informatycznych, takich jak obrazy satelitarne Copernicus i inne technologie obrazowania w dziedzinie monitorowania działalności rolniczej;
- (vi) lepszego wykorzystania i zachęcania do stosowania sztucznej inteligencji i danych z nowych technologii, takich jak satelity Sentinel unijnego programu Copernicus, w celu monitorowania i kontroli prawidłowego wykorzystania środków WPR;

Migracja i zarządzanie granicami, bezpieczeństwo i obrona

164. zauważa, że budżet na programy w dziale 4 WRF „Migracja i zarządzanie granicami” wyniósł 3,4 mld EUR (1,7 % budżetu Unii) i jest podzielony w następujący sposób: 43,9 % na Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), 23,1 % na Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami (FZZG) i 33 % na trzy zdecentralizowane agencje: Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), Agencję Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) oraz Agencję Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA); zauważa, że na dzień 31 grudnia 2022 r. ostatecznie przyjęte w budżecie środki na zobowiązania wyniosły 3 410,39 mln EUR, i że wykorzystano 99,54 % tych środków (3 394,69 mln EUR); zauważa ponadto, że ostatecznie przyjęte w budżecie środki na płatności wyniosły 3 372,54 mln EUR, i że wykorzystano 97,61 % tych środków (3 292,03 mln EUR);
165. zauważa, że budżet na programy w dziale 5 WRF „Bezpieczeństwo i obrona” wyniósł 1,2 mld EUR i jest podzielony w następujący sposób: 45,6 % na Europejski Fundusz Obronny (EFO), 17 % na Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW), 19,2 % na zdecentralizowane agencje: Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA), Europol i Agencję Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL), 6,8 % na bezpieczeństwo jądrowe i likwidację obiektów jądrowych oraz 11,4 % na inne obszary; zauważa, że na dzień 31 grudnia 2022 r. ostatecznie przyjęte w budżecie środki na zobowiązania wyniosły 1 813,03 mln EUR, i że wykorzystano 99,8 % tych środków (1 809,43 mln EUR); zauważa ponadto, że ostatecznie przyjęte w budżecie środki na płatności wyniosły 1 158,67 mln EUR, i że wykorzystano 97,54 % tych środków (1 130,20 mln EUR);
166. zauważa, że znaczna część wydatków w ramach działów 4 i 5 WRF w 2022 r. dotyczyła ukończenia projektów pozostałych z WRF na lata 2014–2020; odnotowuje, że znaczne kwoty programów krajowych w ramach AMIF i FBW na lata 2014–2020 pozostają niewydatkowane (26 % w przypadku AMIF i 33 % w przypadku FBW na koniec 2022 r.), podczas gdy środki na lata 2014–2020 muszą zostać wydane do czerwca 2024 r.;
167. zauważa, że Trybunał zbadał próbę 23 transakcji, która nie jest wystarczająco reprezentatywna dla wydatków w ramach działów 4 i 5 WRF, a zatem nie może przedstawić szacunkowego poziomu błędu; podkreśla z zaniepokojeniem, że wyniki kontroli Trybunału pokazują, iż na wydatki mają wpływ kwestie kwalifikowalności i zamówień publicznych oraz że jest to obszar wysokiego ryzyka (w 11 z 23 skontrolowanych transakcji, tj. 48 %, wystąpiły błędy), zachęca Trybunał do jasnego oszacowania poziomu błędu w tym rozdziale; zauważa, że Trybunał określił ilościowo dziewięć błędów, które miały wpływ na kwoty zapisane w budżecie Unii, oraz że stwierdził również cztery przypadki niezgodności z przepisami prawnymi i finansowymi, które nie miały wpływu na budżet Unii; odnotowuje, że Komisja stwierdza, iż ryzyko płatności wynosi poniżej 2 % w przypadku wydatków na migrację i zarządzanie granicami, a także na bezpieczeństwo i obronę;

168. z zadowoleniem przyjmuje postępy stwierdzone przez Trybunał w przeglądzie prac wykonanych przez organy kontrolne sześciu państw członkowskich w ramach przygotowań do rocznych sprawozdań finansowych dotyczących Funduszu Azyłu, Migracji i Integracji na lata 2021–2027, Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz (IZGW) oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego; odnotowuje uwagę Trybunału, że w czasie jego wizyt (między wrześniem 2022 r. a lutym 2023 r.) strategię kontroli sześciu państw członkowskich nie zostały jeszcze przyjęte, co jest warunkiem wstępnym przedłożenia „pakietu dokumentów dotyczących poświadczenia wiarygodności”; zauważa, że w czasie wizyty Trybunału systemy informatyczne do przechowywania informacji i dokumentacji potrzebnej do kontroli instytucji zarządzających w sześciu państwach członkowskich były w trakcie opracowywania lub dopiero miały zostać opracowane;
169. zauważa, że strategia DG DEFIS w zakresie zwalczania nadużyć finansowych została zaktualizowana w lutym 2022 r., a jej wdrażanie jest monitorowane i corocznie zgłaszane kierownictwu; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że 100 % zaleceń OLAF-u dotyczących DG DEFIS zostało wdrożonych i że nie zgłoszono żadnych przypadków nadużyć finansowych na szczeblu Komisji ani przez jej partnerów; odnotowuje, że ostatnia aktualizacja strategii Dyrekcji Generalnej ds. Migracji i Spraw Wewnętrznych (DG HOME) w zakresie zwalczania nadużyć finansowych miała miejsce w październiku 2021 r. i jest obecnie wdrażana; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że do końca 2022 r. 72 % zaleceń finansowych OLAF-u z poprzedniego roku zostało w pełni wdrożonych, a 28 % było w trakcie wdrażania;

Migracja i zarządzanie granicami

170. zauważa, że w 2022 r. fundusze w ramach działu 4 WRF odegrały zasadniczą rolę w łagodzeniu skutków rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie; zauważa, że w ramach funduszy na lata 2014–2020 wprowadzono większą elastyczność, aby zwiększyć możliwości państw członkowskich w zakresie kierowania finansowania na nowe potrzeby, a w ramach instrumentów tematycznych uruchomiono pomoc nadzwyczajną w wysokości 400 mln EUR; zauważa, że przyjęcie programów państw członkowskich na lata 2021–2027 umożliwiło im dostęp do ponad 10 mld EUR w ramach nowych funduszy na okres programowania;
171. zauważa, że ponad 16 milionów osób z Ukrainy i Mołdawii zostało zarejestrowanych jako osoby, które wjechały do Unii od początku rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, a ponad 4 miliony osób uciekających przed wojną uzyskało ochronę w Unii; odnotowuje, że Komisja zapewniła wsparcie finansowe Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji, aby wesprzeć ten proces, w ramach projektu o wartości 15 mln EUR ułatwiającego transfer z Mołdawii ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji uciekających z Ukrainy; zauważa ponadto, że 30 listopada 2022 r. Komisja ogłosiła decyzję o przyznaniu wsparcia finansowego w wysokości 5,5 mln EUR na rzecz projektu realizowanego przez Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca (IFRC) w celu wspierania osób przyjmujących i wszystkich podmiotów zaangażowanych w zapewnianie prywatnego zakwaterowania przesiedleńcom, zestawiając dobre praktyki na potrzeby przyszłych potrzeb; odnotowuje, że w 2022 r., w kontekście finansowania Ukrainy, Komisja przyjęła decyzje zezwalające na wykorzystanie finansowania niepowiązanego z kosztami w wysokości 248 mln EUR (maj 2022 r.) i 137 mln EUR (sierpień 2022 r.), a także na mniejsze dotacje, bezpieczne domy i wsparcie psychospołeczne w wysokości 15 mln EUR;
172. odnotowuje, że w 2022 r. DG HOME przeznaczyła 27 mln EUR na wymianę informacji związanych z bezpieczeństwem oraz 25,5 mln EUR na zwalczanie i zapobieganie przestępczości, w tym terroryzmowi; zauważa ponadto, że w lipcu 2022 r. za pośrednictwem Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego Komisja przydzieliła państwom członkowskim 15,7 mln EUR na dalsze wspieranie długoterminowych projektów i działań w ramach europejskiej multidyscyplinarnej platformy przeciwko zagrożeniom przestępczymi (EMPACT) – instrumentu bezpieczeństwa „kierowanego” przez państwa członkowskie w celu identyfikowania, ustalania priorytetów i przeciwdziałania zagrożeniom stwarzanym przez zorganizowaną i poważną przestępczość międzynarodową;

Bezpieczeństwo i obrona

173. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że udział MŚP w EFO (Europejski Fundusz Obronny) (w szczególności transgraniczny udział MŚP w konsorcjach przemysłowych) jest ułatwiany dzięki ukierunkowanym zaproszeniom do składania wniosków w ramach EFO, premiom finansowym, szczególnym kryteriom przyznawania dotacji oraz wykorzystaniu uproszczonych metod rozliczania kosztów w celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych; zauważa, że w zaproszeniach do składania wniosków w ramach EFO w 2022 r. 38,2 % uczestniczących podmiotów stanowiły MŚP, a 20 % całkowitego finansowania dostępnego w ramach tych zaproszeń będzie przeznaczony dla MŚP (166 mln EUR);

174. przypomina, że działania przygotowawcze w zakresie badań nad obronnością (PADR) były prekursorskim programem EFO z budżetem w wysokości 90 mln EUR, w ramach którego sfinansowano 18 projektów badawczych wybranych na podstawie zaproszeń do składania wniosków w latach 2017–2019; odnotowuje z zaniepokojeniem, że Trybunał w swoim sprawozdaniu specjalnym 10/2023: „Działanie przygotowawcze w zakresie badań nad obronnością” zauważa, iż Unii nadal brakuje długoterminowej strategii dla projektów w ramach EFO, zwłaszcza pod względem wpływu, dodatkowych badań, rozwoju, produkcji, zamówień publicznych i innych aspektów; z zadowoleniem przyjmuje, że Komisja zaakceptowała wszystkie zalecenia Trybunału;
175. odnotowuje uwagi Trybunału zawarte w sprawozdaniu specjalnym 10/2023 dotyczące ograniczonej dostępności zasobów ludzkich w Komisji i związanego z tym ryzyka dla EFO; zauważa, że ze względu na kwestie bezpieczeństwa liczba pracowników potrzebnych do zarządzania projektami obronnymi jest wyższa niż w przypadku innych projektów; zauważa, że stale rosnąca liczba wniosków do oceny i projektów do zarządzania wywiera znaczną presję na zasoby ludzkie i stwarza wyzwania w zakresie rekrutacji wykwalifikowanych i odpowiednio doświadczonych pracowników;

Zalecenia

176. wzywa Komisję do:
- (i) opracowania długoterminowej strategii dla EFR w oparciu o doświadczenia z działania przygotowawczego Unii w zakresie badań nad obronnością oraz zalecenia Trybunału;
 - (ii) zapewnienia odpowiedniego budżetu i wykwalifikowanych zasobów ludzkich w celu zacieśnienia współpracy i inwestycji w dziedzinie obronności oraz wdrożenia EFO; oraz
 - (iii) skoncentrowania kontroli na wydatkach, które Trybunał uznał obciążone w dużym stopniu błędami związanymi z kwalifikowalnością i zamówieniami publicznymi w 2022 r., oraz zwrócenia się do Trybunału o rozszerzenie próby skontrolowanych transakcji, aby możliwe było przedstawienie szacunkowego poziomu błęd;
 - (iv) monitorowania realizacji zaległych zaleceń finansowych OLAF-u;

Sąsiedztwo i świat

177. zauważa, że budżet na programy w dziale 6 WRF „Sąsiedztwo i świat” wyniósł 14,5 mld EUR (7,4 % budżetu Unii) i jest podzielony w następujący sposób: 64,8 % na Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” (ISWMR – „Globalny wymiar Europy”), 16,8 % na pomoc humanitarną (HUMA), 14,4 % na pomoc przedakcesyjną (IPA III) i 4 % na inne działania i programy; zauważa, że na dzień 31 grudnia 2022 r. ostatecznie przyjęte w budżecie środki na zobowiązania wyniosły 17 670,49 mln EUR, i że wykorzystano 99,79 % tych środków (17 632,52 mln EUR); zauważa ponadto, że ostatecznie przyjęte w budżecie środki na płatności wyniosły 13 156,10 mln EUR, i że wykorzystano 99,19 % tych środków (13 049,50 mln EUR);
178. zauważa, że Trybunał zbadał próbę 72 transakcji, która nie jest wystarczająco reprezentatywna dla wydatków w ramach tego działu WRF, a zatem nie może przedstawić szacunkowego poziomu błęd; zważywszy, że wyniki kontroli Trybunału pokazują, iż jest to obszar wysokiego ryzyka (w 34 z 72 skontrolowanych transakcji, tj. 47 %, wystąpiły błędy), zachęca Trybunał do jasnego oszacowania poziomu błęd w tym rozdziale; zauważa, że Trybunał wykrył 25 błędów, które miały wpływ finansowy na budżet Unii, dotyczących kosztów niekwalifikowalnych, braku dokumentów potwierdzających, zamówień publicznych i nieponiesionych wydatków, czyli obszarów, które mogą wskazywać na ryzyko zawodnego funkcjonowania mechanizmu kontroli organów krajowych, a nawet administracyjnej lub politycznej niechęci do prawidłowego wykonania przepisów finansowych UE;
179. przypomina, że Dyrekcja Generalna ds. Polityki Sąsiedztwa i Negocjacji w sprawie Rozszerzenia (DG NEAR) zgłasza ryzyko w momencie zamknięcia swoich rocznych sprawozdań z działalności na podstawie badania przeprowadzonego przez zewnętrznego wykonawcę, określane jako poziom błęd rezydualnego (RER), którego celem jest oszacowanie wskaźnika błędów niewykrytych przez system kontroli wewnętrznej i stwierdzenie, czy jest on skuteczny, czy nie; odnotowuje wyniki badania poziomu błęd rezydualnego z 2022 r., zgodnie z którymi poziom błęd rezydualnego w 2022 r. wynosi 1 %, a zatem poniżej progu istotności wynoszącego 2 %;

180. zauważa, że Trybunał zidentyfikował ograniczenia dotyczące metodyki stosowanej do określenia poziomu błędu rezydualnego, które mogą przyczynić się do jego niedoszacowania, w szczególności fakt, że wykonawca może w niektórych przypadkach całkowicie polegać na wynikach wcześniejszych prac kontrolnych oraz fakt, że oszacowanie poziomu błędu rezydualnego w przypadku dotacji w ramach zarządzania bezpośredniego nie jest uwzględnione w obliczeniach ogólnego wskaźnika poziomu błędu rezydualnego DG NEAR; zauważa, że Komisja utrzymuje, iż ograniczenia te nie mają na nią wpływu, ponieważ (i) możliwość oparcia się na wcześniejszych pracach kontrolnych podlega rygorystycznym warunkom oraz (ii) ogólny poziom błędu uwzględnia dotacje w ramach zarządzania bezpośredniego;
181. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja wdrożyła zalecenia Trybunału dotyczące ujawnienia ograniczeń badania poziomu błędu rezydualnego w rocznych sprawozdaniach z działalności DG NEAR od 2021 r., wzmocnienia kontroli poprzez identyfikację powtarzających się błędów i zapobieganie im, a także ustanowienia przez DG NEAR obowiązku zgłaszania Komisji przez wykonawcę odpowiedzialnego za badanie poziomu błędu rezydualnego wszelkich podejrzeń nadużyć finansowych na szkodę budżetu Unii wykrytych podczas prac prowadzonych w ramach badania poziomu błędu rezydualnego;
182. zauważa z zaniepokojeniem, że w rocznych sprawozdaniach z działalności DG NEAR i Dyrekcji Generalnej ds. Partnerstw Międzynarodowych (DG INTPA) zgłoszono trudności we wdrażaniu nowego operacyjnego systemu informacyjnego OPSYS, który był czasami niestabilny, nie spełniał oczekiwań i wymagał częstych interwencji ze strony zespołów wsparcia DG DIGIT, co doprowadziło do uznania go za ryzyko krytyczne w ocenie ryzyka przeprowadzonej przez DG NEAR;
183. zauważa, że Trybunał ocenił działania w zakresie zwiększania świadomości wśród pracowników delegatur Unii w obszarach zapobiegania nadużyciom finansowym, etyki i uczciwości; zauważa z zaniepokojeniem, że niektórzy pracownicy, z którymi Trybunał przeprowadził rozmowy, nie zostali przeszkoleni w zakresie zapobiegania nadużyciom finansowym w ciągu ostatnich pięciu lat; zauważa, że DG NEAR udostępnia swoim pracownikom szereg narzędzi i zasobów dotyczących kwestii związanych z nadużyciami finansowymi, takich jak szkolenia, sieć zwalczania nadużyć finansowych wraz z punktami kontaktowymi i wytyczne; odnotowuje pozytywne wyniki ankiet przeprowadzonych przez DG NEAR w celu monitorowania poziomu uświadomienia w zakresie nadużyć finansowych wśród pracowników, a także fakt, że zidentyfikowano pewne obszary wymagające poprawy i wdrażany jest plan działania;
184. uznaje znaczenie organizacji pozarządowych w zapewnianiu, by Unia, jako największy darczyńca pomocy rozwojowej na świecie, w dalszym ciągu przyczyniała się do promowania stabilności i pokoju, przewyższania ubóstwa i wspierania zrównoważonego rozwoju; pochwała w szczególności działalność organizacji pozarządowych na obszarach objętych konfliktem związaną z zapewnianiem szybkiego i skutecznego dostarczenia pomocy humanitarnej do ludności cywilnej; odnotowuje wymogi dotyczące kontroli i audytu, przejrzystości i rozliczalności mające zastosowanie do wszelkiego unijnego finansowania i różnych zainteresowanych stron, ale uważa, że zawsze istnieje możliwość wprowadzenia ulepszeń, w szczególności poprzez maksymalne wykorzystanie cyfryzacji;
185. podkreśla rolę lokalnych organizacji pozarządowych i partnerów w świadczeniu usług i wspieraniu społeczności lokalnych; podkreśla znaczenie zwiększenia ich zdolności do zarządzania działaniami finansowanymi przez Unię i ich wdrażania oraz zwraca się do Komisji o ułatwienie odpowiednich szkoleń w tym zakresie; wyraża zaniepokojenie ciągłymi trudnościami, z jakimi borykają się małe lokalne organizacje w dostępie do finansowania unijnego; zachęca Komisję do udoskonalenia tych procedur finansowania oraz do systematycznego nadawania priorytetu lokalnym organizacjom, aby zapewnić lepsze budowanie potencjału w terenie; podkreśla skuteczność lokalnej odpowiedzialności za wdrażanie projektów w zakresie ustalania priorytetów, przydziału zasobów i budowania lokalnej wiedzy fachowej;
186. podkreśla, że zasadność i skuteczność współpracy Unii na rzecz rozwoju zależy od prawidłowej realizacji działań i ich właściwego finansowania; docenia pracę Komisji w zakresie stosowania kontroli mających na celu upewnienie się, że transakcje są przeprowadzane w sposób zgodny z prawem oraz że działania są realizowane zgodnie z priorytetami określonymi przez prawodawcę; wzywa Komisję do dalszego usprawniania kontroli w celu zmniejszenia liczby błędów transakcyjnych, do podjęcia działań w odpowiedzi na zalecenia ETO, które nie zostały wdrożone, oraz do podwojenia wysiłków w celu znalezienia kwalifikujących się projektów i zapewnienia wystarczającej kwoty płatności w ramach obecnego pułapu wydatków; z zadowoleniem przyjmuje ustalenie zawarte w sprawozdaniu ETO w sprawie budżetu Unii na 2022 r., zgodnie z którym DG ECHO wdrożyła zalecenie ETO i ustanowiła procedurę zapewniającą, aby organizacje partnerskie opierały swoją alokację kosztów dzielonych na faktycznie poniesionych wydatkach;
187. wzywa Komisję, by wysłała wyraźne sygnały tym krajom kandydującym, w których pogorszenie się standardów praworządności – w tym ograniczanie wolności wypowiedzi, wolności prasy, praw kobiet i mniejszości oraz nękanie organizacji pozarządowych i obrońców praw człowieka – zagraża przystąpieniu do Unii lub opóźnia ten proces; zwraca się do Komisji o zbadanie skuteczności funduszy wydatkowanych na poprawę stanu praworządności w krajach przystępujących oraz o przedstawienie komisjom AFET i CONT sprawozdania w tej kwestii;

188. z zadowoleniem przyjmuje wdrożenie przez Komisję kilku mechanizmów mających na celu ograniczenie ryzyka i zabezpieczenie właściwego wykorzystania funduszy unijnych wydatkowanych w niestabilnych regionach lub strefach konfliktu; odnotowuje, że Komisja systematycznie ocenia zagrożenia korupcyjne w krajach partnerskich i wykorzystuje szereg narzędzi do ich łagodzenia, a jednocześnie stosuje warunki i wskaźniki wydajności w celu promowania przejrzystości i rozliczalności podatkowej poprzez wsparcie budżetowe; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że według danych Banku Światowego kraje korzystające z unijnego wsparcia budżetowego z czasem poprawiły swoje wyniki pod względem przeciwdziałania korupcji;
189. zauważa z zaniepokojeniem, że Trybunał w swoim sprawozdaniu specjalnym 14/2023: „Programowanie Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny wymiar Europy” stwierdził, że chociaż Komisja i ESDZ połączyły finansowanie w jeden instrument – Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – Globalny Wymiar Europy, który obejmuje ponad 70 % środków Unii przeznaczonych na działania zewnętrzne w okresie finansowania 2021–2027, stosowały one dwie różne metodyki przydziału środków dla krajów objętych i nieobjętych polityką sąsiedztwa, a wieloletnie programy indykatywne nie zapewniały, że wybrane sektory interwencji są tymi, w których finansowanie unijne mogłoby przynieść znaczne efekty;
190. podkreśla znaczenie osiągnięcia wszystkich celów dotyczących wydatków i programów określonych w instrumencie ISWMR – „Globalny wymiar Europy” oraz wzywa do przedstawienia wyczerpujących informacji na temat osiągniętych postępów; wyraża ubolewanie z powodu znacznych braków, jeżeli chodzi o realizację celu klimatycznego instrumentu na poziomie 30 %, wkład w osiągnięcie celu polegającego na wydawaniu 10 % środków z wieloletnich ram finansowych w latach 2026 i 2027 na różnorodność biologiczną oraz realizację globalnych zobowiązań finansowych Unii w ramach ONZ, w szczególności w odniesieniu do wkładu na rzecz funduszu strat i szkód; podkreśla coraz większą presję, jaką zmiana klimatu wywiera na produkcję żywności i dostęp do niej, zwłaszcza w regionach podatnych na zagrożenia, co ma wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe i żywienie; przypomina, że różnorodność biologiczna ma kluczowe znaczenie dla przeciwdziałania zmianie klimatu, a jej utrata podważa postępy w realizacji około 80 % ocenianych zadań związanych z celami zrównoważonego rozwoju; wzywa Komisję do przedstawienia szczegółowego planu określającego, w jaki sposób zamierza osiągnąć cele związane z wydatkami i pocią do końca obowiązywania WRF;
191. wzywa Komisję do zwiększenia przejrzystości i rozliczalności programowania i wdrażania funduszy w obszarze spraw wewnętrznych w państwach trzecich, a także finansowania z ISWMR, np. w Tunezji i Libii; wzywa Komisję do przygotowania publicznie dostępnego przeglądu wszystkich wydatków związanych z migracją w państwach trzecich oraz apeluje o przeprowadzenie oceny *ex ante* wpływu na prawa człowieka wydatków związanych z migracją w państwach trzecich, a także do dzielenia się tymi ocenami z Parlamentem;
192. podkreśla, że w następstwie nikczemnych ataków terrorystycznych przeprowadzonych przez Hamas przeciwko Izraelowi 7 października 2023 r. Komisja ogłosiła 9 października 2023 r. decyzję o dokonaniu przeglądu pomocy Unii dla Palestyny; odnotowuje, że przegląd, sfinalizowany 21 listopada 2023 r., wykazał, iż Komisja przeprowadza odpowiednie kontrole *ex ante* i *ex post*, stosowane zabezpieczenia są skuteczne oraz że nie znaleziono dowodów na to, że środki zostały przekierowane na cele inne niż te, na które zostały przyznane; nalega, aby fundusze europejskie trafiały wyłącznie do beneficjentów, którzy podzielają wartości Unii w zakresie praworządności, demokracji i praw człowieka; przypomina w tym względzie przyjęte 17 stycznia 2024 r. sprawozdanie Parlamentu 2023/2122 INI w sprawie przejrzystości i rozliczalności organizacji pozarządowych finansowanych z budżetu Unii, w którym wezwano do wzmocnienia mechanizmów kontroli Komisji i opracowania zharmonizowanego systemu monitorowania mającego na celu monitorowanie środków finansowych UE aż do beneficjentów końcowych;
193. podkreśla, że budżet Unii musi nadal zapewniać wsparcie na rzecz budowania pokoju i stabilności na Bliskim Wschodzie, a także na rzecz zwalczania nienawiści i fundamentalizmu oraz propagowania praw człowieka; oczekuje na przeprowadzany przez Komisję przegląd wykorzystywania funduszy unijnych; podkreśla wzajemne powiązania między stabilnością a zrównoważonym rozwojem, zwłaszcza w krajach i regionach niestabilnych;
194. podkreśla, że pomoc Unii nie powinna w żadnym wypadku – bezpośrednio lub pośrednio – finansować terroryzmu, a zatem nie powinna wspierać żadnych podmiotów związanych z Hamasem lub jakąkolwiek inną organizacją terrorystyczną; podkreśla, że Unia powinna pomagać palestyńskiej ludności cywilnej i wspierać pokój w regionie; zwraca się do Komisji, aby informowała Parlament o nowych wydarzeniach i wysiłkach podejmowanych w celu zapewnienia bezpośredniego wsparcia palestyńskiej ludności cywilnej i uchodźcom oraz w celu uniemożliwienia terrorystom przekierowania funduszy;

195. jest zaniepokojony wiarygodnymi doniesieniami, że pieniądze unijnych podatników lub środki finansowe pochodzące od innych darczyńców mogły zostać częściowo wykorzystane przez organizację terrorystyczną Hamas; podkreśla, że odpowiednie fundusze unijne powinny przynosić korzyści palestyńskiej ludności cywilnej oraz zapewniać żywność, sprzęt medyczny, schronienie i podstawową infrastrukturę cierpiącej ludności, a zwłaszcza dzieciom, kobietom, osobom starszym i osobom niepełnosprawnym; wzywa Komisję, aby w kontekście udzielania wsparcia i pomocy humanitarnej ludności palestyńskiej zdywersyfikowała zaufanych partnerów, np. WHO, UNICEF lub różne organizacje Czerwonego Półksiężycy; jest również zaniepokojony innymi wiarygodnymi doniesieniami, że niektórzy pracownicy UNRWA mogli być zaangażowani w akty terrorystyczne organizacji terrorystycznej Hamas lub z nimi związane; wzywa Komisję do zagwarantowania niezależnej kontroli UNRWA za pośrednictwem ekspertów zewnętrznych, Europejskiego Trybunału Obrachunkowego i doświadczonych partnerów międzynarodowych, takich jak między innymi Global Affairs Canada czy AusAid;
196. wyraża głębokie zaniepokojenie niedawnym ogłoszeniem przez niektóre kraje zawieszenia finansowania Agencji Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (UNRWA) w oczekiwaniu na wynik dochodzenia; wzywa do zwiększenia i utrzymania finansowania jako wyraz uznania dla kluczowej roli UNRWA w działaniach humanitarnych w Strefie Gazy oraz w celu zapewnienia nieprzerwanego świadczenia kluczowych usług dla bezbronnej ludności na Bliskim Wschodzie; przypomina o zasadniczej roli pomocy humanitarnej udzielanej uchodźcom palestyńskim na terenie całego Bliskiego Wschodu;
197. podkreśla znaczenie edukacji oraz pilną potrzebę potępienia i wyeliminowania wszelkich przejawów mowy nienawiści i aktów przemocy po obu stronach; podkreśla, że zawieszenie finansowania nie powinno odbywać się arbitralnie lub bez przejrzystych i niezależnych dowodów nadużyć;
198. przypomina, że z ustaleń badania zleconego przez Komisję Instytutowi Georga Eckerta w sprawie palestyńskich podręczników wyłania się złożony obraz, z którego wynika, że podręczniki (i) są zgodne ze standardami UNESCO i uwzględniają kryteria, które są istotne w międzynarodowym dyskursie edukacyjnym, w tym silny nacisk na prawa człowieka, (ii) przedstawiają narrację oporu w kontekście konfliktu izraelsko-palestyńskiego oraz (iii) wykazują antagonizm wobec Izraela; zauważa, że Unia nie finansuje palestyńskich podręczników ani nie odpowiada za nie UNRWA, która pracuje nad zapewnieniem wysokiej jakości edukacji z naciskiem na szerzenie kultury praw człowieka, nawet w trudnych czasach; podkreśla, że edukacja i dostęp uczniów do obiektywnych podręczników o pokojowych treściach mają zasadnicze znaczenie; podkreśla swoje stanowisko, że podręczniki opracowane dzięki unijnym środkom muszą być w pełni zgodne ze standardami UNESCO w zakresie pokoju i tolerancji, o czym Parlament zdecydował już w swoim zaleceniu z 2023 r. w sprawie stosunków z Palestyńską Władzą Narodową i o co wielokrotnie wnioskował w swoich ostatnich rezolucjach w sprawie perspektyw rozwiązania dwupaństwowego;
199. przypomina o strategii Unii mającej na celu wspieranie i zapewnianie wysokiej jakości edukacji dla dzieci na całym świecie, zwłaszcza gdy udzielane jest specjalne wsparcie finansowe Unii; potępia problematyczne i przepełnione nienawiścią, nawołujące do przemocy, szerzące antysemityzm i podżegające do nienawiści treści w palestyńskich podręcznikach szkolnych opracowanych przez urzędników państwowych finansowanych przez Unię, a także w dodatkowych materiałach edukacyjnych opracowanych przez pracowników UNRWA i wykorzystywanych do nauczania w szkołach UNRWA; ponownie podkreśla w kontekście haniebnych ataków terrorystycznych przeprowadzonych przez Hamas 7 października 2023 r., że nauczanie nienawiści ma bezpośrednie i dramatyczne konsekwencje dla bezpieczeństwa Izraelczyków, a także dla perspektyw lepszej przyszłości dla młodych Palestyńczyków; w związku z tym zwraca się do Komisji o dokładne sprawdzenie, czy środki przydziela się na rzecz wykorzystania takich materiałów edukacyjnych lub czy środki te są bezpośrednio lub pośrednio powiązane z takim oraz czy Palestyńska Władza Narodowa szybko zmienia pełny program nauczania, zgodnie z wielokrotnymi wnioskami zawartymi w decyzjach o udzieleniu absolutorium z wykonania budżetu ogólnego Unii za lata budżetowe 2016, 2018, 2019, 2020 i 2021; podkreśla, że wsparcie finansowe Unii dla Palestyńskiej Władzy Narodowej w dziedzinie edukacji musi być udzielane pod warunkiem, że narodowy palestyński program nauczania, a także podręczniki i materiały edukacyjne będą wolne od treści antysemickich i nawoływania do przemocy oraz zgodne z zasadami wysokiej jakości edukacji; w związku z tym wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia wiedzy specjalistycznej, dzielenia się wiedzą, wskazówkami i wsparciem technicznym w celu wzmocnienia pozycji palestyńskich nauczycieli, szkoleniowców i ekspertów w zakresie wdrażania edukacji w pełni zgodnej ze standardami UNESCO;
200. podkreśla, że zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez komisarza ds. sąsiedztwa i rozszerzenia na sprawozdanie w sprawie udzielenia absolutorium za 2021 r. bieżący portfel rozwoju dla Palestyńczyków, na podstawie rozporządzenia w sprawie Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR), wynosi 681 mln EUR na lata 2021–2023 na Palestyńską Władzę Narodową, UNRWA i projekty rozwojowe na Zachodnim Brzegu i w Strefie Gazy; zauważa, że około jedna trzecia funduszy została przeznaczona na projekty w Strefie Gazy, a dwie trzecie na Zachodnim Brzegu; podkreśla, że Unia przekazała UNRWA 271 mln EUR na świadczenie usług socjalnych dla uchodźców palestyńskich, a ponadto Unia udzieliła wsparcia na bieżące wydatki Palestyńskiej Władzy Narodowej, głównie na wynagrodzenia i emerytury urzędników służby cywilnej, zasiłki socjalne wypłacane w ramach programu transferów pieniężnych oraz część kosztów skierowań do szpitali we Wschodniej Jerozolimie za pośrednictwem mechanizmu PEGASE;

201. jest wstrząśnięty atakami terrorystycznymi z 7 października 2023 r., w których Hamas dopuścił się aktów przemocy, gwałtów i innych form tortur seksualnych wobec kobiet, nastolatek i dziewczynek izraelskich i innych narodowości; podkreśla, że ta ukierunkowana forma przemocy seksualnej i tortur wobec kobiet jest systematycznie stosowana jako zbrodnia wojenna i akt terroryzmu; ubolewa, że ESDZ i Komisja nie skupiają się na przemocy seksualnej wobec kobiet związanej z konfliktami; wzywa do ustanowienia mechanizmu identyfikacji ofiar i udzielania im pomocy, gromadzenia zeznań, identyfikowania sprawców i podejmowania w odpowiednim czasie działań w celu zagwarantowania, że w przyszłości nie wystąpią podobne sytuacje; wzywa do utworzenia platformy w celu zwiększenia widoczności ofiar i ich cierpienia; wzywa do zwiększenia wsparcia dla podmiotów takich jak Stowarzyszenie Centrów Kryzysowych w Izraelu lub podobne podmioty na obszarach objętych konfliktem; podkreśla, że należy przyznać dodatkowe finansowanie unijne ofiarom przemocy seksualnej związanej z konfliktem, a także zapewnić środki na odpowiednie działania edukacyjne; odnotowuje brak danych w rocznych sprawozdaniach z działalności na temat kwoty środków unijnych przewidzianych w budżecie na wsparcie takich ofiar i odpowiednich podmiotów; zaleca, aby Komisja przedstawiła jaśniejsze sprawozdania na temat pomocy Unii dla takich ofiar i odpowiednich podmiotów;
202. podkreśla, że w sprawozdaniu rocznym za rok budżetowy 2022 Trybunał zwrócił uwagę na przykład niekwalifikowalnych wydatków ujętych w zestawieniu poniesionych wydatków dotyczącym projektu w Palestynie w zakresie zrównoważonego użytkowania zasobów naturalnych w celu wsparcia wprowadzenia zielonej gospodarki w Palestynie z systemem zachęt w formie dotacji dla MŚP na „zielone” projekty w obszarach efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych oraz zmniejszania zanieczyszczeń; podkreśla, że kwota w wysokości 190 500 EUR została zatwierdzona i wypłacona agencji rozwoju, której zadaniem było monitorowanie wdrażania projektu przez beneficjenta końcowego, ale projekt nie został zrealizowany ⁽¹⁷⁾;
203. jest zaniepokojony niszczeniem i konfiskatą projektów finansowanych przez Unię na Zachodnim Brzegu i zauważa, że w 2022 r. Izrael zburzył lub przejął 101 obiektów finansowanych przez Unię lub państwa członkowskie o wartości 337 019 EUR, co stanowi trzecią najwyższą szkodę finansową od 2016 r.; przypomina, że przedstawiciele instytucji Unii, zainteresowanych państw członkowskich i innych darczyńców wielokrotnie zwracali się o zwrot lub rekompensatę za zniszczone, rozebrane lub skonfiskowane składniki majątku finansowane przez Unię; przypomina o stanowisku Rady, która zobowiązała się do zagwarantowania, że wszystkie umowy między Izraelem a Unią będą jednoznacznie i wyraźnie wskazywać, iż nie mają zastosowania do terytoriów okupowanych przez Izrael od 1967 r., a także zobowiązała się do dalszego efektywnego wdrażania obowiązującego prawa Unii i porozumień dwustronnych mających zastosowanie do produktów pochodzących z izraelskich osiedli;
204. odnotowuje, że w 2022 r. DG NEAR wypłaciła Ukrainie 910,8 mln EUR w ramach pomocy dwustronnej, z czego 698 mln EUR wypłacono w ramach wsparcia budżetowego; zauważa, że blisko 200 milionów EUR z bieżących projektów zostało z powodzeniem wykorzystanych w celu dotarcia do beneficjentów, zanim partnerzy humanitarni mogli uruchomić swoje programy pomocowe; odnotowuje, że ograniczenia w odpowiednim monitorowaniu projektów na Ukrainie doprowadziły do zastrzeżeń w rocznym sprawozdaniu z działalności DG NEAR za 2022 r. oraz że wdrażane są działania naprawcze, takie jak monitorowanie postępów w realizacji projektów poprzez przeglądy dokumentacji, rozwiązywanie zdalne i korzystanie z pośrednictwa dostawcy usług;
205. odnotowuje plan reform na rzecz wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich, który został zaproponowany przez Komisję w celu dalszego wspierania działań na rzecz konwergencji w regionie; podkreśla potrzebę większej jasności w zakresie wykorzystania różnych instrumentów finansowych w regionie, przede wszystkim IPA III, planu gospodarczego i inwestycyjnego oraz planu na rzecz reform i wzrostu; wzywa Komisję do zapewnienia podmiotom na szczeblu niższym niż krajowy bardziej bezpośredniego dostępu do funduszy Unii;
206. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Instrument na rzecz Ukrainy zawiera przepisy zapewniające skuteczne kontrole; przypomina, że 7 kwietnia 2022 r. Parlament wezwał do konfiskaty rosyjskich aktywów należących do osób fizycznych i podmiotów z Rosji, zamrożonych w wyniku unijnych środków ograniczających, w celu sfinansowania odbudowy Ukrainy;
207. z zadowoleniem przyjmuje strategię Global Gateway jako skoordynowaną reakcję Unii na wyzwania globalne, łączący elementy inwestycji publicznych i prywatnych; zauważa, że rok 2022 był pierwszym pełnym rokiem wdrażania strategii Global Gateway; podkreśla potrzebę większej przejrzystości, rozliczalności i regularnych ocen wdrażania Global Gateway, a także większego zaangażowania Parlamentu w odniesieniu do jego roli polegającej na sprawowaniu demokratycznej kontroli;

⁽¹⁷⁾ /https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/AR-2022/AR-2022_EN.pdf

208. z zadowoleniem przyjmuje, że OLAF podpisał porozumienia o współpracy administracyjnej zarówno z Prokuraturą Generalną Ukrainy 11 lutego 2021 r., jak i z Państwową Służbą Audytu Ukrainy w marcu 2023 r.; zauważa, że Ukraina ma wkrótce zostać włączona do unijnego programu w zakresie zwalczania nadużyć finansowych (UAFP) i z zadowoleniem przyjmuje, że OLAF zapewnia wsparcie władzom ukraińskim w ich krajowych wysiłkach i strategiach w zakresie zwalczania nadużyć finansowych; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Prokuratura Europejska podpisała w lipcu 2023 r. porozumienia robocze z Narodowym Biurem Antykorupcyjnym Ukrainy, mające na celu ułatwienie współpracy w prowadzeniu dochodzeń w sprawach korupcyjnych, oraz w marcu 2022 r. z Prokuraturą Generalną Ukrainy, aby chronić interesy finansowe Unii i Ukrainy poprzez skuteczne prowadzenie dochodzeń i ściganie;

Zalecenia

209. wzywa Komisję do:
- (i) w odniesieniu do systemu aplikacji OPSYS, poprawienia jakości nowego oprogramowania, ustabilizowania aplikacji i poprawienia interfejsów między różnymi modułami OPSYS oraz przydzielenia zasobów potrzebnych do zwiększenia jego dopracowania / niezawodności;
 - (ii) dopilnowania, by wszystkie umowy obejmujące finansowanie unijne były w pełni zgodne z wartościami Unii, obowiązującym prawodawstwem unijnym, w tym w zakresie rozliczalności, przejrzystości i ochrony funduszy unijnych; dopilnowania, by skrupulatne mechanizmy monitorowania i kontroli *ex ante* i *ex post* gwarantowały, że wszystkie osoby zaangażowane w działania finansowane przez Unię realizują wyłącznie cele Unii i działania, na które zatwierdzono finansowanie Unii, co w razie potrzeby obejmuje zwrócenie się o zwrot lub rekompensatę za zniszczone, rozebrane lub skonfiskowane składniki majątku finansowane przez UE;
 - (iii) zintensyfikowania komunikacji z organizacjami międzynarodowymi w celu zapewnienia w terminie Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu pełnego i nieograniczonego dostępu do dokumentów koniecznych do realizacji zadań powierzonych Trybunałowi na mocy TFUE, nie tylko w formie wyłącznie do odczytu;
 - (iv) wprowadzenia odpowiednich środków kontroli *ex ante* i *ex post* w niestabilnych regionach lub strefach konfliktu w celu zapewnienia właściwej kontroli wydatkowania środków unijnych i sposobów odzyskania unijnych środków finansowych;
 - (v) zapewnienia właściwej, terminowej i dokładnej kontroli, w tym z udziałem Prokuratury Europejskiej i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, wszystkich środków finansowych przekazanych w ramach Instrumentu na rzecz Ukrainy i przyszłego instrumentu dla Bałkanów Zachodnich;

Europejska administracja publiczna

Zasoby ludzkie

210. odnotowuje, że budżet na programy w dziale 7 WRF „Europejska administracja publiczna” wyniósł 11,6 mld EUR (5,9 % budżetu Unii), co obejmuje wydatki instytucji i organów Unii na zasoby ludzkie i emerytury (około 70 % całości), budynki, wyposażenie, energię, łączność i technologie informacyjne; zauważa, że z całkowitej kwoty 58,6 % jest wydatkowane przez Komisję (6,7 mld EUR); odnotowuje, że na dzień 31 grudnia 2022 r. ostateczne przyjęte w budżecie środki na zobowiązania dla Komisji Europejskiej wyniosły 6 298,13 mln EUR (wykorzystano 99,84 % tych środków, tj. 6 288,14 mln EUR), a także że ostateczne przyjęte w budżecie środki na płatności wyniosły 6 298,22 mln EUR (wykorzystano 94,66 % tych środków, tj. 5 961,72 mln EUR);
211. zauważa, że Trybunał zbadał próbę 60 transakcji obejmujących pełny zakres wydatków w ramach tego działu WRF oraz wszystkie instytucje i organy Unii; zauważa, że Trybunał zbadał również informacje na temat prawidłowości wydatków zawarte w rocznych sprawozdaniach z działalności wszystkich instytucji i organów, w tym w sprawozdaniach dyrekcji generalnych Komisji i urzędów odpowiedzialnych głównie za wydatki administracyjne, uwzględnione następnie w sprawozdaniu rocznym Komisji z zarządzania i wykonania; odnotowuje z zadowoleniem, że Trybunał ocenia, iż poziom błędów w dziale 7 wieloletnich ram finansowych nie był istotny, i zauważa, że nie ma żadnych nowych zaleceń skierowanych do Komisji;
212. zauważa, że w kwietniu 2022 r. Komisja przyjęła nową strategię w zakresie zasobów ludzkich („strategia kadrowa”), która ma na celu zaspokojenie pojawiających się potrzeb po kryzysie związanym z COVID-19 i koncentruje się na zapewnieniu atrakcyjnego miejsca pracy, szybszej i sprawniejszej selekcji i rekrutacji oraz elastycznej i satysfakcjonującej kariery dla wszystkich pracowników; zauważa, że dokument ten jest zbiorem intencji dotyczących zmian i ulepszeń, które powinny być stopniowo wdrażane, a część jego treści powinna być najpierw wynegocjowana w ramach dialogu społecznego z przedstawicielami pracowników;

213. zauważa, że Komisja coraz częściej zatrudnia pracowników kontraktowych lub tymczasowych na stałych stanowiskach w celu wykonywania nowych zadań wynikających z szybko zmieniających się priorytetów, w odpowiedzi na szczególne lub pilne sytuacje, a nawet w celu zrekompensowania geograficznie nie zrównoważonych rekrutacji; przypomina o swoich obawach dotyczących utraty wiedzy przez instytucje, a także o negatywnym wpływie na perspektywy i bezpieczeństwo zatrudnienia pracowników, których to dotyczy; podkreśla, że zatrudnianie pracowników kontraktowych lub tymczasowych nie jest zrównoważonym rozwiązaniem dla malejącej i geograficznie nie zrównoważonej liczby zgłoszeń osób ubiegających się o udział w konkursach unijnych, a co najważniejsze, dla od dawna podnoszonej i złożonej kwestii, jaką jest malejąca atrakcyjność Unii jako pracodawcy;
214. z zadowoleniem zauważa, że odsetek kobiet na stanowiskach kierowniczych znacznie wzrósł od początku kadencji: w lipcu 2023 r. udział kobiet na stanowiskach kierowniczych wynosił 45,2 % na wyższym szczeblu kierowniczym (wzrost o prawie 9 punktów procentowych od początku kadencji) i 47,5 % na średnim szczeblu kierowniczym (wzrost o 6 punktów procentowych);
215. przyznaje, że w celu zapewnienia rekrutacji w oparciu o kryterium jak najszerzego zasięgu geograficznego konieczne jest zajęcie się przyczynami niedostatecznej reprezentacji niektórych narodowości na początkowym etapie rekrutacji; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w celu wzmocnienia równowagi geograficznej w różnych kategoriach pracowników Komisji, Dyrekcja Generalna ds. Zasobów Ludzkich i Bezpieczeństwa (DG HR) spotkała się z przedstawicielami wszystkich państw członkowskich w celu omówienia ich reprezentacji i sfinalizowała wszystkie wspólne plany działania, biorąc pod uwagę specyfikę każdego państwa członkowskiego, aby wspólnie zająć się możliwymi przyczynami niedostatecznej reprezentacji;
216. odnotowuje przyjęcie i wdrożenie planu działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności kariery w Luksemburgu; odnotowuje uwagi Komisji ze sprawozdania oceniającego zmiany siły nabywczej wynagrodzeń i emerytur urzędników Unii (COM(2022)0180 final), by na tym etapie nie wprowadzać współczynnika korygującego dla Luksemburga; przypomina o ponawianych wnioskach do Komisji o znalezienie sposobów na złagodzenie rosnącego problemu dysproporcji w sile nabywczej pracowników oddelegowanych do Luksemburga, który wynika głównie z kosztów utrzymania;
217. przypomina przeprowadzoną przez Trybunał kontrolę działalności Europejskiego Urzędu Doboru Kadr (EPSO) oraz uwagi dotyczące jego skuteczności i wydajności⁽¹⁸⁾; zauważa, że w latach 2022–2023 EPSO wprowadził zdalnie nadzorowane testy i ubolewa, że system ten jest obecnie poddawany ponownej ocenie ze względu na liczne trudności techniczne, których doświadczyło wielu kandydatów; wyraża ubolewanie z powodu niedogodności dla kandydatów, bezpośrednich kosztów budżetowych związanych z zawieszeniem konkursów zewnętrznych oraz dodatkowych wysiłków podjętych przez służby rekrutacyjne Komisji w celu znalezienia odpowiedniego zamiennika;
218. przypomina wniosek Trybunału w sprawozdaniu specjalnym nr 13/2019, że „jakiegokolwiek nieetyczne postępowanie pracowników i członków instytucji i organów Unii Europejskiej (UE) jest niedopuszczalne. Takie postępowanie – choćby tylko podejrzwane – wzbudza bowiem duże zainteresowanie opinii publicznej i podważa zaufanie do UE”; wyraża ubolewanie z powodu dwóch przypadków potencjalnego konfliktu interesów z udziałem wysokich rangą urzędników w DG ds. Mobilności i Transportu w odniesieniu do podróży służbowych i DG ds. Polityki Sąsiedztwa i Negocjacji w Sprawie Rozszerzenia w odniesieniu do własności, o czym donosiła prasa w 2022 r.; zauważa, że Komisja wdraża skuteczny system kontroli wewnętrznej w kwestiach zarządzania etyką, zgodnie ze sprawozdaniem Trybunału za 2019 r. i decyzją Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie badania przypadków dotyczących efektu „drzwi obrotowych”; zwraca uwagę, że nieetyczne zachowanie wiąże się również z kosztami budżetowymi dla danej instytucji, i potwierdza swoje stanowisko i oczekiwania wobec organu Unii ds. etyki;
219. odnotowuje utworzenie stanowiska pełnomocnika UE ds. MŚP, a następnie zatrudnienie na tym stanowisku specjalnego pracownika tymczasowego w grupie zaszergowania AD15; ubolewa, że szereg mediów donosiło, iż wybrany kandydat został ostatecznie mianowany, mimo że w ocenach rekrutacyjnych został zdeklasowany przez dwie pozostałe kandydatki z niedostatecznie reprezentowanych państw członkowskich, co stawia pod znakiem zapytania, czy uwzględniono zasady dotyczące zasług, płci i równowagi geograficznej; zauważa z zaniepokojeniem, że wybrany kandydat jest ustępującym posłem z niemieckiej partii politycznej przewodniczącej Ursuli von der Leyen; wzywa Komisję do naprawienia tej sytuacji poprzez unieważnienie tej nominacji i rozpoczęcie prawdziwie przejrzystego i otwartego procesu wyboru pełnomocnika UE ds. MŚP;

⁽¹⁸⁾ Sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego 23/2020: „Europejski Urząd Doboru Kadr – czas dostosować proces doboru pracowników do zmieniających się potrzeb kadrowych”.

Budynki i administracja

220. odnotowuje, że nowy centralny instytucjonalny system finansowy Komisji, SUMMA, miał zostać uruchomiony do końca 2023 r., a jego rozwój był kontynuowany zgodnie z celem, jakim jest jego uruchomienie na początku 2024 r.; ubolewa, że termin wdrożenia nowego systemu rachunkowości został przedłużony o rok, ponieważ jednoczesne wdrożenie połączenia programów operacyjnych (zarządzanie dzielone, e-dotacje, e-zamówienia, płatności na rzecz pracowników) z SUMMA okazało się bardziej złożonym zadaniem niż oczekiwano; z zaniepokojeniem podkreśla, że koszt programu SUMMA od jego uruchomienia na początku 2018 r. do końca 2022 r. wyniósł około 95 mln EUR oraz że przedłużenie jego harmonogramu będzie wymagało dodatkowych zasobów w 2024 r., szacowanych na około 7 mln EUR;
221. odnotowuje przyjęcie 5 kwietnia 2022 r. „komunikatu w sprawie ekologizacji Komisji”, którego celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2030 r., w tym planu działania na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych; zauważa, że Komisja zamierza osiągnąć te cele poprzez nabycie bardziej energooszczędnych i ekologicznych budynków, przejście na dynamiczne, oparte na współpracy przestrzenie robocze i zmniejszenie liczby biur, a także ponownie ostrzega, że we wszystkich przyszłych decyzjach w tym zakresie powinno się brać pod uwagę dobre samopoczucie i satysfakcja pracowników;
222. odnotowuje doniesienia medialne na temat negocjacji między rządem belgijskim a Komisją w sprawie transakcji dotyczącej nieruchomości o wartości prawie 1 mld EUR, a także planów Komisji dotyczących wynajmu powierzchni biurowych w północnej części Brukseli, w tym niechęci ze strony zainteresowanych pracowników; podkreśla, że wszelkie zmiany w polityce Komisji w zakresie nieruchomości nie powinny pogarszać warunków pracy jej pracowników;
223. wyraża zaniepokojenie faktem, że Komisja odmówiła przedstawienia zapisów rozmów z firmą farmaceutyczną i ubolewa nad brakiem przejrzystości w odniesieniu do wiadomości SMS przesyłanych między przewodniczącą Komisji a firmami farmaceutycznymi w sprawie zakupu szczepionek przeciwko COVID-19; odnotowuje decyzję Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w powiązanej sprawie 1316/2021/MIG, w której uznano, że niewpisanie wiadomości tekstowych do rejestru dokumentów stanowi „niewłaściwe administrowanie”, i wyraża zaniepokojenie, że Komisja nie podjęła działań następczych w związku z zaleceniem przeprowadzenia kolejnego wyszukiwania odpowiednich wiadomości SMS; zauważa, że do tej pory Komisja nie udostępniła posłom do Parlamentu Europejskiego nieredagowanych wersji podpisanych umów; przypomina rezolucję Parlamentu z 13 lipca 2023 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów – sprawozdanie roczne za lata 2019–2021;

Szkoły Europejskie

224. z zadowoleniem odnotowuje, że Trybunał w swoim sprawozdaniu rocznym dotyczącym sprawozdania finansowego Szkół Europejskich za rok budżetowy 2022 nie stwierdził istotnych błędów w ostatecznym skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu finansowym Szkół Europejskich za 2022 r.; z zadowoleniem przyjmuje podkreśloną przez Trybunał dalszą poprawę jakości ostatecznych indywidualnych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych w porównaniu z poprzednimi latami;
225. z zaniepokojeniem zauważa, że zarówno Trybunał, jak i kontroler zewnętrzny wykryli nieistotne błędy, które dotyczyły głównie obliczania rezerw na świadczenia po okresie zatrudnienia, oraz że opinie pokontrolne kontrolera zewnętrznego nie były zgodne z umową ramową zawartą z Biurem Sekretarza Generalnego („biuro centralne”);
226. zauważa, że Trybunał, chwaliąc poprawę procedur rekrutacji i udzielania zamówień w biurze centralnym stwierdził niedociągnięcia w tych procedurach w przypadku dwóch z siedmiu szkół, które poddał przeglądowi (Frankfurt i Luksemburg I); zauważa z zaniepokojeniem, że Trybunał po raz kolejny odnotował uchybienia w zakresie procedur płatności zarówno w odniesieniu do biura centralnego, jak i dwóch skontrolowanych szkół;

227. przypomina, że Parlament w rezolucji z 12 września 2023 r. w sprawie Systemu Szkół Europejskich: aktualna sytuacja, wyzwania i perspektywy ⁽¹⁹⁾ podkreślił, że obecny system rekrutacji nauczycieli w Systemie Szkół Europejskich (ESZ) ma poważne wady, co skutkuje niedopasowaniem potrzeb na miejscu do rzeczywistej liczby pracowników oddelegowanych przez państwa członkowskie, problemami z rocznymi planami rekrutacji, trudnościami w znalezieniu wykwalifikowanych nauczycieli i pracowników, niepewnymi warunkami pracy nauczycieli zatrudnionych na szczeblu lokalnym i innej kadry pedagogicznej oraz problemami z ustawicznym doskonaleniem zawodowym;

Zalecenia

228. wzywa Komisję do:

- (i) uwzględnienia na równych zasadach efektywnego wykorzystania przestrzeni biurowej oraz zdrowia i dobrostanu pracowników podczas wdrażania nowej strategii w zakresie zasobów ludzkich, w szczególności w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, a także odpowiedniego zaangażowania przedstawicieli pracowników w przypadku zmiany warunków pracy;
- (ii) zachowania czujności w zakresie zapobiegania, identyfikacji i odpowiedniego zarządzania przypadkami wypalenia zawodowego w szerszym kontekście zatrudnienia, obciążenia pracą i dobrostanu pracowników;
- (iii) wzmocnienia środków wspierających kobiety w karierze kierowniczej w celu zwiększenia liczby kandydatów wysoko wykwalifikowanych kobiet na stanowiska kierownicze średniego i wyższego szczebla zarówno w Komisji, jak i w agencjach unijnych;
- (iv) kontynuowania prac mających na celu wzmocnienie równowagi geograficznej wśród jej pracowników na wszystkich szczeblach, przy jednoczesnym spełnieniu wymogów regulaminu pracowniczego w odniesieniu do kompetencji i zasług kandydatów;
- (v) niezwłocznego i skutecznego rozwiązywania problemów, z którymi borykają się pracownicy oddelegowani do Luksemburga i mieszkający w tym kraju;
- (vi) dokonania odpowiednich inwestycji w budowanie zdolności i zasobów informatycznych EPSO w celu zwiększenia jego wydajności i skuteczności, a w szczególności w celu zapewnienia optymalnych warunków testowania w przyszłych procedurach naboru; oraz
- (vii) zapewnienia lepszego i bardziej rygorystycznego podejścia do zarządzania ryzykiem w odniesieniu do gotowości wdrożenia systemu SUMMA oraz uniknięcia istotnego ryzyka tymczasowych zakłóceń do czasu pełnego uruchomienia nowego systemu rachunkowości;
- (viii) podjęcia działań następczych w związku z zaleceniem Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie 1316/2021/MIG, a także zapewnienia zgodności wewnętrznych wytycznych dotyczących rejestracji dokumentów z rozporządzeniem (WE) nr 1049/2001 ⁽²⁰⁾;

229. ponadto wzywa Komisję do dalszego wspierania Szkół Europejskich w celu:

- (i) niezwłocznego wdrożenia zaleceń Trybunału zawartych w sprawozdaniu dotyczącym sprawozdania finansowego Szkół Europejskich za rok budżetowy 2022 oraz informowanie organu udzielającego absolutorium o postępach w tym zakresie;
- (ii) pilnego rozwiązania utrzymującego się problemu niedoborów kadry nauczycielskiej oraz do zapewnienia wszystkim stabilnych i sprawiedliwych warunków zatrudnienia poprzez zatrzymywanie pracowników i zmniejszenie rotacji, co pozwoli także uniknąć drenażu mózgow; oraz
- (iii) przeprowadzenia dogłębnego przeglądu struktur zarządzania i kierowania w całym systemie Szkół Europejskich pod kierownictwem niezależnego przewodniczącego i zaangażowania Dyrekcji Generalnej ds. Edukacji, Młodzieży, Sportu i Kultury Komisji;

⁽¹⁹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0306.

⁽²⁰⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji (Dz.U. L 145 z 31.5.2001, s. 43).

ROZDZIAŁ II

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)**Uwagi ogólne**

230. przypomina, że wybuch pandemii COVID-19 w 2020 r. gwałtownie zmienił perspektywy gospodarcze i społeczne Unii i doprowadził do wspólnych wysiłków na rzecz uruchomienia pakietu odbudowy dla Europy, składającego się z WRF na lata 2021–2027 i NGEU, którego kamieniem węgielnym jest RRF; przypomina, że celem RRF jest zapewnienie państwom członkowskim wsparcia finansowego w celu złagodzenia poważnych gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz uczynienie europejskich gospodarek i społeczeństw bardziej zrównoważonymi, odpornymi, sprzyjającymi włączeniu gospodarczemu i lepiej przygotowanymi na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową; przypomina, że RRF jest innowacyjnym, tymczasowym instrumentem opartym na wynikach, co oznacza, że płatności są powiązane z zadowalającą realizacją kamieni milowych i wartości docelowych odzwierciedlających postępy w reformach i inwestycjach uwzględnionych w krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności, które są określone w decyzji wykonawczej Rady;
231. zauważa, że wszystkie 27 krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności przyjęto do końca 2022 r., przydzielając 335,1 mld EUR w formie dotacji i 165,3 mld EUR w formie pożyczek, które zostaną wypłacone po zrealizowaniu 2 557 działań (z których około jedna trzecia dotyczy reform, a dwie trzecie inwestycji) oraz powiązanych z nimi 6 237 kamieni milowych i wartości docelowych do 2026 r.; zauważa, że w 2022 r. Komisja wypłaciła łącznie, w tym w ramach prefinansowania, 74,4 mld EUR (47,2 mld EUR w formie dotacji i 27,2 mld EUR w formie pożyczek);
232. odnotowuje, że plan REPower EU został uruchomiony w maju 2022 r., aby pomóc Unii zmniejszyć zależność od rosyjskich paliw kopalnych poprzez oszczędzanie energii, produkcję czystej energii i dywersyfikację dostaw energii, co jest zgodne z transformacją ekologiczną; zauważa, że zmiany wprowadzone do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241⁽²¹⁾ („rozporządzenie w sprawie RRF”) rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435⁽²²⁾ w sprawie REPower EU dodały dodatkowe finansowanie i priorytety do RRF; zauważa, że wszystkie 27 państw członkowskich przedłożyło zmodyfikowane krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności w celu uwzględnienia rozdziałów REPowerEU, ale także w celu zwrócenia się o dodatkowe wsparcie kredytowe, wprowadzenia korekt w następstwie aktualizacji maksymalnego wkładu finansowego lub wprowadzenia zmian wynikających z obiektywnych okoliczności, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie RRF; zauważa, że rewizja krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności podlega tym samym kryteriom oceny, co pierwotne plany, wraz ze szczególnymi wymogami mającymi zastosowanie do rozdziałów REPowerEU;
233. przypomina, że w ramach NGEU Komisja może pozyskać do 806,9 mld EUR w okresie od połowy 2021 do 2026 r. poprzez emisję obligacji unijnych; zauważa, że w czerwcu 2022 r. Komisja ogłosiła plan finansowania na okres od czerwca do końca grudnia 2022 r. i pozyskała dodatkowe 50 mld EUR w ramach finansowania długoterminowego dla NGEU, uzupełnionego emisjami krótkoterminowych eurobonów, co zwiększyło łączną pozostającą do spłaty kwotę obligacji NGEU do 171 mld EUR, z czego 36,5 mld EUR pozyskano z emisji zielonych obligacji; zauważa, że zadłużenie to obejmuje pożyczki o różnych terminach zapadalności, od 1 roku do ponad 25 lat; zauważa, że spłata długu zaciągniętego na potrzeby NGEU rozpocznie się dopiero po 2028 roku;
234. odnotowuje dążenia Komisji do pozyskania środków na rynkach finansowych w celu zapewnienia zasobów finansowych dla RRF; zauważa, że w 2020 r. w WRF na lata 2021–2027 zaplanowano kwotę 14,9 mld EUR na pokrycie płatności odsetek z tytułu bezzwrotnego wsparcia w ramach NGEU; wyraża zaniepokojenie wpływem wyższych stóp procentowych na siłę nabywczą budżetu Unii, przy wzroście stóp procentowych 10-letnich obligacji UE z 0,09 % w 2021 r. do 3,2 % w 2023 r.; zauważa, że koszty pożyczek z ratingiem AAA Komisji są wyższe niż w przypadku państw członkowskich o niższym ratingu; zauważa, że spłata pożyczonych kwot jest konieczna, a działania w zakresie zaciągania pożyczek są nadal potrzebne nie tylko w celu pozyskania nowych środków, ale także w celu zastąpienia istniejącego zadłużenia; jest zaniepokojony rosnącymi stopami procentowymi, zwłaszcza w 2022 r., oraz wynikającym z tego zadłużeniem i niepewną zdolnością do spłaty pożyczek, biorąc pod uwagę dużą kwotę pieniędzy, którą Komisja pożycza w celu opłacenia Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności; zauważa jednak, że zadłużenie jest obecnie o 90 mld EUR mniejsze, niż początkowo prognozowano; odnotowuje długoterminowy plan Komisji dotyczący spłaty długu i wzywa Komisję do regularnego aktualizowania go i informowania organu udzielającego absolutorium o wszelkich nowych zagrożeniach, które mogą mieć wpływ na jego realizację; odnotowuje oświadczenie Komisji, że Unia wywiąże się ze swoich zobowiązań wobec posiadaczy

⁽²¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

⁽²²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1).

obligacji w każdych okolicznościach, oraz jej wniosek dotyczący technicznej modyfikacji WRF w celu optymalizacji budżetowego traktowania kosztów zaciągania pożyczek w ramach NGEU; zauważa, że informacje na temat długu UE i planowanych spłat stanowią część regularnej sprawozdawczości w ramach dialogu NGEU; oczekuje od Komisji, aby nadal przekazywała Parlamentowi Europejskiemu więcej informacji na temat sposobu spłaty i instytucji, od których pożyczane są środki; podkreśla, że takie zadłużenie obciąża budżet UE;

235. z zadowoleniem przyjmuje, że według szacunków Komisji pełne wdrożenie wymiernych kamieni milowych i wartości docelowych do końca 2026 r., sfinansowane dzięki obligacjom ekologicznym NGEU, odpowiadające 57 % wydatków kwalifikowalnych związanych z obligacjami ekologicznymi NGEU, może ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 44 mln ton CO₂ rocznie – co odpowiada 1,2 % łącznych emisji gazów cieplarnianych w Unii w 2022 r. – i nalega na właściwe wdrożenie; podkreśla ponadto, jak ważne jest, aby reformy i inwestycje objęte planami odbudowy i zwiększania odporności spełniały cele klimatyczne określone w rozporządzeniu i były w pełni zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”;

Uwagi Trybunału

236. odnotowuje, że Trybunał wydał opinię z zastrzeżeniami dotyczącą legalności i prawidłowości wydatków w ramach RRF w 2022 r.; wyraża zaniepokojenie, że Trybunał stwierdził, iż 11 z 13 płatności w ramach RRF dokonanych w 2022 r. dotyczyły ustalenia o charakterze ilościowym, a 6 z tych płatności było obciążonych istotnym błędem; odnotowuje, że w opinii Trybunału, z wyjątkiem tych kwestii, wydatki w ramach RRF zaakceptowane w sprawozdaniu finansowym za rok 2022 są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach; zauważa, że charakter modelu wydatków RRF opiera się na ocenach dokonywanych przez Komisję, a zatem Trybunał nie podaje poziomu błędu, ale szacuje minimalny wpływ finansowy jego ustaleń poniżej, ale blisko progę istotności;
237. zauważa, że Trybunał skontrolował 244 z 274 kamieni milowych i wszystkie 37 celów zawartych we wnioskach o płatność w ramach dotacji na 2022 r.; ubolewa, że Trybunał uznał, iż w przypadku 15 z nich wystąpiły problemy w zakresie prawidłowości (poniżej 5 % ogółu); odnotowuje, że Trybunał uważa, iż wymogi nie zostały spełnione w sposób zadowalający w przypadku 8 płatności dotyczących 8 kamieni milowych i wartości docelowych oraz że Komisja dokonała odpowiednich płatności; zauważa, że wnioski Trybunału opierają się na szeroko zakrojonych pracach kontrolnych i że Komisja kwestionuje przedstawioną przez Trybunał interpretację wymogów prawnych ustanowionych przez Radę lub oceny jakościowe, które różnią się od ocen Komisji; odnotowuje, że wszystkie płatności w ramach RRF muszą być oceniane zgodnie z ramami ogłoszonymi i stosowanymi przez Komisję, która musi wziąć pod uwagę – w przypadku każdej płatności – opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego oraz kontrolę ekspertów z państw członkowskich w ramach procedury komitetowej;
238. zauważa, że Trybunał wskazał przypadki, które uważa za kontynuację wcześniej istniejącego projektu rozpoczętego przed okresem kwalifikowalności oraz wyznaczeniem wartości docelowych, w których to przypadkach doszło do zastąpienia powtarzających się krajowych wydatków budżetowych; wyraża zaniepokojenie takimi sytuacjami, chociaż wniosek ten nie jest zgodny z opinią samego Trybunału, według której powtarzające się działania odnoszą się do rodzajów wydatków, takich jak koszty osobowe i koszty działalności operacyjnej jednostek rządowych; przypomina, że RRF nie może być wykorzystywany do finansowania powtarzających się wydatków budżetowych, i wzywa do podjęcia odpowiednich środków, w tym płatności częściowych, jeśli Komisja stwierdzi takie przypadki;
239. przypomina uwagę Trybunału zawartą w sprawozdaniu specjalnym nr 21/2022 i sprawozdaniu rocznym za 2021 r., że kamienie milowe i wartości docelowe często nie są jasne i dobrze zdefiniowane, oraz że Trybunał poczynił tę samą uwagę w sprawozdaniu rocznym za 2022 r.; wzywa Komisję, by wykorzystwała zdobyte doświadczenia przy opracowywaniu przyszłych instrumentów opartych na wynikach;
240. wyraża zaniepokojenie ustaleniami Trybunału w sprawozdaniu specjalnym nr 26/2023, zgodnie z którymi kamienie milowe i wartości docelowe różnią się poziomem ambicji w poszczególnych państwach członkowskich, i uważa, że jest to kolejny przykład, w którym Komisja nie traktuje państw członkowskich równo; zauważa, że Komisja potwierdziła różnice i postara się zwiększyć równe traktowanie na etapie wdrażania; uważa, że państwa członkowskie powinny być domyślnie traktowane równo, i ubolewa, że nie miało to miejsca podczas negocjowania RRF; podkreśla, że należy zapewnić równe traktowanie przy ocenie osiągnięcia kamieni milowych i wartości docelowych;

241. odnotowuje z zaniepokojeniem, że Trybunał stwierdził, iż w 2022 r. miał miejsce przypadek podwójnego finansowania, mimo że przedmiotowy środek nie wiąże się z żadnymi kosztami w ramach RRF; odnotowuje uwagę Komisji, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie RRF „podwójne finansowanie” jest wyraźnie powiązane z kosztami, a zatem nie może być mowy o „podwójnym finansowaniu”, jeśli państwo członkowskie nie przedłożyło żadnych szacunków kosztów w ramach swojego planu krajowego; zauważa, że Komisja podkreśla, iż reformy neutralne pod względem kosztów nie zwiększają przydziału finansowego, ale mimo to są zasadniczymi kryteriami pozytywnej oceny przez Komisję krajowych planów odbudowy, jak również ich pełnego wdrożenia w odniesieniu do odpowiednich płatności;
242. zauważa z zaniepokojeniem, że Trybunał stwierdził również kilka przypadków niewłaściwego zaprojektowania kamieni milowych i wartości docelowych oraz problemy z wiarygodnością informacji zawartych przez państwa członkowskie w ich deklaracjach zarządczych, i odnotowuje, że Komisja zgadza się na przegląd kamieni milowych i wartości docelowych, pod warunkiem że istnieje uzasadnienie prawne dla zmiany elementów decyzji wykonawczej Rady, a mianowicie, że państwo członkowskie przedłoży zmieniony plan i podstawę prawną uzasadniającą zmiany;
243. podkreśla, że do końca 2022 r. Komisja zgłosiła OLAF-owi 6 przypadków potencjalnych nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli *ex post* lub na podstawie informacji ze źródeł otwartych w odniesieniu do działań wspieranych w ramach RRF; z zadowoleniem przyjmuje, że w 2022 r. OLAF rozpowszechnił ramy ryzyka dla RRF i zorganizował ponad 50 sesji szkoleniowych w zakresie podnoszenia poziomu świadomości na temat nadużyć finansowych dla departamentów, agencji i innych partnerów zewnętrznych Komisji, w tym organów państw członkowskich;
244. podkreśla, że ochrona interesów finansowych Unii jest najwyższym priorytetem oraz że bardziej precyzyjne wdrażanie i monitorowanie wyników pomogą zapobiegać nadużyciom finansowym i ograniczać je na wczesnych etapach; podkreśla, że w szczególności kamienie milowe i wartości docelowe w zakresie praworządności i walki z korupcją mają zasadnicze znaczenie dla powstrzymania skorumpowanych osób, organizacji, rządów lub systemów przestępczych; wzywa Komisję do ścisłego monitorowania osiągnięcia kamieni milowych i wartości docelowych w zakresie praworządności i walki z korupcją oraz do informowania o możliwym odwróceniu tych kamieni milowych i wartości docelowych;
245. wyraża zaniepokojenie stwierdzeniem Trybunału, że w przypadku sprawozdawczości dotyczącej nadużyć finansowych związanych z wydatkami w ramach RRF brakuje zestandaryzowanego podejścia z silną koordynacją i współpracą między państwami członkowskimi; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja dostosowała już system zarządzania nieprawidłowościami, tak aby mógł być wykorzystywany przez właściwe organy krajowe na potrzeby RRF; zachęca Komisję, Prokuraturę Europejską i inne odpowiednie podmioty na szczeblu unijnym i krajowym do zaangażowania się we współpracę strukturalną w celu identyfikowania i zgłaszania, zgodnie z ich odpowiednimi kompetencjami, przypadków i możliwych schematów nadużyć finansowych i przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii w celu lepszej ochrony pieniędzy podatników; zwraca się do państw członkowskich o wzmocnienie ich zdolności do wykrywania przestępstw w tym obszarze;
246. z zadowoleniem przyjmuje wysiłki włożone w systematyczne i kompleksowe prace kontrolne Trybunału dotyczące RRF, z naciskiem na ochronę interesów finansowych Unii, które zapewniają dogłębną analizę istotnych aspektów instrumentu i cenny wgląd w jego wdrażanie; odnotowuje z zadowoleniem, że Komisja zasadniczo akceptuje i stosuje zalecenia Trybunału oraz przyznaje, że wiele kwestii wskazanych przez Trybunał dotyczy podstawy prawnej RRF; uważa, że zalecenia Trybunału wynikające z jego prac kontrolnych dotyczących RRF są szczególnie istotne dla współprawodawców w odniesieniu do przyszłych unijnych instrumentów finansowania opartych na wynikach;
247. podkreśla fakt, że RRF został ustanowiony jako wspólny instrument Unii w celu złagodzenia poważnych gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz uczynienia europejskich gospodarek i społeczeństw bardziej zrównoważonymi, odpornymi, sprzyjającymi włączeniu gospodarczemu i lepiej przygotowanymi na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową, dlatego środki finansowe w jego ramach nie mogą być uznawane za środki budżetowe państw członkowskich; podkreśla kluczową rolę kontroli *ex ante* i *ex post* przeprowadzanych przez Trybunał i Komisję w zapewnieniu skutecznego wydatkowania środków przy zadowalającym osiągnięciu kamieni milowych i wartości docelowych;

Audyt i kontrola

248. podkreśla, że ramy kontroli są dostosowane do wyjątkowego charakteru RRF i opierają się na dwóch rodzajach kontroli, a mianowicie (i) kontrolach przeprowadzanych przez Komisję w celu zapewnienia wystarczającej pewności co do legalności i prawidłowości zobowiązań i płatności, w oparciu o zadowalające osiągnięcie kamieni milowych i wartości docelowych określonych w decyzjach wykonawczych Rady zatwierdzających RRF, oraz (ii) kontrolach przeprowadzanych przez państwa członkowskie w celu zapewnienia odpowiedniej ochrony interesów finansowych Unii zgodnie z art. 22 rozporządzenia w sprawie RRF;

249. odnotowuje fakt, że w oparciu o zalecenia Trybunału i zdobyte doświadczenie Komisja przedstawiła swoją metodykę dotyczącą (i) oceny zadowalającego osiągnięcia kamieni milowych i wartości docelowych, (ii) obliczania zawieszonych kwot w przypadku, gdy kamienie milowe lub wartości docelowe nie zostały osiągnięte oraz (iii) postępowania w potencjalnych sytuacjach, w których państwo członkowskie wycofuje się z kamieni milowych i wartości docelowych, które Komisja początkowo uznała za osiągnięte w zadowalający sposób;
250. zauważa, że ramy oceny kamieni milowych i wartości docelowych nie obejmują wyjaśnień, m.in. dlaczego mechanizm weryfikacji opisany w ustaleniach operacyjnych nie powinien być brany pod uwagę przy ocenie; zauważa, że definicje „zadowalającego osiągnięcia” odpowiednich kamieni milowych i wartości docelowych definiuje się za pomocą terminów, które nie zawierają jasnej definicji i zawierają elementy uznaniowe, takie jak „minimalne odchylenie od wymogu” lub „proporcjonalne opóźnienia”, oraz że metodyka określania częściowej płatności nie zawiera wyjaśnienia wartości wybranych jako współczynniki; apeluje o dalsze wyjaśnienia;
251. wyraża zaniepokojenie, że Komisja jest zależna od informacji przekazywanych przez państwa członkowskie, i zaleca bardziej aktywną komunikację w celu proaktywnego identyfikowania wszelkich potencjalnych odwróceń kamieni milowych i wartości docelowych; z zadowoleniem odnotowuje, że Komisja akceptuje zalecenie przeprowadzenia przeglądu swoich procedur kontroli *ex post* w celu zweryfikowania, czy kamienie milowe i wartości docelowe nie zostały odwrócone po dokonaniu płatności, choć ubolewa, że nie przewiduje żadnego monitorowania potencjalnego odwrócenia po 2026 r.; jest szczególnie zaniepokojony, że w rozporządzeniu (UE) 2021/241 ustanawiającym Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności („rozporządzenie w sprawie RRF”) ⁽²³⁾ nie ma przepisu prawnego, który odnosiłby się do odwrócenia kamieni milowych i wartości docelowych po ostatnim terminie płatności z RRF oraz że metodyka Komisji nie zapewnia w związku z tym jasności prawa w przypadku odwrócenia kamieni milowych i wartości docelowych po okresie wdrażania RRF i po dokonaniu wszystkich płatności, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że niektóre ważne kamienie milowe i wartości docelowe ujęte w RRF mają zostać prawdopodobnie osiągnięte w ostatniej części okresu obowiązywania RRF;
252. zauważa, że 12 krajowych RRF zawiera w ich kamieniach milowych i wartościach docelowych reformy w obszarze praworządności lub walki z korupcją; odnotowuje niedawny przypadek potencjalnego odwrócenia dwóch kamieni milowych dotyczących praworządności w jednym państwie członkowskim; podkreśla, że Komisja powinna zwrócić większą uwagę na możliwość odwrócenia kamieni milowych i wartości docelowych w zakresie praworządności, ponieważ są one szczególnie narażone na arbitralne decyzje rządowe;
253. zauważa, że Komisja zweryfikowała adekwatność systemów kontroli państw członkowskich jako warunek wstępny pozytywnej oceny RRF; zauważa, że dodatkowe specjalne „kamienie milowe dotyczące kontroli” zostały z kolei dodane jako warunek wstępny pierwszych płatności w ramach RRF 16 państw członkowskich, w których luki lub niedociągnięcia wymagały dodatkowych środków, aby zapewnić pełną adekwatność systemów w celu ochrony interesów finansowych Unii; wyraża zaniepokojenie uwagą Trybunału dotyczącą utrzymujących się uchybień w systemach kontroli państw członkowskich, które zagrażają należytemu zarządzaniu środkami w ramach RRF, oraz wzywa Komisję i władze krajowe do szybkiego wyeliminowania tych uchybień; z zadowoleniem przyjmuje, że Trybunał nie wskazał żadnych problemów związanych z ich zadowalającym osiągnięciem, jak oceniono w 2022 r.; odnotowuje problemy z wiarygodnością informacji dostarczanych w deklaracjach zarządczych przez państwa członkowskie, co podaje w wątpliwość możliwość powoływania się na nie przy ocenie kamieni milowych i wartości docelowych; zauważa, że Komisja przeprowadziła 16 audytów systemów w 2022 r. i 14 w 2023 r., a także weryfikację ich zgodności z przepisami unijnymi i krajowymi, tak aby wszystkie systemy kontroli państw członkowskich zostały poddane audytowi co najmniej raz do końca 2023 r.; rozumie, że zgodnie z rozporządzeniem ustanawiającym RRF główna odpowiedzialność za zapewnienie poszanowania przepisów krajowych i unijnych spoczywa na państwach członkowskich, ale wyraża zaniepokojenie uwagą Trybunału dotyczącą luki w zakresie uzyskiwania pewności i rozliczalności, ponieważ Komisja nie przeprowadza audytów zgodności projektów inwestycyjnych finansowanych z RRF; wzywa do odpowiedniego i równego stosowania art. 22 rozporządzenia w sprawie RRF w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich i przypomina, że nieosiągnięcie kamieni milowych i wartości docelowych związanych z systemem kontroli państwa członkowskiego może prowadzić do zawieszenia pełnej raty i wszystkich przyszłych rat;
254. przypomina, że rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 ⁽²⁴⁾ („rozporządzenie w sprawie Prokuratury Europejskiej”) stanowi, że Prokuratura Europejska jest właściwa w sprawach dotyczących przestępstw naruszających interesy finansowe Unii, które są określone w dyrektywie (UE) 2017/1371, na warunkach określonych w rozporządzeniu w sprawie Prokuratury Europejskiej, a w szczególności w jego rozdziale IV;

⁽²³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

⁽²⁴⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (EPPO), (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1).

255. wyraża zaniepokojenie sprawami zgłoszonymi Prokuraturze Europejskiej po pierwszym roku wdrażania RRF, a mianowicie 15 aktywnymi sprawami zgłoszonymi w sprawozdaniu rocznym Prokuratury Europejskiej za 2022 r.; wzywa Komisję do współpracy z OLAF i Prokuraturą Europejską w celu zidentyfikowania schematów nadużyć finansowych, korupcji i prania pieniędzy związanych z RRF; wzywa Komisję do podjęcia działań w takich sytuacjach; wzywa Komisję, by wyciągała konsekwencje wobec państw członkowskich, w których odnotowano zbyt wiele przypadków nadużyć finansowych;
256. zauważa z niepokojem, że odpowiedzialność Prokuratury Europejskiej za prowadzenie dochodzeń w sprawie przestępstw związanych ze środkami RRF jest kwestionowana w 9 przypadkach w jednym z państw członkowskich; zauważa, że Trybunał Sprawiedliwości został poproszony w drodze pytania prejudycjalnego o wydanie opinii w jednej z tych spraw;

Wdrożenie i oddziaływanie

257. odnotowuje, że w 2022 r. Komisja dokonała 13 płatności na rzecz 11 państw członkowskich na łączną kwotę 72,2 mld EUR w następstwie zadowalającego osiągnięcia 366 kamieni milowych i wartości docelowych (328 kamieni milowych i 38 wartości docelowych); zauważa, że do dnia publikacji drugiego sprawozdania z wykonania we wrześniu 2023 r. Komisja otrzymała 32 wnioski o płatność od 20 państw członkowskich i wypłaciła łączną kwotę 153,4 mld EUR (106,3 mld EUR w formie dotacji i 47,1 mld EUR w formie pożyczek);
258. zauważa, że Komisja zgłasza, iż osiągnięcie kamieni milowych i wartości docelowych jest zasadniczo na dobrej drodze, po tym jak w pierwszym roku funkcjonowania RRF większy nacisk położono na niezbędne reformy w celu stworzenia ram dla przyszłych projektów inwestycyjnych, które miałyby większe oddziaływanie; odnotowuje, że Komisja informuje o opóźnieniach w stosunku do orientacyjnego harmonogramu płatności ze względu na proces przeglądu RRP w kontekście planu REPowerEU i wyzwania związane z wdrażaniem, przed którymi stoją państwa członkowskie, takie jak kwestie zdolności administracyjnych, bariery dla inwestycji i skutki wojny napastniczej Rosji przeciwko Ukrainie, w tym kryzys energetyczny, nieoczekiwane wstrząsy cenowe, niedobory niektórych materiałów i wysoka inflacja;
259. zauważa, że państwa członkowskie mogą być przytłoczone pod względem administracyjnym transferami dużych środków w ramach RRF i funduszy spójności w tym samym czasie, opóźniając tym samym wdrażanie i potencjalnie zagrażając przejrzystości; odnotowuje ryzyko podwójnego finansowania między RRF a europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi i zachęca Komisję do aktywnego sprawdzania, w tym w odpowiednich bazach danych, oraz do komunikowania się z państwami członkowskimi na temat ich zdolności administracyjnych w celu zagwarantowania, że nie dochodzi do podwójnego finansowania;
260. zauważa, że kilka państw członkowskich zaproponowało wykorzystanie funduszy RRF za pośrednictwem instrumentów finansowych wdrażanych przez EBI i inne krajowe banki inwestycyjne w celu zachęcenia do prywatnych inwestycji pod pewnymi warunkami; jest zaniepokojony możliwym wykorzystaniem tych instrumentów w celu przedłużenia wykorzystania funduszy RRF po 2026 r.; przypomina, że RRF jest instrumentem kryzysowym i że finansowanie powinno być wdrażane w okresie jego obowiązywania;
261. zauważa, że Komisja wspiera wszystkie państwa członkowskie w przyspieszeniu wdrażania i przeglądu ich planów, w tym za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego; podkreśla znaczenie proaktywnej roli Komisji we wspieraniu państw członkowskich w celu jak najlepszego uniknięcia problemu opóźnień i niedostatecznego wdrożenia, a także w celu zapewnienia, że państwa członkowskie chronią interesy finansowe Unii i że pieniądze podatników UE są odpowiednio wydawane; wskazuje, że odpowiednie zasoby i uwagę należy przeznaczyć w szczególności na przeciwdziałanie nadużyciom finansowym i podwójnemu finansowaniu; odnotowuje obawy, na które zwrócił uwagę organ udzielający absolutorium, dotyczące zdolności administracyjnej państw członkowskich do absorpcji funduszy i realizacji wysokiej jakości projektów, zwłaszcza pod koniec okresu RRF;
262. wyraża zaniepokojenie, że zgodnie z tabelą wyników RRF Komisji 3 państwa członkowskie nie przedłożyły Komisji żadnego wniosku o płatność do końca grudnia 2023 r.; wzywa do szybkiego wdrożenia RRP, w tym do przeprowadzenia przez Komisję oceny barier i wyników; wyraża zaniepokojenie, że niepełne wykorzystanie środków, o ile nie zostanie szybko ograniczone, może doprowadzić do kryzysu płatności;

263. krytykuje fakt, że w sprzeczności z głównymi celami instrumentu definicja „odporności” jest niewystarczająca do poprawy gotowości na wypadek przyszłych sytuacji kryzysowych; zauważa, że bardzo niewielki nacisk kładzie się na odporność lub wartość dodaną w przyczynianiu się do odporności, gdy podkreśla się kamienie milowe i wartości docelowe; wzywa Komisję do opracowania wskaźnika „wkładu w odporność” na potrzeby tabeli wyników RRF oraz do przedstawienia w tabeli wpływu w obszarze odporności; ponadto wzywa Komisję do uwzględnienia wkładu w odporność przy rozważaniu nowych kamieni milowych i wartości docelowych, które są wprowadzane do zmienionych krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności; zachęca Trybunał do dokładniejszego przeanalizowania wpływu RRF na odporność we wszystkich filarach w przyszłym badaniu;
264. podkreśla, że dokonując przeglądu zmienionych krajowych planów odbudowy, Komisja powinna nadal starannie stosować „Wytoczne dotyczące oceny Instrumentu” określone w załączniku V do rozporządzenia w sprawie RRF, które przewidują, że Komisja ma oceniać krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności na podstawie kryteriów adekwatności, skuteczności, efektywności i spójności (art. 19 ust. 3), a także w odniesieniu do sześciu filarów, a mianowicie: zielonej transformacji, b) transformacji cyfrowej, c) inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, d) spójności społecznej i terytorialnej, e) opieki zdrowotnej oraz odporności gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej, f) polityki na rzecz następnego pokolenia (art. 3); stwierdza, że jest to ważny proces pozwalający uniknąć zmiany krajowych planów odbudowy na takie, które są znacznie słabsze niż pierwotne lub które nie spełniają już kryteriów;
265. zauważa, że w ramach RRF należy tworzyć synergie, a wdrażane środki powinny prowadzić do reform strukturalnych o wartości dodanej; wyraża zaniepokojenie faktem, że niektóre kraje przeniosły stare reformy do krajowych RRP;
266. podkreśla, że we wszystkich państwach członkowskich powinno istnieć lepsze podejście oparte na współzarządzaniu, tak aby władze lokalne i regionalne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, partnerzy społeczni, środowisko akademickie lub inne odpowiednie zainteresowane strony były we właściwym stopniu zaangażowane w opracowywanie i wdrażanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności; apeluje o ich zaangażowanie w oparciu o jasne, uczciwe, przejrzyste i nieupolitycznione zasady we wdrażaniu krajowych RRP w maksymalnym możliwym zakresie na podstawie krajowych ram ustawodawczych;
267. wzywa Komisję do dopilnowania, by państwa członkowskie stosowały podejście zerowej tolerancji do korupcji i nadużyć finansowych, w tym sprzeniewierzenia, bez żadnych wyjątków;
268. z zadowoleniem przyjmuje kluczowy wkład RRF w zapobieganie poważnemu spowolnieniu gospodarczemu i kryzysowi społecznemu w następstwie pandemii COVID-19 oraz fakt, że umożliwił on bezprecedensową falę reform i inwestycji w całej Unii, które będą miały istotny długotrwały wpływ na produkt krajowy brutto (PKB); zwraca uwagę, że europejską wartość dodaną RRF od dawna potwierdza fakt, że jego innowacyjny i elastyczny charakter pozwala państwom członkowskim osiągać wspólne cele polityki Unii; zauważa, że jednocześnie RRF umożliwia państwom członkowskim sprostanie wyzwaniom specyficznym dla danego kraju poprzez opracowanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności, podczas gdy jednolite ramy oceny są stosowane jednakowo dla wszystkich państw członkowskich i wniosków o płatność;
269. z zadowoleniem przyjmuje, że reformy i inwestycje zaproponowane przez państwa członkowskie w celu wsparcia transformacji ekologicznej i cyfrowej przekroczyły cele określone w rozporządzeniu w sprawie RRF, ponieważ szacowane wydatki na klimat wynoszą około 40 %, a wydatki na cyfryzację 26 %, podczas gdy cele zostały ustalone na niższym poziomie procentowym wynoszącym odpowiednio 37 % i 20 %;
270. dostrzega postępy odnotowane w sześciu filarach RRF, a w szczególności we wdrażaniu zaleceń dla poszczególnych krajów, przy czym poczyniono co najmniej pewne postępy w przypadku 68 % zaleceń dla poszczególnych krajów na lata 2019–2020 i znaczne postępy w przypadku 12 % zaleceń dla poszczególnych krajów na lata 2019–2020, co odzwierciedla zachęty zapewniane przez RRF; zauważa, że poczyniono również znaczne postępy we wdrażaniu zaleceń dla poszczególnych krajów na 2022 r., przy czym poczyniono co najmniej pewne postępy w odniesieniu do prawie 52 % zaleceń skierowanych do państw członkowskich w lipcu 2022 r.;
271. przypomina, że pandemia COVID-19 ujawniła strukturalne słabości systemów opieki zdrowotnej w całej UE, takie jak brak odporności i zdolności reagowania kryzysowego; podkreśla, że zdrowie jest obszarem polityki w ramach jednego z sześciu filarów RRF, które umożliwiają reformy i inwestycje w celu wzmocnienia ich zdolności, jakości i odporności; zauważa, że 531 kamieni milowych i wartości docelowych oraz 223 środki, a także 48 % szacowanego wkładu w ten filar dotyczy opieki zdrowotnej, ale ubolewa, że niektóre krajowe RRP mają kamienie milowe lub wartości docelowe związane ze zdrowiem, które nie przyczyniają się do wzmocnienia krajowego systemu opieki zdrowotnej; zauważa, że szacuje się, iż dzięki RRF 45 milionów ludzi może skorzystać z nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej lub być przez nie obsługiwanych; wzywa Komisję do wzmocnienia kamieni milowych i wartości docelowych związanych z gotowością i odpornością w sektorze opieki zdrowotnej, w miarę możliwości podczas przeglądu krajowych RRP oraz do składania sprawozdań organowi udzielającemu absolutorium;

272. w sprawozdaniu specjalnym 26/2023 odnotowano, że pomimo niewielkiej ilości czasu dostępnej na opracowanie modelu skuteczności RRF, Komisja i państwa członkowskie zdołały ustanowić system monitorowania, w tym system informatyczny, który umożliwia pomiar postępów we wdrażaniu; z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do prac nad zidentyfikowanymi problemami i wdrożenia związanych z nimi zaleceń;
273. podkreśla, że samo ukończenie projektów finansowanych ze środków w ramach RRF nie gwarantuje pozytywnego wpływu gospodarczego i społecznego, a także jakości i zrównoważoności; odnotowuje uwagi Trybunału podkreślające niektóre wady stosowania ram opartych na wynikach, w szczególności próby ilościowego określenia rezultatów jako kamienie milowe i wartości docelowe, a nie pomiaru produktów; wzywa Komisję do wykorzystania zdobytych doświadczeń i uwag Trybunału oraz do dopilnowania, aby przyszłe instrumenty oparte na wynikach mierzyły również wyniki, a nie tylko produkty;
274. z zadowoleniem przyjmuje znaczne postępy wykazane we wspólnych wskaźnikach i we wszystkich filarach polityki do grudnia 2022 r., takie jak 22 mln megawatów („MWh”) oszczędności w rocznym zużyciu energii, 1,43 mln przedsiębiorstw, którym udzielono pomocy pieniężnej lub rzeczowej, 4 mln przeszkolonych osób oraz wsparcie udzielone 4 115 196 młodym ludziom w wieku 15–29 lat;
275. przypomina, że 15 grudnia 2022 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą w sprawie zatwierdzenia oceny RRP Węgier na podstawie pozytywnej oceny Komisji; przypomina, że do krajowego RRP wraz ze środkami zaradczymi oraz środkami audytu i kontroli zostało dodanych 27 „nadrzędnych kamieni milowych”; zauważa, że 7 grudnia 2023 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą zatwierdzającą zmieniony węgierski RRP, w tym rozdział REPowerEU, który umożliwia Węgrom otrzymanie 0,9 mld EUR w ramach płatności zaliczkowych z środków REPowerEU; wyraża ubolewanie, że wspomniane prefinansowanie nie podlega trwającej procedurze w ramach mechanizmu warunkowości w zakresie praworządności;
276. zauważa, że tabela wyników RRF dostarcza w czasie rzeczywistym informacji na temat wypłat i postępów poczynionych przez państwa członkowskie, a także dodatkowych danych, wskaźników i analiz tematycznych, oraz z zadowoleniem przyjmuje uruchomienie ogólnounijnej interaktywnej mapy przedstawiającej projekty RRF według lokalizacji geograficznej i dostarczającej informacji na temat aktualnej sytuacji; jest jednak zaniepokojony, że Trybunał stwierdził, iż przedstawionym wynikiom brakuje przejrzystości, jeśli chodzi o uwzględnienie danych szacunkowych, oraz że zagregowane informacje nie są porównywalne, a także że informacje na temat postępów w ramach sześciu filarów są mylące, tj. gdy środek jest przypisany do głównego oraz do drugorzędneho obszaru polityki należącego do tego samego filaru, wkład każdego środka jest liczony dwukrotnie; podkreśla, że przejrzystość w odniesieniu do ograniczeń ma ogromne znaczenie, ponieważ wpływa na (postrzeganą) wiarygodność wszystkich prezentowanych informacji; wzywa Komisję do natychmiastowego usunięcia wykrytych niedociągnięć i proaktywnego informowania o ograniczeniach danych przedstawionych w tablicy wyników RRF;
277. zauważa, że wiele projektów o zasięgu czysto krajowym jest wymienianych jako projekty transgraniczne, gdy tylko zawierają elementy oszczędzania lub ograniczania zużycia energii; krytykuje zawyżenie opublikowanej liczby projektów transgranicznych jako wprowadzające w błąd;
278. zauważa, że Trybunał stwierdził, iż w odniesieniu do sprawozdawczości dotyczącej wspólnych wskaźników jakość i leżące u podstaw metody nie są sprawdzane przez krajowe organy kontroli w żadnym z wizytowanych państw członkowskich; jest zdumiony, że w jednym z państw członkowskich, w przypadku wydatków w ramach działu 3 wieloletnich ram finansowych, po przeprowadzeniu przez Trybunał kontroli na miejscu okazało się, że wskazane sadzenie drzew nie miało miejsca; zauważa, że Komisja nie wymaga dowodów potwierdzających ani wyjaśnień dotyczących zgłoszonych danych, z wyjątkiem przypadków, w których zgłaszane są dane szacunkowe; zauważa, że Trybunał doszedł do wniosku, iż stwarza to ryzyko dla wiarygodności i porównywalności danych we wszystkich państwach członkowskich; stwierdza, że wiarygodność danych w przypadku braku audytów może mieć większy wpływ na informacje o wynikach zgłaszane w odniesieniu do wspólnych wskaźników niż informacje oparte na kamieniach milowych i wartościach docelowych; uważa, że jest to niepokojąca sytuacja, biorąc pod uwagę kwestie zidentyfikowane przez Trybunał w odniesieniu do kamieni milowych i wartości docelowych, i wzywa Komisję do zwiększenia poziomu pewności w sprawozdawczości dotyczącej wspólnych wskaźników; odnotowuje, że występują różnice między instytucjami audytowymi, jeżeli chodzi o czas przeprowadzania kontroli osiągnięcia wartości docelowych i zrealizowania reform; uważa, że takie kontrole powinny być lepiej zharmonizowane i powinny obejmować obowiązkowe sprawdzenie wiarygodności i dokładności danych dotyczących kamieni milowych i wartości docelowych, zanim te kamienie milowe i wartości docelowe zostaną uwzględnione we wniosku o płatność; zwraca uwagę na ryzyko związane z podejściem wykorzystującym głównie kontrole *ex post* i wzywa państwa członkowskie do unikania takich praktyk;

Przejrzystość

279. zauważa, że Rzecznik przyznaje, iż poczyniono postępy w zakresie aktywnej przejrzystości, w szczególności za pośrednictwem tabeli wyników RRF i publikacji 100 największych odbiorców; odnotowuje jednak punkty wymagające poprawy wskazane przez Rzecznika i popiera jego zalecenia dotyczące zapewnienia większej przejrzystości i rozliczalności w odniesieniu do RRF;
280. zauważa, że na wyraźne żądanie Parlamentu zmienione rozporządzenie w sprawie RRF zobowiązuje państwa członkowskie do publikowania informacji na temat 100 ostatecznych odbiorców otrzymujących największą kwotę finansowania w ramach RRF; wyraża ubolewanie z powodu późnego opublikowania wykazów przez państwa członkowskie i zauważa, że wszystkie państwa członkowskie opublikowały wymagany wykaz w tabeli wyników RRF do grudnia 2023 r.; odnotowuje duże zróżnicowanie w odniesieniu do wielkości płatności zarówno w poszczególnych państwach członkowskich, jak i w obrębie każdego kraju, co wynika z niejednorodnego charakteru RRF; wyraża zaniepokojenie stosowaną przez Komisję interpretacją pojęcia „odbiorcy końcowego” w ramach RRF, ponieważ często są oni wymieniani tylko na poziomie ministerstw, a opisy są niezwykle niejasne, z wieloma przykładami dostępnymi w prawie wszystkich wykazach dostarczonych przez państwa członkowskie; ponownie żąda, aby wykaz ostatecznych 100 największych odbiorców końcowych uwzględniał rzeczywiste osoby fizyczne lub podmioty, które są ostatnimi uczestnikami łańcucha przekazów pieniężnych; obawia się, że w przeciwnym razie problematyczne będzie zmierzenie wpływu i zagwarantowanie widoczności środków RRF dla obywateli;
281. przypomina, że przejrzystość i rozliczalność w wykonywaniu budżetu Unii mają kluczowe znaczenie, i podkreśla w tym kontekście potrzebę dalszych wysiłków, zarówno ze strony Komisji, jak i państw członkowskich; z zadowoleniem przyjmuje inne inicjatywy podjęte przez Komisję w celu zwiększenia przejrzystości wdrażania RRF; zauważa, że kluczowe dokumenty regulujące wdrażanie, takie jak RRF, ustalenia operacyjne, metody oceny oraz dokumenty potwierdzające lub zawierające kluczowe decyzje dotyczące wdrażania przez państwa członkowskie, są publicznie i łatwo dostępne;
282. wyraża zaniepokojenie doniesieniami Trybunału dotyczącymi trudności w dostępie do danych RRF w celu wykonywania jego obowiązków; wzywa Komisję do zapewnienia Trybunałowi pełnego dostępu do odpowiednich baz danych państw członkowskich i Unii; wzywa Komisję do zagwarantowania terminowej aktualizacji danych w bazie danych FENIX do celów audytu i kontroli; podkreśla, że dane powinny być dokładne i przekazywane w znormalizowanym formacie;
283. zaleca, aby przy wdrażaniu instrumentów opartych na wynikach w przyszłości kamienie milowe i wartości docelowe były jasno określone i powiązane w odpowiednim czasie, aby uniknąć luk w rozliczalności oraz aby umożliwić pomiar produktów i rezultatów; zaleca, aby w przypadku instrumentów opartych na wynikach od początku wprowadzić jasny i precyzyjny mechanizm weryfikacji; zauważa, że ma to kluczowe znaczenie w kontekście przejrzystości i rozliczalności wobec podatników w Unii;
284. wyraża obawy dotyczące przejrzystości i rozliczalności wobec społeczeństwa; wzywa Komisję do informowania państw członkowskich o odpowiednim oznakowaniu projektów, mówiącym m.in. o tym, że projekt otrzymał środki z Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności; po opublikowaniu sprawozdania rocznego za 2022 r. Trybunału ubolewa, że nawet na poziomie Komisji nie ma jasnego nadzoru nad tym, jakie konkretne projekty są wspierane ze środków RRF; podkreśla, że europejski podatnik ma prawo dowiedzieć się, jakie projekty są wspierane z funduszy unijnych, gdzie takie projekty są realizowane i jaka jest ich wartość dodana; wzywa Komisję, by zwiększyła widoczność i domagała się wyraźnego oznakowania projektów, czy to w formie tabliczek na budynkach fizycznych lub placach budowy, czy też powiadomień na stronach internetowych, ogłoszeń na konferencjach lub szkoleniach, bądź też oznaczeń na drukowanych dokumentach;

Zalecenia

285. popiera zalecenia Trybunału zawarte w jego sprawozdaniu rocznym oraz w powiązanych sprawozdaniach specjalnych i z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja akceptuje większość z nich; wzywa Komisję do ich wdrożenia oraz do informowania organu udzielającego absolutorium o postępach w ich wdrażaniu;

286. ponadto wzywa Komisję do:

- (i) poprawy monitorowania *ex post* dalszego zadowalającego osiągnięcia kamieni milowych i wartości docelowych, w tym w zakresie praworządności, oraz ścisłego stosowania przepisów RRF i przyjętych wytycznych w celu zaradzenia konkretnym przypadkom odwrócenia, stosowania jasnych środków finansowych, w tym zawieszenia płatności i odzyskania środków w przypadku odwrócenia kamieni milowych i wartości docelowych zgodnie z rozporządzeniem w sprawie RRF i metodyką;
- (ii) ścisłej współpracy z organem udzielającym absolutorium w celu określenia różnych opcji i odpowiedniej podstawy prawnej w celu rozwiązania problemu odwrócenia kamieni milowych po zakończeniu okresu wdrażania RRF;
- (iii) kontynuowania zwiększania przejrzystości środków i powiązanych kamieni milowych i wartości docelowych, a także zagwarantowania, że będą one w pełni zgodne z zasadami horyzontalnymi rozporządzenia, gdy państwo członkowskie przedkłada przegląd krajowego RRP;
- (iv) uwzględnienia jasnych mechanizmów weryfikacji w ustaleniach operacyjnych dotyczących kamieni milowych i wartości docelowych, aby umożliwić jednoznaczną ocenę ich osiągnięcia oraz lepsze określenie celu tych mechanizmów w przyszłych instrumentach opartych na wynikach, a także uwzględnienia mechanizmu weryfikacji przy analizie zadowalającego osiągnięcia kamieni milowych i wartości docelowych, aby przyczynić się do dokładności pomiarów;
- (v) kontynuowania kontroli systemów w państwach członkowskich w celu sprawdzenia ich adekwatności, a także uzyskania wystarczającej pewności co do zgodności z przepisami unijnymi i krajowymi, w szczególności w zakresie zamówień publicznych, oraz ścisłej współpracy z Trybunałem w celu znalezienia sposobów wyeliminowania jego obaw dotyczących braku pewności;
- (vi) przyjrzenia się nie tylko adekwatności struktury, ale także faktycznemu funkcjonowaniu systemów audytu i kontroli państw członkowskich w odniesieniu do przyszłych instrumentów opartych na wynikach;
- (vii) wspierania państw członkowskim we wdrażaniu projektów RRF w przewidzianym terminie oraz zmiany metodyki kategoryzacji projektów transgranicznych, tak aby uwzględniano jedynie rzeczywisty geograficzny komponent transgraniczny;
- (viii) dalszego wspierania państw członkowskich w zwiększaniu ich zdolności administracyjnych w zakresie równoczesnego wdrażania funduszy oraz pomagania im w zmniejszaniu zbędnych obciążeń administracyjnych, zwłaszcza dla MŚP, uproszczeniu przetargów i zapewnieniu bardziej ukierunkowanych informacji;
- (ix) zwrócenia szczególnej uwagi na państwa członkowskie i prowadzenia z nimi ciągłego dialogu, aby reformy i inwestycje spełniały cele klimatyczne określone w rozporządzeniu w sprawie RRF i były w pełni zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”;
- (x) zaradzenia zgłoszonym opóźnieniom na wczesnym etapie poprzez zapewnienie państwom członkowskim m.in. pomocy technicznej;
- (xi) kontynuowania współpracy z Trybunałem w celu jak najściślejszego zbliżenia interpretacji kamieni milowych i wartości docelowych;
- (xii) poprawy przejrzystości i prezentacji tabeli wyników RRF poprzez wyeliminowanie jakiegokolwiek możliwości błędnej interpretacji danych liczbowych oraz dokładniejszy pomiar wkładu w odporność w ramach oceny *ex post* RRF;
- (xiii) konsekwentnego i dokładnego stosowanie przepisów rozporządzenia w sprawie RRF dotyczących „ostatecznych odbiorców” oraz informowania państw członkowskich o prawidłowym stosowaniu definicji „ostatecznych odbiorców”;
- (xiv) udzielenia Trybunałowi, OLAF-owi i Prokuraturze Europejskiej dostępu do danych dotyczących RRF, w tym do FENIX, w ramach wykonywania ich odpowiednich kompetencji;
- (xv) aktywnego kontaktowania się z państwami członkowskimi w sprawie właściwości Prokuratury Europejskiej w sprawach karnych związanych ze środkami RRF, ponieważ korupcja lub nadużycia finansowe z wykorzystaniem środków RRF stanowią przestępstwo przeciwko interesom finansowym Unii Europejskiej;
- (xvi) bardziej aktywnego kontaktowania się z państwami członkowskimi w zakresie zapobiegania nadużyciom finansowym i do zachęcenia ich do ujednolicenia sprawozdawczości w zakresie nadużyć finansowych w standardowy scyfrizowany sposób oraz do korzystania z systemu zarządzania nieprawidłowościami;
- (xvii) składania OLAF-owi sprawozdań zbiorczych na temat przypadków podejrzeń o nadużycia finansowe, korupcję i konflikty interesów wykrytych w ramach własnych audytów oraz przez państwa członkowskie zgodnie z deklaracjami zarządczymi, oraz do oceny otrzymanych informacji, aby w razie potrzeby zaofiarować państwom członkowskim wytyczne;

- (xviii) zajęcia się interakcją między funduszami spójności i środkami RRF, a w szczególności tymi wymogami, które mogą ułatwić korzystanie z jednego funduszu zamiast z drugiego, a także do współpracy z państwami członkowskimi i wspierania ich przy wyborze funduszy zgodnie z tym, co jest najbardziej odpowiednie i skuteczne dla danego projektu; aktywnego porównywania baz danych w celu zagwarantowania, że nie dochodzi do podwójnego finansowania;
 - (xix) zachęcania państw członkowskich do położenia większego nacisku na zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych poprzez zwrócenie się do państw członkowskich o aktywniejszą współpracę w ramach podejścia opartego na współzarządzaniu;
 - (xx) pamiętania o celu, jakim jest odporność i odbudowa, w szczególności w odniesieniu do sektorów, które mają kluczowe znaczenie w przypadku kryzysu, takich jak sektor zdrowia i sektor towarów;
 - (xxi) w stosownych przypadkach korzystania z zaleceń Trybunału wynikających z jego prac kontrolnych dotyczących RRF oraz z doświadczenia zdobytego podczas opracowywania i wdrażania przyszłych unijnych instrumentów opartych na wynikach;
 - (xxii) zapewnienia porównywalnego poziomu precyzji w ocenie kamieni milowych i wartości docelowych oraz zapewnienia równego traktowania państw członkowskich przy ocenie zadowalającego osiągnięcia kamieni milowych i wartości docelowych;
 - (xxiii) większej aktywności w publikowaniu dokumentów i statystyk dotyczących sposobu obsługi wniosków o dostęp do dokumentów, ponieważ takie informacje pomogłyby w ocenie aktywnego podejścia instytucji do dostępu do dokumentów; wzywa do niezwłocznego rozpatrzenia wniosku o dostęp do dokumentu.
-